

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת לך לך

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
16:02	16:13	16:25	16:12	16:06	16:22	16:13	16:24	16:23	16:06	כניסת שבת
17:20	17:16	17:21	17:20	17:19	17:21	17:18	17:19	17:20	17:19	יציאת שבת
17:54	17:55	17:58	17:53	17:58	17:55	17:55	17:56	17:55	17:58	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום המישי ט' חשוון תשע"ז | פניני פרשת לך לך | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

מהו סודם של 50 הספרים, שהראו למגיד מדובנא בשמים לאחר פטירתו?

בעירות ומחזר על הפתחים כדי לקבץ נדבות למחיתו. עוד סיפר הילד המסכן שאמו נפטרה, והוא מלווה את אביו במסעותיו ומנחהו בדרך, ועתה בגלל הקור הנורא, הולכים הם להתחמם קמעא בבית התמחוי. התעניין המגיד האם כבר אכלו היום, וכשהשיבו שלא הגיע אוכל לפיהם היום, הזמינם על אתר לביתו המחומם, והבטיח שייתן להם ארוחה ומקום ללינה עד שיסתדרו בעצמם.

לאחר כמה ימים נפטר האב, והילד הקטן נשאר יתום וגלמוד מאב ואם. המגיד לקחו, כמובן, תחת חסותו, הכניסו לתלמוד תורה, והשקיע בו כבנו ממש, וביתו הפך לביתו של הילד הקטן חסר הכל.

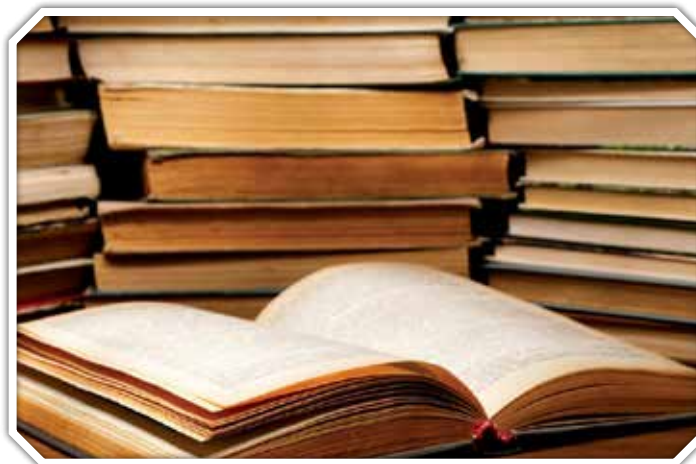
לא עברו הימים, והילד התגלה כבעל כשרונות מזהירים. כח הזכרון שלו היה מדהים, והוא לא שכח כלום ממה שלמד. כך גדל וצמח, וברבות הימים נעשה לגאון הדור, הלא הוא הגאון רבי שלמה קלוגר זיע"א שחיבר עשרות ספרים שהאירו את עיני ישראל.

כאשר נפטר המגיד מדובנא, הוא התגלה בחלום, וסיפר כי כשהגיע לבית דין של מעלה, הראו לו חמישים ספרים מפורסמים שחיבר בחייו.

תמה המגיד ואמה: "ספרים אלו אינם שלי, לא אני חיברתי אותם ואיני יודע עליהם דבר!"

השיבו לו, כי באמת ספרים אלו חוברו על ידי גדול הדור, הגאון רבי שלמה קלוגר, אך כיון שהוא גידל אותו בביתו כבנו, ובמעשה זה היה הגורם להצלחותיו ולצמיחתו כגדול הדור, לכן, כל גאונות חיבוריו וספריו הנודעים, הכל נזקף לזכותו כאילו הוא חיברם ויצרם.

"מעלה אני עליו כאילו עשאו!"

הרב בנימין בירנצוויג

"את הנפש אשר עשו בחרן" (בראשית י"ב, ה')

האם שייך לומר על אדם שהוא "עשה נפשות"? מה אם כן, ביאור המילים "את הנפש אשר עשו בחרן"? כתב רש"י חידוש ויסוד גדול שכתוב במדרש רבה: "את הנפש אשר עשו בחרן" - במה שהכניסום תחת כנפי השכינה, שאברהם גייר אנשים ושרה את הנשים, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו.

וכבר נכתב כן בדברי חז"ל (סנהדרין יט, ב) 'שכל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו', והיינו, שזכות זו של לימוד התורה של אחר או קירובו לדרך ה', נחשב לאדם כזכויות שהוא יצר.

כל אפשרות לקרב ולחזק יהודי בתורה ובמצוות - נזקפת זכות זו ותוצאותיה לדורי דורות למקרב, ואי אפשר לתאר כמה זכויות מגיעות לו לאדם, כשמגיע לעולם העליון, כשבאמתחתו נשמות רבות שהתקרבו בזכותו לתורה, או כאלו שהוסיפו והתחזקו בלימוד התורה שלהם.

***

מספרים על המגיד הקדוש מדובנא זיע"א [הובא בספר קול צופיך של הגה"צ ר' חיים זייציק זצ"ל], שפעם בלכתו ברחוב, פגש באיש עיוור, עני ולבוש קרעים, כשילד קטן אוחז בידו ומנחהו בדרך. הדבר עורר את סקרנותו של המגיד מדובנא. הוא עצר את השניים ושאלם מהיכן הם ולאן פניהם מועדות, העיוור רטן ולא ענה, וכשהפנה המגיד את שאלתו לילד הקטן, המלווה את העיוור, תלה הילד במגיד עיניים נוגות ומיוסרות, וסיפר שזהו אביו שהתעוור, ובשביל פרנסתו הוא מסתובב בין בתי הכנסת

בזכות ויתור על כס הרבנות לאחיו, ניצל מציפורני הנאצים

פסוקי הפרשה שהכריעו לגר"ש רוזובסקי לעלות לארץ ישראל

קיבלו עליהם את הדין, אך כנראה שלא כל כך באהבה. הקהילה וראשיה לא האירו פנים לרבם החדש. רבי שמואל הרגיש בכך היטב וחרה לו הדבר מאוד. הוא לא יכול היה לשאת את המצב הזה בו הוא רצוי להם יותר, על חשבוננו של אחיו, ובצדקותו ובענוותנותו החליט לעזוב את גרודנא ואת האזור כולו, ובכך קיווה כי ישתכח מלבם של בני הקהילה, וייקל עליהם לקבל את מרותו של אחיו ברצון.

ספקות רבים היו לרבי שמואל על הצעד שעומד לעשות, צדדים רבים היו לכאן ולכאן והחליט לערוך גורל הגר"א כדי ליישב את הספק. הפסוק שיצא בגורל הוא: "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה".

תוצאת הגורל הכריעה את הספק ורבי שמואל שם פעמיו לארץ ישראל כפי שהורה לו הגורל. לימים הבינו כי מידותיו הנעלות ואצילותו המופלאה בויתרו על כס הרבנות, הם אשר הצילו אותו מציפורני הנאצים ימ"ש.

מדברי הגר"ח מוולאז'ין בספרו רוח חיים עמ"ס אבות נקל להבין כי הפסוקים הללו שעלו בגורל הגר"א, לא רק הכריעו לרבי שמואל את ספקו, אלא אף נתנו לו את כוחות הנפש ואת תעצומות הלב לעשות את הצעד האמיץ הזה ולעלות לארץ ישראל, וזה לשונו: 'אמר הכתוב (משלי כ) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו, כי כמה מדות שהצדיק טרח ויגע להשיגם, לבניו אחריו המה בטבע מוטבע, ובקצת יגיעה יגיעו לזה, כמו שנראה בחוש שרבים מעמי הארצות מהיהודים מוסרים את עצמם על קידוש ה', והוא מוטבע בנו מאבינו אברהם שמסר נפשו לאור כשדים על אמונתו.

וכן כל העשרה ניסיונות היו להישיר הדרך לפנינו, וכן כל ההתעוררות לאדם פתאום לילך לארצנו הקדושה היא מניסיון 'לך לך', וקבלת כל מה דעבדין משמיא לטב, מניסיון הרעב שלא הררה אחרי מדות השי"ת, עכ"ל.

הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל (מימין) פשוט עם הגאון רבי שמעון שקופ זצוק"ל

הרב ישראל ליוש

"לך לך מארצך וממולדתך" (בראשית י"ב, א')

ביום כ"ג באדר ב' תרצ"ה חשכו המאורות בעיירת גרודנא, הגאון רבי מיכל דוד רוזובסקי זצ"ל אביו של הגאון רבי שמואל זצ"ל הלך לבית עולמו, והשאיר את הקהילה ללא רב ומיו"צ.

מעתה היה על ראשי הקהילה להתמודד לא רק עם עצם האבדה הגדולה, אלא אף עם ויכוח בין הקהילה למשפחת הרב, מי מבני הרב ימלא את מקומו. הקהילה טענה כי אמנם רבנות עוברת בירושה, אך זכותה של הקהילה להחליט מי מבין הבנים ימונה לרב הקהילה, וראשי הקהילה רוצים שהבן הגר"ר שמואל הוא שישב תחת כיסא אביו, ואילו המשפחה טענה כי הרבנות מגיעה לבן הגדול ה"ה הגר"ר יהושע העשיל.

הגאון הגדול רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל נבחר להיות הבורר

בדין תורה זה. בטרם החל הדין נסע רבי שמואל בעצמו אל הגר"ר חיים עוזה, והודיע לו שהוא אינו חפץ כלל ברבנות ושכנעו בכל הכוח כי אחיו רבי יהושע העשיל ראוי להיות ממלא מקום אביו יותר ממנו, פגישה זו היתה ההיכרות הראשונה בין רבי שמואל לרבי חיים עוזה, אך לא האחרונה, כי הקשר ביניהם לא הסתיים בזאת.

רבי שמואל לא הסתפק בצעד זה כדי לגרום לכך שלא ימנו אותו אלא את אחיו. חבריו מספרים כי בתקופת הפולמוס אודות מינוי הרב, ראו את רבי שמואל נוהג מנהגים שאינם ראויים לכבודו, כגון הליכה בין דוכני הירקות בשוק ובירור מחירים של מוצרים שונים, והכל כדי שיעריכו אותו פחות, ובכך ירד מעמדו בעיניהם ויגדלו סיכוייו של אחיו להתמנות לרב העיירה.

ואכן יצא פסק הדין מאת הדיין למנות את האח הגדול רבי יהושע העשיל, כרצון המשפחה. ראשי הקהילה אמנם

לקבלת גיליון שבועי ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

הנה אנשים באים לבקש ברכה לקנות דירה או למכור, מי אמר בכלל שזה טוב עבורם? אנשים רוצים שה' יסכים עמם, לכן ברכתי שיהיה טוב לכולם מה שצריכים, כי אני יודע באמת מה טוב עבורם

הברכה למי שאינו שומר מצוות • מה העניין לתת יד בברכה • והאם ניתן לברך חולה
שאינו זוכרים את שמו • מברכותיו של מרן הגר"א ל שטיינמן שליט"א

• סיפר רבינו, אחד בא לבקש ברכה שרוצה להיות גדול הדור, אמרתי שזו אינה מעלה להיות גדול הדור, מפני שאם הדור 'עמי ארצים', אז מה, תהיה ראש לעמי הארץ? תבקש להיות 'תלמיד חכם'.

• אחד בא לרבינו באיזה שאלה, וכנראה רבינו לא רצה להזדקק. אמר הלה: "הלא רבינו גדול הדור ואם הוא לא יכריע מי יכריע?". וסיפר לו רבינו שחסידי מספרים שליד העיר רימנוב היתה ביצה גדולה. ורבי מנדל מרימנוב אמר שכשהקב"ה הראה לאדם הראשון דור דור ומנהיגיו, הראה גם את ר' מנדל הנ"ל, ואדם הראשון ירק ואמר הגם זה יהיה גדול הדור? ומאותה יריקה נעשה הביצה שליד העיר רימנוב.

• אחד אמר לרבינו במוצאי סוכות "חורף טוב" והעיר רבינו: "למה רק חורף? שנה טובה!!".

• אחד אמר לרבינו למחרת חג הפסח, "אגוטן זומער" (קיץ טוב) ומיד אמר רבינו: "למה מברך רק חצי שנה למה לא שנה שלימה? (אגוט יאהר)".

• אחד שביקש ברכה שנוסע לחו"ל לכיסוי חובות, אמר לו רבינו: "תצליח בכל, חוץ מלגנוב".

• בקשו ברכה למתיקות התורה, אמר רבינו: "וכי צריך ברכה על סוכר שיהיה מתוק"??...

• רבינו העיר בנוסח ברכות התורה שמבקשים 'והערב נא' שתהיה התורה מתוקה, הרי התורה מתוקה ומה מבקשים? אלא הפירוש שיהיה שכל לאדם. כמו שעל גלידה לא צריך לבקש שתהיה מתוקה, כמו שאדם שאינו לו תאבון לאכול, זה ראייה שהוא חולה, כך אדם שלומד תורה ללא חשק ומתיקות - ראייה שחולה, אבל למי יש שכל? לחפץ חיים.

• סיפר לי רש"מ נ"י, שאמר לרבינו שרכבו כבר לא טוב ורוצה ברכה שיגנב רכבו, ובכך ירוויח שישלמו לו מהביטוח רכב חדש, אמר רבינו 'גניבה' לכשעצמו אינו דבר טוב, ואיני מברך על כך.

• הגישו לרבינו שם לברכה שזקוק לסיעתא דשמיא. הגיב רבינו: "מי לא צריך סיעתא דשמיא?".

(מתוך צדיק כתמר)

"וְיִבְרַכְהוּ וַיֹּאמְרוּ בְרַחֲמֵי אֱלֹהִים" (בראשית י"ד, י"ט)

מבוקר ועד ערב צובאים האנשים על פתח ביתו של רבינו בשביל להתברך בכל התחומים, בריאות, פרנסה, זיווגים, שלום בית, זש"ק, חינוך, ועוד קצת מהדברים שראיתי;

• אנשים מבקשים תמיד ברכה שיהיה בנקל ואני אומר להם מה אכפת לכם אם לא יהיה בנקל יהיה לכם שכר יותר.

• רבינו רגיל לברך, בפרט את מי שאינו שומר כל כך תורה ומצוות, 'שיהיה לך טוב'. וביאה שאין יודעים מה טוב, ובפרט מי שאינו שומר תורה ומצוות שאין ברור שראוי לברכו. אבל שיהיה לו טוב ודאי אפשר, שהכוונה שיחזור בתשובה, שזה הטוב.

• אנשים באים לבקש ברכה לקנות דירה או למכור, מי אמר בכלל שזה טוב עבורם, אנשים רוצים שה' יסכים עמם, לכן ברכתי שיהיה טוב לכולם מה שצריכים, כי אני יודע באמת מה טוב עבורם.

• אנשים שבאים ואומרים שרצו לקנות בית, ובסוף אחר קנהו, אני אומר להם: 'מאיפה אתה יודע שזה היה טוב בשבילך? למה אתה מצטער, וכי יודע אתה מה טוב בשבילך?'.
• רבינו רגיל להביא את דברי התוס' ביבמות (דף ז' א') שמבואר בדבריהם שברכת כהנים תלוי "בידי" כהנים, וכן מה שאמרו בשבת (דף ס"ב ב) "אנא משאי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חפנאי טיבותא". ומוכח מזה דיש שייכות לברכה עם הידיים, ולכן יעקב אבינו בירך בנשיאת ידו עליהם, ולכן משתדל רבינו לברך בנתינת יד, כך אמר פעם.

• שאלתי פעם לרבינו אם יכול לברך החולה שאינו זוכר השם, אמר רבינו שהיתה פעם כזו עובדה אצל החזו"א וביקש שיאמרו לו לכל הפחות באיזה עיר גר החולה ואז התפלל בעד הזקן מרמת גן.

• אמר לי "לפעמים אני לא מבין לקרוא הכתב של שמות החולים, אני אומר להקב"ה: 'אתה הרי מבין השמות שכתובים פה'".

פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני... כלאחר יד, הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה ששים שנה!... כיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבינו, בגאונותו העצומה, לא הצליח ליישבה?

מרן הגרא"מ שך זיע"א מתאר את שיחתו עם מנהל המחלקה בביה"ח ובכך יישב קושיה עצומה

מתנות כה חיוניות ומופלאות? – סיים רבינו בפליאה, והשאלה נותרה מהדהדת בחלל החדר...

עמוד החכמות

ופעם בעת רצון, אמר רבינו בבדיחות הדעת: "אומרים שהפרופסורים חכמים. אני, איני יודע... הכרתי חכמים מחוכמים: הגאון רבי איצלה פונביז'ער, הגאון רבי חיים עוזר, ה'חפץ חיים', 'הסבא מסלבדוקה', הרב מבריסק, ה'חזון איש'... כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא היה לי שיג ושיח עם פרופסורים... מה שכן, יכול אני להעיד בעצמי כי פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני. כלאחר יד הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה ששים שנה! הלא דבר הוא!"

דבריו של רבינו עוררו ענין בקרב השומעים. קושיה חזקה, אשר רבינו התחבט בה ששים שנה? מי הוא הפרופסור שעלה בידו ליישבה כלאחר יד? וכיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבינו בגאונותו העצומה לא הצליח ליישבה?

רבינו לא הותיר את דבריו סתומים ומיהר להסביר את כוונתו: "ששים שנה התחבטתי בקושיה אודות העמוד הראשון בספר הרמב"ם, מיד בתחילת הלכות יסודי התורה. שכן הרמב"ם פותח את ספרו במילים: 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש בורא לעולם. וידיעת

דבר זה מצות עשה, שנאמר: אנכי ה' אלקיך. "ולכאורה", הטעים רבינו, "זה מכבר התפלאתי: הלא הרמב"ם צדק כל-כך; הידיעה שיש בורא לעולם הינה לא רק 'יסוד היסודות', אלא גם 'עמוד החכמות', שהרי העולם מעיד על בוראו, וככל שהאדם חכם יותר, כך הוא מכיר יותר בפלאי הבריאה, וממילא מכיר יותר את בוראו! רק שוטה יוכל לכפור, בבחינת 'איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת! אלא שדוקא משום כך, תהיתי, מדוע צייתה התורה על האמונה ב'מצות עשה'? הרי רק שוטה מסוגל לכפור, ואילו השוטה – בלאו הכי פטור מן המצוות, כלפי מי אפוא אמורים הדברים?"

"ברם, לפני זמן מה, פגשתי בפרופסור, אשר יישב את קושייתי כלאחר יד. היה זה כאשר נסעתי לבקר את אחד ממחזיקי תורה שלקה בליבו והיה מאושפז בבית החולים, במסגרת ביקורי שוחחתי עם הפרופסור מנהל המחלקה אודות מצבו של החולה. בסיומה של השיחה, פניתי אל הפרופסור הנכבד, ואמרתי לו 'מקנא אני בכבודו!'"

"לקנאה מה זו עושה? – חקר הפרופסור, ואני מיהרתי להסביר: 'אנו הלא מודים לבורא יתברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים, חלולים חלולים, איברים כה מורכבים ומופלאים. אנו, האנשים הפשוטים, רואים רק לעיניים. אנו יכולים להבחין רק בחיצוניות הגוף. אבל כבודו, הלא חודר באיזמלו אל הגוף פנימה, ורואה בכל יום ויום מה המשך בעמוד 16 <<<

"וְהָאֵמֹן בְּה' וַיְחַשְׁבֶּהָ לוֹ יְצֻדְקָה" (בראשית ט"ו, ה')

לא אחת ניהל רבינו ויכוחים מעין אלו עם פרופסורים בעלי שם, כשהיה נפגש עמם לצורך זה או אחר. איש האמונה, לא היה מסוגל להבין כיצד אנשים הנחשבים לנאורים וחכמים ואף עוסקים מדי יום ביומו בנושאים הזועקים 'אמונה' – אינם מכירים באמונה חושית וברורה מתוך עיסוקם היומיומי בנפלאותיו של בורא העולם... לפיכך, בכל עת מצוא, כאשר נפגש עם פרופסורים ואנשי רפואה, היה מנסה לתהות על קנקנם, ולהפנות אליהם שאלות 'תמימות' לכאורה, שהביאו אותם לידי הכרח גמור להודות באפסיות חכמתם אל מול חכמתו האלוקית והאינסופית של בורא העולם...

כך למשל באחת ההזדמנויות, כאשר נערכה לרבינו בדיקה יסודית בעיניו, פנה אל הרופא שערך את הבדיקה, פרופסור בעל מוניטין אשר כיהן כמנהל מחלקת העיניים בבית החולים 'אסותא' – ושאל: "אמור לי פרופסור, כיצד העין רואה?"

"בעין – ישנם עצבי ראייה!" השיב הפרופסור, ורבינו הוסיף להקשות: "ומהו עצב?"

"העצב – הינו מעין 'חוט' המקשר בין העין למח!" השיב הפרופסור, אולם רבינו עדיין לא בא על סיפוקו... "ומהו המוח?" הוסיף והקשה, והפרופסור

הסביר כי המוח הינו מערך של מליני תאים המעבדים את המידע שמתקבל מכל מערכת העצבים המסועפת.

כעת, הגיע רבינו אל הנקודה: "הסברת היטב את חלקיה של המערכת, אולם אולי תוכל להסביר לי כיצד מסוגל המוח, שהוא בסך הכל מבנה כימי של תאים, לעבד מידע, לחשוב ולהבין?"

אל מול השאלה הזו, נותר הפרופסור בלא תשובה. בעל כרחו נאלץ להודות כי מורכבותו ואופן פעולתו של המוח – אינם מובנים עדיין לשכל אנוש, והרי הם בודאי מנפלאות הבריאה...

המסקנה היתה ברורה איפוא, אולם רבינו לא הסתפק בכך. הוא פנה אל הפרופסור ושאל: "אם כן, אם יודע אתה שהעין שלך, זו המאפשרת לך לראות את כל המראות שבעולם, אינה יכולה לראות אלא מחמת שהבורא יתברך ברא אותה ונתן בה את היכולת לראות, אם מבין אתה כי המוח המעבד את המידע המתקבל מהעין הינו בריאה מופלאה ומורכבת כל-כך; אם כן, כיצד אתה משלם לבורא העולם על המתנה הנפלאה שנתן לך? מה אתה נותן לו בתמורה?"

"אנו", הטעים רבינו, "מודים לבורא העולם שלש פעמים בכל יום על המתנות שנתן לנו, בשלשת התפילות שאנו נושאים לפניו מדי יום ביומו. אולם אתה, שאינך מתפלל, במה אתה משיב לבורא העולם על חסדיו? כיצד אתה מודה לו? כלום אין זה מתבקש לדעתך, להודות למי שנתן לך

אלפי אנשים עמדו שם, שורות שורות. כל וורשא הגיעה לראות את הצדיק הנסתר שרבי עקיבא איגר גילה. בינתיים שאלו את רבי עקיבא מהיכן ידע שהוא צדיק נסתר? ברוח הקודש? או שהיו לו קשרים איתו. "צדיק נסתר?!" תמה רבי עקיבא איגר, "יתכן, אך לי לא ידוע שהוא צדיק"

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, מספר על הסנדלר שרבי עקיבא איגר רצה לבקר, ומה נבין מכך על לוט ואברהם

- הוא פטור פעמים שאתה מתעלם. אבל אצל קרוב משפחה כתוב: 'ומבשרך אל תתעלם', כאן אין התר של 'והתעלמת', ואפילו זקן ואינה לפי כבודו מחויב במצוה זו. לכן הייתי מוכרח לבקר את קרובי על אף שסנדלר הוא."

כיצד יתכן, אפוא, שאת לוט - שהיה גיס ואחיין - שולח אברהם מביתו, ואפילו לא מנסה להסביר לו את חומרת עוון הגזל, אולי ישוב מדרכו הרעה ויוכל להניחו להשאר בביתו? ומסבירים: שאם לוט היה מצדיק את עצמו שגזל כי יש לו יצר הרע, נכון, זה אסור, אבל מה אעשה, אין

"הפרד נא מעלי" (בראשית י"ג, ט')

אברהם אבינו נפרד מלוט. הוא לא מנסה להסביר לו על חומרת עוון גזל כדי שישבו מדרכו הרעה ויוכל להשאר, אלא משלח אותו מביתו ואומר לו: "גיי געזונטערהייט" - לך לחיים ולשלום!

מה קורה כאן, כיצד אברהם אבינו עושה כך לקרובו, שאר בשרו? והלא חז"ל (יבמות סב ע"ב) כבר אמרו: "האובה את שכניו והמקרב את קרוביו... עליו הכתוב אומה: 'אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני'". לקרב קרוב משפחה זה ענין גדול, והעושה כן - מובטח לו שכשיקרא אל ה' תפילתו תענה.

אספר לכם סיפור בענין זה על רבי עקיבא איגר זצ"ל.

פעם הגיע רבי עקיבא איגר לעיר וורשא, לחתונת נכדו. כל אנשי העיר התאספו בסמוך לאכסניה שבה שהה גדול הדור הרחובות השחירו מרוב בני אדם, אי אפשר היה לזוז מרוב צפיפות, ומשטרה לא היתה שם לשמור על הסדר. רבי עקיבא איגר, שראה מחלונו את המוני בני האדם שאל את השמש שלו: "אמור לי, כלום הגיבנת שלי כל כך נוראה עד שאלפי אנשים באים לראות את המום שלי?!" לא עלה בדעתו שבאים לכבודו! הוא חשב שבאים לראות יהודי כפוף עם גיבנת...

הוא שהה באכסניה זמן מה, ואז פנה אל אחד מהנוכחים ושאל: "היכן גר פלוני הסנדלר? ברצוני לבקר אותו!" קמה סערה גדולה. מה רוצה גדול הדור מהסנדלר, איש פשוט ביותר? לא עברה שעה שעתיים וכל וורשא ידעה שרבי עקיבא איגר גילה צדיק נסתר, הסנדלר... אלפי אנשים הגיעו במרוצה לראות את הצדיק הנסתר.

והסנדלר עצמו - לא ידע מה רוצים ממנו. הוא אפילו לא ידע מי זה רבי עקיבא איגר. סביב בית המלאכה שלו נוצרה מהומה. אלפי אנשים התאספו שם. היה לו חלון קטן שפנה לרשות הרבים, בקושי נכנס קצת אוויר, וכעת מחמת הצפיפות האיומה מסביב לחנותו, לא נכנס אוויר פנימה, נעשה מחניק.

צעק הסנדלר: "לכו מכאן, מה אתם עושים פה?"

"באנו לראות את הצדיק הגדול", קראו לעברו.

"איזה צדיק, מי צדיק?" תמה הסנדלר.

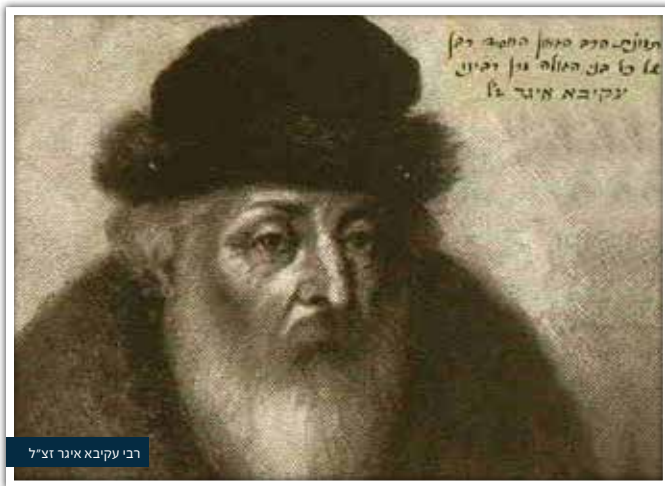
הסנדלר אומר שהוא לא צדיק... נו, אבל אם הרב'ה אומר - ברור שהוא צדיק אלא שצדיק נסתר הוא!

אלפי אנשים עמדו שם, שורות שורות. כל וורשא הגיעה לראות את הצדיק הנסתר שרבי עקיבא איגר גילה. בינתיים שאלו את רבי עקיבא מהיכן ידע שהוא צדיק נסתר? ברוח הקודש? או שהיו לו קשרים איתו, התכתב איתו?

"צדיק נסתר?!" תמה רבי עקיבא איגר, "יתכן, אך לי לא ידוע שהוא צדיק."

"הוא לא צדיק נסתר? אז למה הרב'ה ביקש ללכת אליו מיד כשהגיע לעיר?"

"מה זאת אומרת למה? משום שהוא קרוב שלי, שאר בשרי, ואסור לי להתעלם ממנו. ההלכה היא שזקן הרואה אבדה, זקן, ואינה לפי כבודו

רבי עקיבא איגר זצ"ל

לי ברירה אני לא יכול להתגבר על היצר הרע - אברהם היה לומד איתו מוסר, מסביר לו את חומרת עוון גזל, ויתכן שלבסוף לא היה נאלץ לשלחו מעל פניו.

אך לוט הסביר את עצמו כמו שכתוב: "רועים של לוט רשעים ומרעים בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברהם מוכיחים אותם על הגזל, והם אומרים: 'נתנה הארץ לאברם, ולו אין יורש, ולוט יורשו, ואין זה גזל, והכתוב אומר והכנעני והפריזי אז יושב בארץ ולא זכה בה אברם עדין'". לוט בא עם טענה הלכתית, עם פלפול במשנה וגמרא בפרק יש נוחלין... הוא טען: על פי דין מותר לי לרעות את בהמותי בשדות אחרים כי הארץ שייכת לאברהם ואני יורשו! אתה נבל ברשות התורה? אתה אומר שעל פי דין הנך עושה את מעשיך? אם כן - אין מה לעשות אתך, הפרד נא מעלי! שאלו את אלו שעוסקים עם בעלי תשובה, הם יספרו לכם: אותם "גראבע יונג" [פרחחים פורקי עול] שאוכלים נבלות וטרפות כי הם פשוט רוצים לאכול ולזלול - עמם אפשר לדבר על חומרת עוון מאכלות אסורות, ועל מעלתו של כל יהודי, ובמקרים רבים הדברים מתיישבים על דעתם והם משנים את התנהגותם. אבל אותם אלו שמתחמקים ואומרים שעל פי דין הדבר מותר, והם שומרי המצוות, הם הדתיים האמיתיים... אליהם אי אפשר להתקרב אפילו סנטימטר.

(יחי ראובן)

בשנה אחת, בזמן פתיחת הדלת בעת אמירת "שפוך חמתך" בליל הסדר, עמד ואמר "ברוך הבא". לפתע נעשו פניו כלהבת אש. גל של צמרמורת חלף בגוו. מרגע לרגע האדים והסמיק יותר ויותר, עד שרעד כולו מרוב פחד ואימה שנפלה עליו בפתע פתאום

בכל יום בו זכה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א לשמש כסנדק - הוא התייחס לזה כאל מפגש עם אליהו הנביא

"המזל לכם פל זכר" (בראשית י"ז, י')

בכל יום, לאחר התפילה, היה מתחיל סדר הבריתות. בכל יום שימש רבינו כסנדק בכמה וכמה בריתות שהתקיימו בבית מדרשו, כשכל בני הדור ראו לעצמם זכות שימש סנדק לבנם.

שנים רבות מימות חייו היה נעטר בקושי רב לשמש כסנדק, אף שרבים הפצירו בו, היה מתחמק באמרו: "אין לי זמן". בהזדמנות, נשאל רבינו מדוע הוא נוטה להתחמק מלשמש כסנדק באירועי הבריתות הרבים שאליהם הוזמן. במקום תשובה, סיפר מרן מעשה, אחד מני אלפים האגורים במוחו:

כשהגיע בעל הישועות יעקב' לכהן כרבה של העיר למברג, התנה את הסכמתו לכהן כרב בעיר הגדולה, בכך שיפטר אותו מן הצורך להיות סנדק בבריתות הרבות הנערכות בה. באחד הימים ישב בעל הישועות יעקב' באסיפה עם כל ראשי הקהל ודנו בענייני העיר ובצרכיה. בעיצומה של האסיפה הגיע אחד מראשי הקהל וביקש לכבד את רב העיר בסנדקאות לברית שערך באותו יום לבנו. אמר לו הרב: "הלא התנית במפורש שלא יזמינוני לשמש סנדק בבריתות, ואף כל בני העיר הסכימו לתנאי המפורש".

העז אחד מראשי הקהל ואמה: "הלא הרב בין כה וכה אינו עוסק בתורה בזמן זה, אלא יושב עתה באסיפה ודן בצרכי העיר. מדוע

לא יקדיש דקות מספר על מנת לשמש כסנדק?" השיב לו בעל הישועות יעקב': "לשבת באסיפה ולדון בצרכי העיר, הרי הוא בגדר 'ספק' ביטול תורה, ואילו לשמש סנדק הרי זה 'ודאי' ביטול תורה".

בשנות זקנותו שינה מרן הגרי"ש את דעתו בעניין זה והסכים לשמש סנדק לכל החפץ בכך.

הודות לכך, הפך בית מדרשו של רבינו, שבקצה סמטת חנוך, בשכונת מאה שערים, למקום עריכת הבריתות הגדול ביותר בעולם היהודי. מכל רחבי הארץ נהרו הורים מאושרים כדי לזכות בזכות הגדולה: מירושלים ומבני ברק, מחיפה, מערי הגליל, מבאר שבע ומערי הדרום, מערי גוש דן, ובעיקר מערי הפריפריה החרדית: ביתר עילית, בית שמש, קרית ספר ואלעד. וכי קטנה היא בעיניך הזכות למול את התינוק על ברכי של גדול הדור?!

מידי יום ביומו נערכו בזו אחר זו שלוש-ארבע בריתות, ולפעמים יותר. חלקן בשעות הבוקה, מיד לאחר תפילת שחרית, וחלקן דקות מספר לפני תחילת תפילת מנחה. משך כל מעמד הברית לא עלה על שמונה עד שתיים-עשרה דקות. אלפי תינוקות שנולדו בשנים הללו זכו להימול על ברכיו של רבינו.

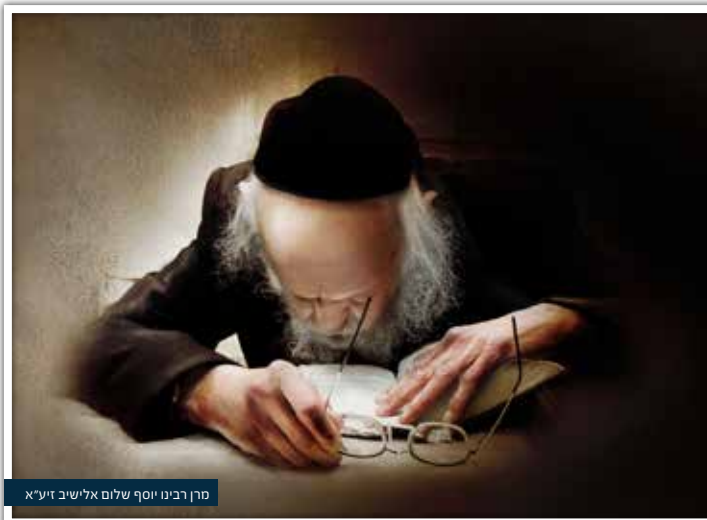
שאלתי את רבינו על פשר שינוי דעתו בעניין זה.

התשובה שקיבלתי הייתה קצרה וברורה:

הסְפָמְתִי לשמש כסנדק בתקופה האחרונה, נובעת מחמת הסגולה הגדולה שקיימת בכך. אמנם המצווה עצמה יכולה להיעשות על ידי אחרים, אבל ה"סגולה" אינה יכולה להיעשות על ידי אחרים.

השינוי בדעתו החל בתקופה שחלה ברגליו ונגרמו לו ייסורים גדולים שהפריעוהו מלימודו. באותה תקופה הייתה הרבנית ע"ה מבקשת ממנו שייעתר לשמש כסנדק ובזכות זה יירפאו רגליו. הרבנית ע"ה הייתה מתפללת שכל זכויות העשירות המובטחות למי שמשמש כסנדק יועילו לבריאותו ולאריכות ימיו (מרן בעל ה"קהילות יעקב" זצוק"ל היה אומר, שהעשירות שלו היא ספריו הרבים שזכה לחבר).

תפילתה התקבלה במרומים, רבינו זכה לאריכות ימים מופלגת, ומצב בריאותו וכוחותיו עמדו לו אף בזמן זקנותו המופלגת. בזמן שאחרים שהגיעו לגיל זה. אינם

מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

מסוגלים לומר שיעור ברבים ולהשקיע בו כוחות, היה אומר רבינו מידי יום ביומו את שיעורו בפני תלמידי חכמים מופלגים, ואף הכריע בעניינים קשים שהגיעו אליו מכל רחבי העולם היהודי.

הבריתות שהתקיימו בזו אחר זו נערכו בכל מצב, גם כשחש חולשה לא ויתר עליהן. בזמנים שלא היה מסוגל לרדת אל בית מדרשו, היו הבריתות מתקיימות בביתו פנימה, והוא לא העלה על דעתו לוותר על כך. כשהציע לו אחד מבני הבית להימנע מעריכת בריתות בביתו, מחמת אי הסדר הנגרם בבית עקב כך, אמר לו רבינו בתמיחה: "לסרב לאליהו הנביא?"

עם אליהו הנביא

אם באליהו הנביא עסקינן, נביא כאן אגב אורחא עובדה מפליאה מחיי רבינו:

רבינו חי באופן מוחשי את העובדה שהתורה היא זו שקובעת את המציאות, וכל דבר שכתוב בחז"ל הרי הוא "חי" אותו כפשוטו. אם אמרו חז"ל שאליהו הנביא הוא מלאך הברית ומגיע לכל ברית מילה, התייחס לזה רבינו כפשוטו ממש, ובכל יום שזכה לשמש כסנדק, היה זה עבורו מפגש עם אליהו הנביא, התכונן ועמד בכובד ראש כמו שצריך להתייחס למפגש כזה.

בליל הסדר, בזמן פתיחת הדלת לאמירת "שפוך חמתך", אז מתגלה

המשך בעמוד הבא <<<

סיפר לי מרן הגרש"ז אויערבאך שהיה אצלו מחזיק התורה, ר' משה רייכמאן ונתן לו צ'ק על סכום גדול, אמר לו: "האם אתה מסכים ליתן הכסף עבורי ולעשות בו כרצוני", ענה לו "כן". יצא הגרש"ז למטבח והצית גפרור וקרבו לצ'ק...

רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א רב שכונת 'עזרת תורה' על ההתנהגות המופלאה של גדולי ישראל בכספי הצדקה

"וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר" (בראשית י"ד, כ')

כשמרן הגר"ז נעשה גבאי צדקה

כזה - דפיקות אלו עולות יותר מחמישים אלף רובל".

לא יהיה בין מחלקי צדקה

איתא בשבת (קיא,א) "אמר רבי יוסי יהא חלקי מגבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה" ביאר במרדכי (פ"א דב"ב סי' תק"ב) פירש משום דמחלקין לקרובים יותר עיי"ש אף על גב דרשאי ליתן לקרובים.

אמר לי מרן הגרש"ז אויערבאך, כדי לא להיכנס בחשש 'מחלקי צדקה' ובפרט שלפעמים נותן לקרוב יותר מאדם זה, הוא נוהג שכאשר נותן לו

גביר סכום לחלק לצדקה אומר לו אם אתה מסכים ליתן הכסף 'עבורי' ואעשה בו מה שארצה, ואם הגביר הסכים לקח ממנו הכסף, והטעימו שאז הכסף הוא שלו 'ולא כספי צדקה' ממילא יוכל לעשות מה שירצה.

וסיפר לי שבעבר היה אצלו הנגיד הנודע מחזיק התורה בכל העולם ה"ה ר' משה רייכמאן ונתן לו צ'ק על סכום גדול, אמר לו: "אם אתה מסכים ליתן הכסף עבורי ולעשות בו כרצוני" ענה לו: "כן". וכדי להיווכח בהסכמתו האמיתית יצא הגרש"ז למטבח והביא קופסת גפרורים והצית גפרור וקרבו לצ'ק.

שאלו ר' משה: "רבי מה הנכם עושים", אמר לו: "אני רואה שהנך לא מסכים באמת שאעשה בצ'ק מה שארצה, אם כן למה לקחת ממך כסף". (מתוך סיידות והנהגות טובות)

תושב חו"ל הגיע למרן הגר"ז מבריסק ואמר לו שיש לו עבורו מאה דולר והמשיך בדיבור, שאלו הגר"ז: "מה עם הכסף?" אמר לו: "שכחתי במלון", שאלו: "וכמה יש לך עכשיו בכיס?" חיפש ומצא שלושים דולה, המשיך הגר"ז: "אולי יש לכם עוד כסף בכיס אחר?", ומצא עוד כמה דולרים ונתנו להרב, תמיהו בני הבית על הנהגה זו, הסביר הגר"ז: "ברגע

שאמר שיש לו הכסף עבורי הרי נעשיתי ברגע זה גבאי צדקה ויש חשש שישכח להביא כסף והנני מחוייב להציל כמה שאפשר מכספי צדקה..."

הסברו של מרן רבי יחזקאל אברמסקי

מרן רבי יחזקאל אברמסקי ביקש מגביר סכום עצום לטובת וועד הישיבות, הוא עלה לביתו ודפק על דלתו וביקש את הסכום. ענה לו הגביר: "המתן עד למחר, ואז אחשוב בדעתי", למחרת אמר לו: "הצ'ק נתון על השולחן בתנאי שתבאר לי כוונת חז"ל "גדול המעשה יותר מן העושה" - אני נותן חמישים אלף רובל, ושכרך גדול ממני - שאתה הוא המעשה".

השיב לו רבי יחזקאל: "בוודאי שכרך גדול עד למאוד, בכסף מצילים עשרות אברכים בני תורה לצורך פרנסת החג, אך את הבושה ודפיקות הלב שהיה לי בשעה שבאתי לדפוק על דלתות ביתך לבקש סכום נכבד

בשנה אחת, בזמן פתיחת הדלת בעת אמירת "שפוך חמתך" בליל הסדר, עמד ואמר "ברוך הבא". לפתע נעשו פניו כלהבת אש. גל של צמרמורת חלף בגוו. מרגע לרגע האדים והסמיק יותר ויותר, עד שרעד כולו מרוב פחד ואימה שנפלה עליו בפתע פתאום

<<< המשך מעמוד קודם

לרגע האדים והסמיק יותר ויותר, עד שרעד כולו מרוב פחד ואימה שנפלה עליו בפתע פתאום.

הנוכחים כולם הביטו בו, גל של התרגשות חלף בגוו. היה זה מחזה מרטיט שלא מש מזכרונם אחר שחלף אותו ליל הסדר.

(מתוך גדולה שימושה)

אלהיו הנביא, כפי שמקובל בכל ישראל.

וכך תיארה בפנינו בתו הרבנית מרת אויערבאך ע"ה:

בליל הסדר, בזמן אמירת "שפוך חמתך", נוהגים לפתוח את הדלת. רבינו התרום ממקומו, עמד מלא קומתו ואמה: "ברוך הבא"!

בשנה אחת, בזמן פתיחת הדלת קפץ רבינו ממקומו, עמד ואמר "ברוך הבא". לפתע נעשו פניו כלהבת אש, גל של צמרמורת חלף בגוו. מרגע

היה קבלן גדול שבנה אלפי דירות ברמת גן, וסופו היה שגר בדירת מרתף שכורה בעוני ובחוסר כל! אפילו דירה לא נשארה לו

ולכולל של החזון איש אתה נותן תרומה? ענה האיש: לא, החזון איש לא ביקש. אמר לו החבר שהחזון איש אף פעם לא מבקש, אבל הכול בזכותו והתינוק חי, וכי לא מגיע לכולל שלו משהו? • לרגל יומא דהילולא של מרן החזו"א זצוק"ל בט"ו חשוון. לקט סיפורים ועובדות מדהימות

האיש חשבון הודיע 30 לירות כל חודש ייתן לכולל חזון איש. את כל זה סיפר לי אותו אברך, שנסע באותו יום לקחת את התרומה החודשית. אחרי שנה וחצי אשתו הייתה בהריון פעם נוספת, והרופא הודיע לה שיש לה בדם משהו שגורם שהתינוק לא יוכל לחיות, הלך האיש לחזון איש פעם נוספת, שאלו החזון איש: אתה מקפיד לתת מעשר? ענה האיש: כן! אמר החזון איש, אם כן, יהיה בסדר! וכך נולדו ליהודי הזה שני ילדים. אחרי כעשר שנים התעניינתי מה נשמע עם האיש, ואמרו לי שהיצר הרע התגבר עליו בסופו של דבר וישמן ישרון ויבעט' והפסיק לתרום את תרומתו, וסוף המעשה היה שהסתבכו עסקיו עם הבנקים, ונאלץ למכור את כל מה שהיה לו, והוא עצמו גר בדירת מרתף שכורה. וזו דוגמא לאדם שאנשים שהכירוהו בעבר, רוחם סוערת עליהם: איך נפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

החזו"א משמח את מלאכי השבת

סיפר לי הרב מנדלסון מנהל תלמוד התורה בפתח תקווה שסיפר לו סב אשתו מעשה שהיה לפני יותר משמונים שנה, שבזמנו הזדעזעו תושבי פתח תקווה כשמצאו ברחוב חובבי ציון שאחד התושבים יצא בשבת והשקה את גינת הירק והפרחים שלו. איזו חוצפה – זעמו, לא היה כזה דבר בפתח תקווה מעולם, חילול שבת בפרהסיא! רבים לא שמרו שבת, אבל אף פעם לא היה אומץ לעשות זאת בריש גלי. והנה, כשהייתה פרצה נוספת התכנסו החרדים בעיר לאסיפת

מרן החזון איש זצוק"ל

חירום, ודנו מה לעשות.

הועלתה הצעה לפרסם מודעות בכל העיר על אותו מחלל שבת או אולי לעשות משמרת במקום כזה, אחר הציע לקרוא לו לדבר עמו, דנו ודנו ולא הצליחו למצוא עצה. ונסעו חמישה מחרדי פ"ת ובאו לחזון איש וספרו לו את המקרה. נאנח החזו"א והצטער מאוד, והוסיף ואמה: אם הצדיקים לא שומרים מספיק את השבת, זה מה שקורה, השבת מתרופפת אצל הרחוקים. נדהמו האנשים ושאלוהו מה כוונתו. אמר החזו"א, למשל יש עירוב ויש עירוב, יש עירוב כשר לכתחילה ויש כזה שסומכים עליו בשעת הדחק בדיעבד. ואברכים בני תורה צריכים להיזהר ולא לסמוך על עירוב זה.

כשמעו זאת חברי המשלחת החליטו פה אחד שהם יהיו ראשונים, וקיבלו על עצמם לא לטלטל בשבת על סמך העירוב. וסיפר לי אותו יהודי שכשבא בתור חתן לפ"ת פגש אותו הסבא של הכלה שהיה ת"ח זקן ובעל מוסר חשוב מוותיקי לומדי לומז"ה בחו"ל, וספר לו את המעשה עם החזו"א וביקש ממנו, אני נשארתי אחרון מאותם חמישה, ואני מבקש ממך שתמשיך לקיים את דברי החזו"א.

ענה החתן שהוא היה רוצה לעשות כך, אולם ללכת בשבת עם הטלית על הכתפיים לא היה מקובל אז, כך שאין לו אפשרות לא לטלטל. אמר

מעשה שהיה וסופר ע"י רבי יעקב אדלשטיין שליט"א - אדם שהצליח ונהיה עשיר גדול ולבסוף נשאר בעירום ובחוסר כל. היה קבלן גדול שבנה אלפי דירות ברמת גן, ושמעתי שסופו היה שגר בדירת מרתף שכורה בעוני ובחוסר כל! אפילו דירה לא נשארה לו... וכך היה המעשה: לפני ארבעים שנה נסעתי מבני ברק לרמת השרון, ונסעתי קודם באוטובוס מס' 54 עד משטרת רמת גן, ומשם ברגל דרך רחוב רש"י לרח' אבא הלל, שם נוסע קו 531 לרמת השרון. באוטובוס קו 54 ישב לידי האברך הרב גליקסמן שהיה חברי בישיבה והיה מתרים עבור כולל חזון איש, וסיפר לי שפעם בחודש הוא נוסע לרמת גן לקבל תרומה מיהודי שהגיע אחרי השואה כפליט חסר כל לארץ, ועסק לפרנסתו בקושי ובדוחק בתור פועל שיפוצים, אחרי תקופה כשציפה ללידת בנו בכורו, הסתיים ההריון בהפלה, וכך היה, אחר כך שוב, עד שהרופאים החליטו שאסור לאשתו ללדת ילדים, כי זה מסוכן לחייה.

כשחזר לעבודה סיפר לשותפו את הבשורה הרעה. השותף היה דתי ושאל אותו: שמעת על החזון איש? אולי כדאי שתבקש ממנו ברכה. שמע האיש בקולו ונסע לחזון איש וסיפר לו את מצבו וברכו. אחרי כמה זמן התחיל הריון חדש והרופאים הזהירוהו שחייב להפסיק מיידי, אחרת – תמות אשתו. נסע האיש לחזון איש ובקשו שיברכהו שיעבור ההריון בשלום. שאל אותו החזון איש, אמור לי, כשאתה קוצץ ציפורניים, אתה זורקם בבית על הרצפה? ענה האיש: חס וחלילה, אמא שלי לימדה אותי שציפורניים זורקים לשירותים. שאלו שוב: מהרווחים שלך בעבודה אתה נותן

מעשר? ענה האיש שכלל אינו יודע מה זה... אמר לו החזון איש: אתה תתחייב לתת מעשה, ואני מברך אותך שבעזרת ה' הכל יהיה בסדר, ותבוא להזמין אותי לברית. האיש נדהם, מי אומר שזה בן, אולי זה בת. אולם החזון איש בשלו – הזמן אותי לברית.

כשיצא האיש מהחזון איש נזכר שמחר הוא אמור לקבל סכום גדול עבור עבודה שביצע בעבר, והיות שלא היו לו עדיין רהיטים בבית, חשב שיקנה בכסף הזה את החסה, חזר לבית החזו"א ואמר לו שרוצה להתחיל לתת מעשה, אך רק לאחר התשלום הנוכחי כדי שיוכל לקנות רהיטים. אמר לו החזו"א: כבר ביום הראשון הגיע אליך יצר הרע? אם היצר הרע מפריע – סימן שאתה חייב להתחיל מיד עכשיו! אתה רוצה שיהיה לך ילד, אם כן, מהמשכורת של מחר תיתן מעשה ומאז נשלחה ברכה בעסקיך, ובמקום להיות פועל פשוט בשיפוצים, הוא גדל ובנה מאות בניינים ברמת גן, וסיפר לחבירו שהמעשר שמחלק כל חודש הוא 3000 לירות, ובאותה תקופה משכורת ממוצעת הייתה 50 לירות לחודש! ופירט לו שנותן כך וכך לתלמוד תורה פה ולישיבה שם וכו'.

שאל אותו החב: ולכולל של החזון איש אתה נותן תרומה? ענה האיש: לא, החזון איש לא ביקש. אמר לו החבר שהחזון איש אף פעם לא מבקש, אבל הכול בזכותו והתינוק חי, וכי לא מגיע לכולל שלו משהו? עשה

"אני מוכן לזותר על השכר המגיע לי עבור הנחת תפילין של יום אחד, ותמורת זאת אני מבקש מהקב"ה שישפר את מצב המשפחות המסכנות"

ומדוע בירך החפץ חיים את תלמידו שיפסיד מיד את הנדוניה שלו?

הנחת תפילין ותמורת זה הנך מבקש שיפור במצב הגשמי של אברכים ומשפחותיהם.

הרי מגיע לך סכום עצום של עודף שאותו לא נותנים בדרך כלל, ולכן עיסקה זו אינה ניתנת לביצוע, לפי"ז נבין מה זכה אברהם אבינו בזכות העמידה בנסיון העושה.

מסופר עוד בזמן הח"ח שהיה הגר"מ שמוקלר הי"ד מבחירי תלמידי

הח"ח שקיבל נדוניה גדולה

ורצה לעסוק אחרי חתונתו

במסחר, אמר לו הח"ח "כשבן

תורה מתחתן ורוצה לעזוב את

עסק התורה ולעסוק במסחר,

אם יש לו מזל הוא מאבד מיד

את הנדוניה שלו, ואז עדיין יש

לו את האפשרות להיות רב או

ראש ישיבה, כיוון שהוא עוד

זוכר את תלמודו, אבל אם

הוא אינו בר מזל, עובר זמן

רב עד שהוא מפסיד את כספו, אז הוא כבר מספיק לשכוח מה שלמד

ונשאר קירח מכאן ומשם", לכן בירך אותו הח"ח שיפסיד מהרה את

הנדוניה, וכך אמנם היה, במסחר הראשון איבד את כל כספו ונהיה ראש

ישיבה חשוב בלידא.

מורן החפץ חיים זצ"ל

(לקח טוב)

הרב אהרן כהן

"**וְאִם אָקַח מִקְּלֵי אֲשֶׁר לִי וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֶת אֲבָרָם**" (בראשית י"ד, כ"ג) בזכות הויתור של אברהם ללוט זכה אברהם למצוות יציאת מצרים ומצוות תפילין.

שכר עצום טמון בשתי המצוות שעתידים צאצאי אברהם לקיים במשך דורי דורות מידי יום ביומו.

רואים מכאן מה גדול הרווח של מי שמשכיל לברוח

מהעושר החומרי ולתפוס את הרוחניות כעיקר.

על גדול ערכו של השכר המובטח על קיום המצוות נוכל

לעמוד מתוך הסיפור דלהלן:

בתקופה מסוימת שבה היו נתונים משפחות של אברכים

מתלמידי ה"חפץ חיים" במצוקה כלכלית קשה, בא אל

הח"ח תלמידו הגר"ש גריינמן בהצעה, וכך אמר: "אני מוכן

לוותר על השכר המגיע לי עבור הנחת תפילין של יום

אחד, ותמורת זאת אני מבקש מהקב"ה שישפר את מצב

המשפחות המסכנות", ענה לו הח"ח שדבר זה אינו אפשרי,

והסביר לו את הדבר עפ"י משל לאדם שנכנס לחנות ומבקש

לקנות סוכריה אחת כשבידו שטר של מליון רובל, אומר לו המוכה: "אילו

קנית ממני סחורה בסכום המתקרב לסך הנקוב בשטר הייתי לוקח ממך

את השטר ונותן לך עודף מסך כה גדול, אולם על קניה בסכום פעוט זה,

אין זה מקובל לתת עודף מסך כה גדול".

ה"ה לעניינו אמר הח"ח אתה מגיש לקב"ה סך כה גדול כמו שכר מצוות

היה קבלן גדול שבנה אלפי דירות ברמת גן, וסופו היה שגר בדירת מרתף שכורה בעוני ובחוסר כל! אפילו דירה לא נשארה לו

<< המשך מעמוד קודם

סיפר אדם, שהיה לו אירוע שבגללו הוא היה מוכרח להחליט מיד בדבר של פיקוח נפש, ורק החזון איש היה יכול להגיד לו מה לעשות, הוא רץ מהר לביתו של החזון איש, והחזון איש אחז אז באמצע תפילת שמונה עשרה. הוא פסק לעצמו, שבשביל פיקוח נפש מותר לדבר באמצע התפילה, וזה באמת היה פיקוח נפש. וחשב לעצמו, הרי החזון איש מתפלל, מה יש, אני אשאל אותו והוא יענה לי - או יאמר בפה או ירמוז מה לעשות.

הוא ניגש אל החזון איש ואמר כבוד הרב יש לי שאלה, החזון איש לא עונה, מתפלל, לא זז. עוד פעם, הוא אומר חזק יותר, והחזון איש לא עונה, אז הוא נגע בו, החזון איש לא פונה אליו, עד שדחף אותו בכח ואז הוא התעורר. החזון איש לא גער בו, הוא הבין אותו והבן אדם שאל את השאלה. אח"כ אמר החזון איש, לא הרגשתי כלום. החזון איש לא הרגיש שמדברים אליו ושמישהו נוגע בו, וכדי להעיר אותו מהדבקות בקרבת אלוקים, היו צריכים כח. זה דרגה גבוהה, אבל כל אדם, בתפילה יש לו דרגה שהוא קרוב לקב"ה.

(גאון יעקב, וארא, תשע"ה)

הסבא: אני אקנה לך טלית נוספת והיא תהיה מונחת משבת לשבת בבית הכנסת ולא תצטרך לטלטל. וסיפר אותו יהודי שהיום כבר יש לו נכדים שב"ה יש היום הרבה אברכים בפ"ת שלא מטלטלים בשבת כרצון החזון"א. (מתוך הספר 'שיעורי שבת')

החזון"א לא מברך כי אין לו שם זה

מעשה שהיה עם דודי הרב בנימין מובשוביץ - הרב הקודם של הרצליה, חותנו של הרב הנוכחי הרב יעקובוביץ: היה לו שיתוק חלקי שמקורו בראש והפרופ' אמר לנתחו, ובנו היה הולך כל יום לחזון איש לבקש ברכה עבורו, והחזון איש היה מתעניין בשלומו. יום אחד הוא בא לחזון איש ואמר לו שאביו נמצא בביילנסון והוא חולה קשה וביקש ברכה. שאל אותו החזון איש, ומה שמו? הבן, שכבר אמר פעמים רבות את שמו לחזון איש, התפלל, וחזר ואמר: בנימין בן גיטל [סבתא שלי]. שאל החזון איש שוב: מה השם? וענה הבן שוב: בנימין בן גיטל. אמר החזון איש "אין לי שם זה", נסע הבן לבית חולים, ואכן התברר שאביו נפטר, החזון איש הרגיש. (מתוך הספר 'בעקבי הכתובים' על תהילים הנמצא בשלבי עריכה) החזון"א דבוק עם קונו

כאשר היה באנגליה, הגיעו אליו זוג שלא זכו כמה שנים בזש"ק, והציע להם שיתרמו לשיבה, וזכות החזקת התורה מחוללת פלאות. לשנה אחרת, הם הגיעו לתרום עוד. לשאלתו סיפרו, שעוד לא זכו לישועה..

ישועות גדולות של מרן הגר"פ שיינברג זצ"ל, בזכות האמונה והבטחון

אברכים שבאו מחו"ל והשאירו מאחוריהם את מנעמי עולם הזה. הוא טען שהיות ונהגו בבטחון בדרגה גבוהה גם הסיעתא דשמיא לה יזכו תהיה גבוהה, ולא פעם אמר לתלמיד כזה: ראה והתבונן במה שעברת, הלא אתה מלומד בניסים! ואכן כמה מאותם תלמידים מספרים שזכו לראות נפלאות שמימיות בסיעתא דשמיא הבהירה לה זכו.

סיפור מופלא סיפר תלמיד רבינו הרה"ג רבי יצחק שוורץ. ראש הישיבה התלבט היכן לקנות דירה, הוא רצה להתגרור בקרבת הישיבה אך מחירי הדירות באזור היו גבוהים מאוד ולכן חשב לקנות רחוק יותר כדי שיוכל לעמוד במחירים. כאשר התייעץ עם רבינו אמר לו שמן הראוי שירכוש דירה ליד הישיבה דווקא. רבי יצחק הופתע, הוא ידע שהמחיר כפול ושאל על כך, ענה לו רבינו במילה אחת: בטחון. הוא ביקש מרבינו רשות לשאול שאלה זו גם את הגאון הסטייפלר זצ"ל. הוא ירד לבני ברק ונכנס לביתו של הסטייפלר והציע בפניו את השאלה, הסטייפלר התלבט ונטה לומר שלא לקנות ליד הישיבה בגלל המחיר הגבוה מאוד, אך כששמע שרבינו הורה לו לבטוח בהקב"ה ולקנות ליד הישיבה הסתפק אם שייך שאברך יהיה בדרגה כה גבוהה בבטחון, אך התבטא, אולי הבטחון של הרבי שלך יועיל לך ותוכל לרכוש את הדירה היקרה.

וכך הוה, הוא אכן קנה את הדירה וראה סיעתא דשמיא מיוחדת בקניה זו.

פעם הגיע רבינו לשיעור וסיפר סיפור מפעים על אמונה בהירה שהביאה לישועה. הוא סיפר שכאשר היה באנגליה הגיעו אליו זוג שלא זכו כמה שנים בזש"ק וכדרכו הציע שיתרמו לשיבה וזכות החזקת התורה מחוללת פלאות.

לשנה אחרת הם הגיעו לתרום עוד.

לשאלתו סיפרו שעדיין לא זכו לישועה, אך מאמינים הם שזכות המצווה שעשו תעמוד להם לזכות ולכן באו לתרום שוב. רבינו התרגש מאמונתם התמימה שדווקא במקום שלאחרים יש טענות, הם המשיכו לדבוק באמונה בגודל שכר מצוות החזקת התורה וזה עתה – סיפר, נתקבל טלפון שהם זכו בשלישיה.

(מתוך מגדלתו ומרומתו)

"האמן בה' ויחשבה לו צדקה" (בראשית ט"ו, ה')

הנהגה מיוחדת היתה לגר"פ שיינברג זצ"ל באמונה הבהירה שבסגולת מצוות הצדקה לפעול ישועה, כאשר נתבקש לברך היה מבקש צדקה לשיבה כדי שזכות מצוות הצדקה והחזקת התורה תגרום שיתברכו מפי עליון. אלו שנענו לבקשתו ראו בזה ישועות רבות ומאות הסיפורים בעניין זה ידועים ומפורסמים. היו אברכים שרבינו אחז שהם בני עליה מיוחדים וניתן לתבוע מהם דרגות גבוהות יותר במידת הבטחון ונהג איתם במידה שלא היה נוהג עם כל אדם. סיפר פעם אחד מהם שפעם נזקק לישועה כל שהיא ורבינו אמר לו שיתן סכום כסף נכבד לפי מושגי אברכים לצדקה ואז יראה ישועה בעניין שנצרך.

רבינו פתח לו מדרש (שמות ל"ו אות ג') על הפסוק "כי נר מצוה ותורה אור מה זה נר אתה מדליק ממנו אלף אלפי נרות ואינו חסר כלום כך מי שיתן למצווה אינו מחסר את נכסיו" והראה לו את דברי הריטב"א (שטמ"ק ביצה טז) "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה חוץ מהוצאות שבת

וי"ט וכותב שהוצאות שבת וי"ט לאו דווקא אלא ה"ה כל הוצאה של מצווה אלא נקט הני דרגילי ושכיחי. וכן הוא ברמב"ם (פ"י הלכ ממתנות עניים) לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה שנא' והיה מעשה הצדקה שלום.

האברך שתק, הוא היה עני והוצאת סכום לצדקה, למרות שלא הייתה גדולה מידי במושגי העולם, הייתה

עבורו בלתי אפשרית. רבינו שהכירו היטב הוסיף ואמה: זה אמת לאמיתה, הקב"ה משלם ולא יגרם שום חסרון למי שעובדו בתמימות. הוציא האברך את הכסף ונתנו. הוא יצא מבית רבינו ושב אל ביתו, כשהגיע מצא בתיבת הדואר שלו מכתב מקרוב משפחה, שלא היה שומר תורה ומצוות ומעולם לא שלח לו כסף, והפעם שלח לו את הסכום שרבינו ביקש ממנו עבור הישועה.

הנהגה מיוחדת היתה לו עם אנשים שנהגו בדרגות בטחון גבוהות, כמו

פעם הוזמן רבינו לסנדקאות בברית מילה בבית אחד מתלמידינו בהמתנה למעלית פגש באדם מבוגר, שפניו נפולות שאל: "מי כבודו?" "אני הסבא!" השיב בכובד ראש...

אצילותו של בעל ה'אור לציון' הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, בסיפורי סנדקאות

"וְכֵן שְׁמוֹנֵת יָמִים יְמוּל לְכֶם כָּל יוֹרֵךְ" (בראשית י"ז, י"ב)
"היום אתה הסנדק!"

פעם הוזמן רבינו לסנדקאות בברית מילה בבית אחד מתלמידינו. בהמתנה למעלית פגש באדם מבוגר, שפניו היו נפולות. שאל: "מי כבודו?" "אני הסבא!" השיב בכובד ראש.
"מזל טוב!" שאל: "כבודו כבר היה סנדק?"
"לא!" ענה.

המעלית נפתחה. "נעלה יחד, אתה היום הסנדק!" פסק רבינו. פניו של הסב קרנו מאושר. נכנסו לאולם. ניגש הרב לאבי הבן ואמר לו: "ישמע כבודו, אני כמעט בכל יום יושב סנדק, עבור חמ"ך זו הזדמנות וחייב אדם בכבוד חמיו!"

כבודו מנמה לאיזה מקום?

פעם הוזמן רבינו לסנדקאות בקרית טלז סטון, היה זה זמן קצר אחר החלמתו מהאירוע שקיבל בשנת תשמ"ג. הוא הופיע במועד המשועה. אבי הבן, תלמיד רבינו לשעבר, קיבל הודעה שאביו יאחר עקב מחסומי תנועה בעליות הקסטל. הרגיש שלא בנוח, הוא הסתובב לחוץ באולם. מובן שהדבר גרם לאוירה של מתח. ראהו רבינו וקראו לצידו, שאל: כבודו ממחר לאיזה מקום?

לא! השיב. אם כך - המשיך רבינו שב כאן, לידי! גם אני לא ממנה... המשפחה וכל המוזמנים, ראוהו יושב בנחת, ניגשו לאחל 'מזל טוב!' פנו לרבינו מי לברכה ומי לעצה, ורבינו בירך ויעץ בסבלנות כדרכו. בא לפניו אדם עם בנו בן השלוש ומספריים בידו לכבדו בגזיזת שער. ובתוך דקות נשתנה מצב רוחם של אבי הבן והקרואים מהקצה אל הקצה.

אלו ילדים מתוקים, טוב שהבאת אותם!

סיפר אחד האברכים בכולל ישיבת "פורת יוסף": היתה תקופה שהפעוטות היו בבית ואשתי חלתה, ולא היתה יכולה לשמור עליהם. לא רציתי להעדר מהלימודים, ואי אפשר היה להשאירם לבד. החלטתי

לקחתם עמי לשיבה. כשהגעתי לבית המדרש, הבנתי כמה מופקע הרעיון, ונאל מעיקרו: מה לפעוטות גן בבית המדרש הגדוש בעשרות לומדים שקועים בתלמודם וסוערים בריתחא דאורייתא?!

במבוכתי, הושבתים בספסל ליד הכניסה לאולם בית המדרש וישבתי לידם. פתחתי ספר ובהיתי בו, לא יכולתי להתרכז בכתוב, לא הבנתי מילה. חיכיתי לבכי הראשון, ליבבה שתצמית אלי את כל המבטים.

הייתי נתון בלחץ נורא. נשאתי עיני, ואשר יגורתי בא: רבינו עשה דרכו אלי, שיערתי מה יאמר, אם יאמר יותר מכל פחדתי שלא יאמר מאומה, אלא יעמוד בסמוך וינקוב במבטו - חסד יעשה עמי, אם יעיר בנחת, יזכיר דברי ה"מגן אברהם" (תקפט, א) שאין להביא קטנים לבית הכנסת, שמבלבלים דעת הנוכחים...

באין אומר חלף רבינו על פני, והלך לספריה, נשמתי לרווחה. המבטים שהופנו לעברי בהתקדמו, שציפו לראות מה יאמר, שבו להתמקד בספרים. לפתע חשתי יד על כתפי. רבינו חזר מהספריה. התפעל בחום: אלו ילדים נחמדים, אלו ילדים מתוקים! הוא זכר את הברית של שניהם. "אני מלתי אותם!"

לא התפתיני שיערתי שמרכך הוא את המשפט הבא, אבל אין

מקומם כאן... ולא מחשבותי מחשבותיו "ילדים נפלאים", קרא רבינו, "כמה טוב שהבאת אותם! כתוב שאמו של רבי יהושע בן חנניה היתה מביאה עריסתו לבית המדרש, כדי שיספגו אזניו דברי קדושה (ירושלמי יבמות פ"א ה"ו), ועל כן אמרו להביא את הטף למעמד "הקהל" (חגיגה ג ע"א, ו"בן יהודע" שם). אין לך מה לדאוג, שב ותלמד!"

ולא הסתפק בכך. הוציא סכום מכיסו, והפטיר: "שמעתי שאשתך אינה חשה בטוב, קח! תקנה לה משהו שתשמח בו!"...
איך הקל עלי, אבן נגולה מלבי!

(קטעים מתוך רבינו האור לציון)

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

"הדבר היחיד שאני יכול להרוויח מזה הוא רק שאוכל להראות לכולם, הנה ה'טשיבינער רב' בחן אותי וראה שידעתי את כל ההלכות! וזה אני לא מעוניין..."

כאשר הלימוד והעבודה באים מתוך מחשבה ושאיפה גדולה להצליח, ומתוך בטחון גמור שבידנו ובכוחנו להצליח, הרי שנזכה בעז"ה להצלחה האמיתית

במעלות העלייה

בימים אלו של תחילת הזמן, כאשר כל אחד מתחיל תקופה חדשה, בשאיפות רעננות לעלות מעלה מעלה בסולם התורה והיראה, לסלול לעצמו מסילה בה יוכל לצעוד בבטחה, כדי לקנות קניינים אמיתיים ונצחיים, ראוי לזכור את דבריהם של רבותינו, שלימדונו שאחד מהיסודות הראשונים הנצרכים בכדי להצליח, הוא הרצון והתשוקה להצליח. כאשר הלימוד והעבודה באים מתוך מחשבה ושאיפה גדולה להצליח, ומתוך בטחון גמור שבידנו ובכוחנו להצליח, הרי שנזכה בעז"ה להצלחה האמיתית.

כדי לזכות לעלייה אמיתית בתורה ובעבודה, יש לזכור את הידיעה העיקרית, לפני מי אתה עמל - לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכל המעלות בתורה וביראה, הן מעלות עליונות שמשגיגים בהם אהבת ה' וקירבתו. עיקר הלימוד אינו בשביל לקבל תואר או מעמד כזה או אחר, אלא כדי לזכות למאור הגדול, ולטוב האמיתי של "ואני קרבת אלוקים לי טוב".

היתר הוראה

בספר "אנא עבדא", (תולדות חייו של הג"ר שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, עמוד 72), מסופר שכאשר הגיע ידיד נעוריו, הגרב"צ פלמן זצ"ל, לנחם את בני המשפחה, אמר להם כמסיח לפי תומו, שהרב קובלסקי קיבל היתר הוראה מהגאון מטשיבין זצ"ל (נלב"ע ב' בחשוון תשכ"ו). בני המשפחה התפלאו על כך מאוד, הם מעולם לא שמעו ממנו שזכה להיתר הוראה מהגאון מטשיבין.

הפלא גבר כאשר הגיע הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לנחם, ואמר להם שהרב מטשיבין היה נותן הסכמות לספרים ביד רחבה ובעין טובה, והיה אומר שראוי לעודד כל בן תורה שיוציא לאור ספרים וחיידושי תורה. אבל לגבי סמיכה והיתר הוראה, היה קפדן שבקפדנים, וכמעט לא נתן לאף אחד היתר הוראה, כדי שלא להיות חלילה ממכשילי הרבים, והיו רק כמה בודדים שזכו לקבל ממנו היתר הוראה.

בסופו של דבר מובא שם, שהיתר ההוראה של הרב מטשיבין נשאר לבני המשפחה בגדר תעלומה, שלא מצאוהו. אבל כשנודע העניין לדודם, הגאון רבי לוי רבינוביץ, סיפר שפעם הציע לרב קובלסקי בצעירותו שאולי ילמד איסור והיתר כדי שיוכל לקבל איזה משרה רבנית ולהתפרנס ממנה, והרב גילה לו אז שיש בידו היתר הוראה מהרב מטשיבין.

היתר הוראה קרוע

ומה באמת היה בסוד הדברים?

מספר הגר"ד עובדיה שליט"א, שלמד בכלל אצל הגרב"צ פלמן זצ"ל, את הסיפור כפי ששמע מהרב קובלסקי: הרב קובלסקי היה בא פעמים רבות לכולל, כדי לשוחח עם הגרב"צ בלימוד. פעם אחת, שוחח עם אברכי הכולל, וסיפר להם את הסיפור כהווייתו. בעת שהגרב"צ היה אברך צעיר בכלל בפוניבז', למד בחברותא עם הרב קובלסקי, ולמדו יחד בעיון רב את כל הסוגיות וההלכות של הלכות איסור והיתר, למדו וחזרו על הכל כמה וכמה פעמים, עד שהיו הדברים בהירים וברורים כשלמה.

כאשר סיימו ללמוד את הכל, החליטו שכדאי להיבחן על כך אצל אחד מגדולי התורה, וגמרו אומר לעלות לירושלים אל הרב מטשיבין להבחן אצלו, ולראות האם באמת זכו לקנות את תלמודם בידם, וההלכות עם כל פרטיהם ודקדוקיהם אכן בהירים וברורים להם.

נסעו אל הרב מטשיבין, שבחן אותם, ונהנה מאוד מידיעותיהם המלאות. לא היה פרט אחד שלא ידעו בו את כל השיטות עד ההכרעה למעשה. מרוב התפעלות הוציא מיד דף ועט, וכתב לשניהם כתב סמיכה

והיתר הוראה על הלכות איסור והיתר. הוסיף הרב קובלסקי בענוותנותו וסיפר לאברכי הכולל: "בואו ותראו את גדלותו של הגרב"צ, בזמן שיצאנו מהרב מטשיבין, ואני הייתי נרגש כולי על הזכות הגדולה, שזכיתי לקבל היתר הוראה מהגאון הגדול

הרב מטשיבין זצ"ל

מטשיבין, לקח הגרב"צ את היתר ההוראה שלו וקרעו לקרעים.

התפלאתי מאוד ושאלתי מיד, 'מדוע קרעת זאת?' והוא השיב, 'עכשיו הרי אין לי צורך בהיתר הוראה הזה, כי אינני רב, ואף אחד לא ישאל אותי שאלות על הלכות אלו, וגם אם תאמר שבמשך השנים אזכה להיות רב, הרי שאז לא תעזור לי הסמיכה הזו, כי זה יהיה רק בעוד 30 או 40 שנה, וכדי לענות אז על שאלות אצטרך ללמוד שוב את כל ההלכות, ולא יועיל לי הלימוד של היום כדי שאוכל לענות בעתיד על השאלות. אם כן, איזו תועלת יש לי מכתב סמיכה זה? הדבר היחידי שאני יכול להרוויח מזה הוא רק שאוכל להראות לכולם, הנה ה"טשיבינער רב" בחן אותי וראה שידעתי את כל ההלכות! וזה אני לא מעוניין. ולכן מיד קרע את הסמיכה, ולא סיפר לאף אחד בעולם שקיבל את כתב הסמיכה הזה".

סיים הרב קובלסקי ואמר: "זוהי הגדלות האמיתית, ללמוד כי צריך ללמוד, ולא בשביל שכולם יגידו עליך שאתה לומד ויודע".

(שלמים מציון)

תסיסה רבתי החלה בקרב התושבים, עד שנדמה היה שהפך ליבם נגד בניית בית הכנסת החדש

"כל עוד היו כולם בעדנו, חששתי שעצת היצר היא, כי הרי לא ייתכן שיוקם בית לעבודת השם ללא הפרעות מצד הסיטרא אחרא, ועל כן משכתי ידיי מן העניין"

תקופת החגים הגיעה, ובני הכפרים שמסביב לעיר החלו להראות פניהם בעיירה, כפי שנהגו לעשות מימים ימימה, שאת תפילות החגים עורכים בצוותא עם בני העיירה. כאשר ראו אחדים מבני הכפר את בית הכנסת החדש שנבנה, החלו להרים קול מחאה על כך שקבוצת צעירים פורשת מן הציבור. תסיסה רבתי החלה בקרב התושבים, עד שנדמה היה שהפך ליבם נגד בניית בית הכנסת החדש.

באותו פרק זמן, ציווה רבי שלום שכנא על חסידיו להסתער על המלאכה ולסיים את הבניה באופן מיידי, כי עתה חפץ הוא להתכנס בתפילות עם בני החבורה. בעת חנוכת הבית, העלו לפניו האברכים את תמיהתם: "כאשר כולם עזרו לנו - משכתי ידך מן העניין, וכאשר כולם נגדנו - פתאום חפץ הנך בכך?"

הסביר להם: "כל עוד היו כולם בעדינו, חששתי שעצת היצר היא, כי הרי לא ייתכן שיוקם בית לעבודת השם ללא הפרעות מצד הסיטרא אחרא, ועל כן משכתי ידיי מן העניין. עתה, משישנה התנגדות, אות וסימן הוא שהיצר רואה בבית הכנסת סכנה לעצמו, ועל כן הוא פועל נגדינו. ברור שאם היצר מתנגד, אני בעד, ועל כן ביקשתי להזדרז ולסיים את בניית הבית".

הפרשה מתחילה בניסיון של אברהם אבינו "לך לך מארצך", ומפרשים "להנאתך ולטובתך".

נשאלת השאלה, וכי ניסיון הוא זה? ללכת למקום אחר, בליווי הבטחה מפורשת מהקב"ה שיהיה לו רק טוב? ומסביר בעל ה'הפלאה': מפרנקפורט, שעצם הניסיון היה ההליכה בעקבות ציווי ה'; ולא בשל ההנאה והתועלת שיקבל מכך. כאשר הגיע הרעב לארץ, והוכרח אברהם אבינו לירד מצרימה, אכן הניסיון היה קשה לו עד מאוד, שהרי הקב"ה הבטיח לו "לך לך" - להנאתך ולטובתך, והנה נאלץ הוא לנדוד למצרים. אך אצל אברהם אבינו, כמה שגדל הקושי, זה סימן עבורו שהוא מכוון יותר לרצון הבורא, ועל כן מעמיס היצר מכשולים, כפי שהעמיס עליו מכשולים בהליכתו לעקידה.

ממעין החסידות - הרב מרדכי שטוב

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" (בראשית י"ב, א')

רבי שלום שכנא היה אביו של רבי ישראל מרוז'ין. בהיותו אברך צעיר לימים, התאספו סביבו אברכים בני עליה והקימו חבורה של עובדי ה'; שנהגו בחסידות ובפרישות יתירה. באחד הימים, גילה רבי שלום שכנא את תשוקתו הגדולה להקים בית תפילה משלו, בית בו יתנהלו סדרי התפילה שעות ארוכות, בהתלהבות ובהנהגות מרוממות, מה שאינו מצוי בבית הכנסת הקהילתי, בו מתפללים בני העיירה.

אך שמעו בני החבורה את מאווייו, מיד נרתמו ואספו כספים מן הגורן ומן היקב, הוזילו מכספם האישי והתרימו אחרים. בני העיירה נרתמו בשמחה לעזור לבני

החבורה העילאית הזו, ותכף ומיד רכשו שטח, הביאו פועלים, ובית הכנסת החל לקרום עור וגידים במהירות עצומה, וללא כל עיכוב ומניעה. תוך חודשים מספר כבר היה הבית בנוי לתפארה, והיו

חסרים רק אי אלו תיקונים ותוספות כדי לברך על המוגמה.

באותה עת קרא רבי שלום שכנא לעדתו, וגילה להם שחזר בו מכוונתו, וכי אין רצונו כלל בבית תפילה זה, ונוח לו להתפלל בבית הכנסת של העיירה כבימים ימימה. קשה לתאר את האכזבה הרבה, וכמה שלא הרבו עליו בטענות ומענות, נותר רבי שלום שכנא איתן בדעתו שאין כל צורך בבית זה. אי לכך, שמטו כולם ידיהם מן העניין ונותר הבית כמעט גמור, עומד מוכן אך שומם מבלי יושב בו.

הצטרף עוד היום
וקבל את **הניוזלטר היומי**
אליך ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

לאילו ארבעה אישים, המופיעים בתורה, היתה צורת פנים דומה זה לזה?

הרב צבי וינברג

"וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל לוֹט... כִּי אֲנָשִׁים אֲחִים אָנַחְנוּ" (בראשית י"ג, ח')

כתב רש"י: אנשים אחים - קרובים. ומדרש אגדה, דומין בקלסתר פנים. נמצא שלאברהם ולוט היתה צורת פנים דומה.

וראה רש"י (להלן כח, יט) שהקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק כאברהם. ובמדרש רבה (יתרו כח, א) מובא: "ומשה עלה אל האלוקים" - באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה הקב"ה קלסתרו של פניו דומה לאברהם.

ומבאר המהר"ל (גבורות ה') כי משה רבינו - לפעמים היה כועס לתועלת, כמו שאמר "שמעו נא המורים", ואין זה ממידת המלאכים, שהם משפיעים רק טוב, ולכן שינה קלסתר פניו של אברהם אבינו שמידתו חסד, שלגומלי חסד יש קלסתר פנים מיוחד, המורה על הטוב, כי אין להם פני כעס.

נמצא שלאברהם, ליצחק, למשה וללוט, היה אותו קלסתר פנים.

(קב ונק)

כיצד יתכן שהטלת ביצה של תרנגולת, תתיר למול בשבת תינוק שנולד בבין השמשות?

הרב צבי וינברג

"וְכֵן שְׁמֹנֶת יָמִים יְמוּל לְכֶם כָּל יָכָר" (בראשית י"ז, ב')

בשבת (קלה). ילפי מ"ש (ויקרא יב, ג) "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא נולד בין השמשות דוחה את השבת. וכן נפסק בשו"ע או"ח (שלא, ועי' שו"ע יו"ד רסו, ח) מי שנולד בין השמשות אין מילתו דוחה שבת.

בספר עיקרי הד"ט (להג"ר דוד טראני זצ"ל נדפס בסוף שו"ע או"ח סי' י"א אות ח') מביא רעיון איך שתינוק שנולד בין השמשות של שבת

יום ראשון, אפ"ה ימולו אותו בשבת. רעיון זה מבוסס ע"פ מש"כ בשו"ת שו"ת מהר"י מברונא (סי' קמט) שכתב שדינא הוא שפירות הנושרים בבין השמשות של שבת אסורים מספק שמא חשיכה הוא, ורבנן גזרו על פירות הנושרין שמא יתלוש.

והנה בביצה (ז) אמרי בגמ' שתרגולת אינה

מטילה ביצה בלילה, וא"כ במקרה שנשר פרי מהאילן בבין השמשות ובאותו זמן גם תרנגולת הטילה ביצה, הדין הוא שהפרי מותר משום שהתברר שאין זה בין השמשות אלא יום.

חידוש זה כתב גם בלקט יושר (לתלמיד התרומת הדשן, עמ' 403) שמספר על רבו בעל ה"תרומת הדשן" ש"היה מנהגו כשהוא צלול היה מזמן אליו כל הבחורים, ומקצת בעלי בתים ביום ראשון של שבועות, וביום אחרון של פסח, ובפורים כשאכלו סעודתם, ומקצתם אינם מברכים בהמ"ז בביתם, וכשיושבים על השלחן אמר להם חודו חידתי:

האיך מצינו שתרגולת פרחא על האילן והפילה ממנו תפוח התפוח אסור, ואם הפילה ממנה ביצה התפוח והביצה מותרין?

וזהו פתרונו, כגון שנפל התפוח בין השמשות שהוא ספק לילה, ואסור משום מחובר, אבל כשילדה ביצה בודאי יום הוא ושניהם מותרין בלילה. משום דכל דבר שתשמישו ביום נולד ביום, והתרגול אינו משמש בלילה, ואע"ג דאיכא לספוקי בספנא מארעא (התחממה מהקרקע) והיא יולדת אף בלילה כדפירש"י שם, מ"מ הואיל ומעוט הוא לא חיישינן, ע"כ.

ולפי זה כתב העיקרי הד"ט שם, לדון שתינוק שנולד בין השמשות, וביחד עמו תרגולת הטילה ביצה א"כ אפשר להוכיח שהוא נולד ביום, ובמקרה שנולד בבין השמשות של שבת ויום ראשון, נמולו בשבת, ועי"ש שהרחיב בזה האם יש חילוק בין היתר של פירות הנושרין ע"פ הטלת הביצה, לבין מילת תינוק.

(קב ונק)

הניחוח המשכר המתפשט בחלל אחרי שיורדים גשמים

נפלאות הבריאה שמציצות אלינו מבעד לטיפות הגשם המותירות אחריהן ניחוח משכר

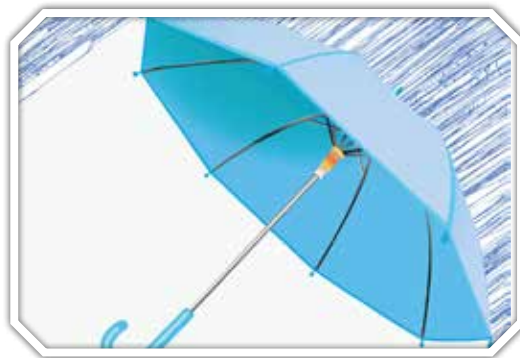
יעקב לוסטיג

"ותן טל ומטר לברכה"

כולנו מכירים את הניחוח המשכר המתפשט בחלל אחרי שיורדים גשמים. לכבוד הוספת 'ותן טל ומטר' לנוסח התפילה השבוע, החלטנו לבדוק עבורכם מה מקור הריח הזה, איך הוא מתפשט בחלל ולמה זה קורה דווקא כשיורד גשם?

מה רבו מעשיו של הקדוש ברוך הוא, כולם בחכמה עשה. ולא רק המעשים הגדולים אותם אנחנו רואים מול עינינו בתדירות גבוהה כמו השמש, הירח והכוכבים, אלא גם הדברים הקטנים, אלו שכמעט לא שמים אליהם לב במרוץ החיים השוטף, טומנים בחובם סודות נפלאים מהבריאה.

מחקרים מדעיים רבים נעשו בעשורים האחרונים סביב שאלת הריחות המלווים את הגשם. המחקרים הללו מצאו שישנם כמה וכמה ניחוחות הקשורים

בירידת הגשמים, חלקם קשורים באזור בו אתם נמצאים, סוג האדמה והמרקם האקולוגי באזור. ניחוחות אחרים נובעים דווקא מאופייה של מערכת הגשמים והמקום ממנו הגיעו העבים עד מעל לראשכם.

ישנו גם ניחוח מיוחד הנישא בחלל לפני שיורדים גשמים, ומקורו הוא ב'אוזון' - סוג של חמצן שנמצא בריכוז גבוה בשכבה העליונה של האטמוספירה. זהו חמצן שעלול להיות מסוכן בריכוז גבוה, אבל שם,

בחלקה העליון של האטמוספירה הוא מחולל פלאים, כשהוא בעצם מסנן את הקרינה של השמש, והופך את קרני השמש ידידותיות יותר לאדם בבואן אל כדור הארץ והדרים עליו.

אבל הריח העיקרי המורגש אחרי הגשם, כך לפי 'מכון דוידסון' למדע, מקורו בנבגים של חיידקים חד תאיים הפעילים באדמה לחה וחמימה. הנבגים הללו הם מעין ביצים שמטילים החיידקים, ומהם נובטים מאוחר יותר חיידקים חדשים. כשהאדמה מתייבשת בימות הקיץ, מפסיקה פעילותם של החיידקים, והנבגים שלהם ממלאים את האדמה.

כשיורד גשם, מכות הטיפות על האדמה בכח רב, משום שהן נופלות מגובה של אלפי מטרים. ההתנגשות של טיפת המים עם האדמה, יוצרת ריאקציה ומעיפה בעות קטנות - 'בועיות' כפי שמכנים אותן המדענים - בחזרה כלפי מעלה. הבועיות הללו נושאות בתוכן גם את הנבגים של החיידקים, ומכאן מקור הריח המוכר לנו.

ראו איך אופן ההתרבות של החיידקים הוא זה הגורם לנו להרגיש טוב כל כך אחרי הגשם. וכי אין אלו נפלאותיו של הבורא?

חשוב שנדע להעריך את מעשיו של הבורא בכל תחומי החיים. להבין מה קורה סביבנו, ומתוך כך נוכל גם להתחזק בעבודת הבורא, בשמירת מצוותיו ולימוד תורתו הקדושה. גם מהחיידקים הדקיקים והבלתי נראים לעין, אנו יכולים ללמוד על גדולתו של הבורא, להבין איך הוא יצר עולם מושלם שבו הכל מתנהל לכאורה בדרך טבעית, אך יד מכוונת מלמעלה דואגת לכל חיידק

והיידק כמו גם לכל טיפת גשם בפני עצמה, וכמו שאמר הקב"ה לאיוב (בבא בתרא דף ט"ז ע"א): "הרבה טיפין בראתי בעבים וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות. בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי?".

המלמד את בן חברו תורה האם נחשב שמקיים מצוות פרו ורבו?

הרב צבי וינברג

"יֵאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֵן" (בראשית י"ב, ה')

בגמ' סנהדרין (צ"ט ע"ב) אמרי' שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. לשון אחרת מצינו שם (י"ט ע"ב) "כל המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". וכתב בנו של הנועד ביהודה (ספר אהבת ציון דרוש ט' ד"ה מה יקר) בשם אביו, דאם נחשב "כאילו ילדו" א"כ מקיים בזה מצוות פריה ורביה.

וכ"כ הגר"י ענגיל (גיליוני הש"ס שם) להוכיח ממ"ש בברכות (מז): אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה מצטרפין לזימון, ובתוספות הרא"ש ביאר שהלכה חשובה כשלישי, מבואר שדברי תורה היוצאים מהלומדים חשיבי כגברא.

אולם הגר"ש קלוגר (בהג"ה על השו"ע אהע"ז סי' א' סק"א) הסתפק בזה, דהביא מ"ש במגילה (י"ג ע"א), ובסנהדרין (י"ט ע"ב) שכל המגדל

יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, והסתפק האם מקיים בזה מצוות פרו ורבו.

ומסיק שתלוי במחלוקת הדרישה והט"ז (יו"ד רמ"ב) שדעת הדרישה שכל מקום שנאמר בחז"ל "כאילו" אין המוקש שווה אל המקיש, ואילו דעת הט"ז שהמוקש שווה אל המקיש, וא"כ לדברי הט"ז המגדל יתום בתוך ביתו יוצא ידי חובת פרו ורבו, ולפי זה גם במלמד בן חברו מקיים בזה פרו ורבו.

(קב ונקי)

האם אברהם ברא אנשים ע"י צירופי שמות?

הרב צבי וינברג

"וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרֶן" (בראשית י"ב, ה')

מי הם הנפשות אשר עשו בחרן, כתב רש"י שהם בני האדם שהכניסו תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו. מקור דברי רש"י מבראשית רבה (לט"ד) אמר רבי אלעזר בן זימרא אם מתכנסין כל באי העולם לברוא אפילו יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה ואת אמר "ואת הנפש אשר עשו"? אלא אלו הגרים שגיירו, ואם כן שגיירו למה אמר "עשו" אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגיירו, כאילו בראו, ויאמר "אשר עשה", למה נאמר "אשר עשו"? אמר רב הונא אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ע"כ.

מבואר במדרש ש"הנפש אשר עשו" הם הגרים שאברהם ושרה גיירו, אולם הראב"ד בפירושו לספר יצירה מבאר שאברהם אבינו ממש ברא ועשה בריאות ע"י צירופי שמות, והם אלו "הנפש אשר עשו", וכ"כ בספר יצירה (שכתב אברהם אבינו פ"ו, מ"ח) "וכיון שצפה אברהם אבינו ע"ה והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף ויצר ועלתה בידו, נגלה אליו אדון הכל הושיבו בחיקו ונשקו בראשו קראו אוהבו ושמו בשמו וכתת לו ברית לו ולזרעו עד עולם שנאמר והאמין בה' ויחשבה לו צדקה", ע"כ.

וכתב הראב"ד שם "וכיון שצפה אברהם אבינו והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף ויצר ועלתה בידו, כי יש נמצאים נעלמות והן י"ס והתחיל לבחון זה עד שחקק בחכמתו וחצב בביתו אותיות הקודש, וצרף

ועלתה בידו הבריאה שנא' "את הנפש אשר עשו בחרן", מלמד שנתעסק אברהם אבינו ע"ה בצירוף האותיות של ס"י.

ועיין בהקדמת הגר"ח מוואלזין זצ"ל על ספרא דצניעותא, שכתב על רבו הגר"א זצ"ל "בספר יצירה היתה משנתו סדורה לו מימי ילדותו בגריסה ברורה ועמקות נורא, וגילה הגר"א את

אזני כי באמת התחיל פעם לברוא גולם אלא שבאמצע עשייתו חלפה ועברה "תמונה אחת" מעל ראשו ולפיכך הפסיק לעשותו עוד "כי אמרתי מסתמא מן השמים מנעוני לפי רכות שני אז", ועיין בעליות אליהו (הערה יח) מש"כ בזה הרד"ל שתמונה זו היתה צורת "תרנגול גבר", ועיי"ש למה זה רומז.

(קב ונקי)

פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני... כלאחר יד הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה ששים שנה!... כיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבנו בגאונותו העצומה - לא הצליח ליישבה?

<<< המשך מעמוד 4

חזר שוב על אותם דברים שאמר ושנה: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת! שב והכריז בשלישית'.

"הנה" - סיים רבינו - "כלאחר יד יישב הפרופסור את קושייתי על דברי הרמב"ם. באותו מעמד נוכחתי לדעת, כי יכול אדם להיות חכם מחוכם, ואפילו פרופסור, ועל אף זאת, להתעלם מהאמונה הברורה והפשוטה כל-כך! יכול אדם ללמוד בתיכון ובאוניברסיטה, לעסוק מדי יום ביומו בפלאי הבריאה, לדעת בבירור כמה קצרה יד האדם, לראות נגד עיניו את יום המיתה תמיד, ובכל זאת - להתעלם מקיומו של הבורא ולחזור שוב ושוב כשוטה שבעולם: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!...' "

"לפיכך, עבור פרופסור זה ושכמותו, היתה מצות עשה אשר תחייב את האדם להאמין, מבלי לדחות את ההבנה הפשוטה והמתבקשת כל-כך מאליה! מעתה, דברי הרמב"ם מתורצים ומיושבים הפלא ופלא!" - סיים רבינו...

(קטעים מתוך אורחות החיים)

גדלו מעשי ה', פלאי חכמתו יתברך! אין ספק בכך שהרי זה שיעור נפלא באמונה, לו זוכה כבודו דבר יום ביומו!"

"הפרופסור הקשיב לדברי, אולם ניכר היה כי הוא אינו מבין על מה אני שח. 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - הכריז הלה, בעודו מתעלם לחלוטין ממראה כבוד ה' שניכר וזועק מתוך אותה 'משאבה משוכללת', כלשונו."

"אולם אני לא הרפיתי, בדיוק לזה התכוונתי! ראה איזו משאבה משוכללת, איך בנוי הלב בדיוק כה רב, איך הוא ממודר למדורים, עם יציאות ופתחים, ממש מעורר התפעלות עד אין סוף! - אמרתי לפרופסור, שעדיין לא הבין מה אני רוצה מחייו 'עדיין אינני מבין! הוא אמר, 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - חזר והצהיר."

"הוא בשלו - ואני בשלי, והפעם החלטתי לגעת ישירות בנקודה! 'לבטח תבין, כי מישוה בודאי ברא את המשאבה המשוכללת הזו! מישוה תכנן אותה, יצר אותה, והוא גם מְתַפְעֵל אותה ברציפות! אמרתי, אולם נראה היה כאילו הדברים לא הגיעו לאזניו של הפרופסור, שכן הלה, רק

מדוע לובשים טלית ותפילין בשחרית?

הקורא קריאת שמע לפני התפילה - האם צריך להניח תפילין? ובאיזה מקרה צריך להניח תפילין במנחה?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע מסופר על מלחמת אברהם אבינו ע"ה עם ארבעת המלכים, שלאחריה ביקש מלך סדום להעניק את כל רכוש ממלכתו לאברהם אבינו, ואברהם אבינו השיבו: "הֲרִמְתִּי יָדַי אֶל ה' קַל עֲלֵיוֹן קִנְיָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אִם מַחֹט וְעַד שֶׁרוֹף נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ". ומפרש ה'משך חכמה: "כוחי וגבורתי במלחמה איננו מסיבתי לא מחכמתי ולא מגבורתי חלילה, רק לה' קונה שמים וארץ, ולכן מה לי לשלל שלך, ואם אהנה, הוא כנהנה מקדשי גבוה".

ואמרו חז"ל, שבשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוף נעל", זכו בניו לשתי מצוות - לחוט של תכלת, ורצועה של תפילין. וכותב על כך ה'משך חכמה: "ויתכן שמשום זה כל ישראל מלובשים בתפילין וטלית גדול בתפילת שחרית, שאברהם תִּקְנָה".

ואכן כך מנהג ישראל מדורי דורות, ללבוש

טלית גדול ותפילין בשעת תפילת שחרית. ובשעת קריאת שמע של שחרית חובה יִתְּרָה יש בדבה, וכפי שאמרו חז"ל שהקורא קריאת שמע של שחרית ללא תפילין הריהו כמעיד עדות שקר בעצמו, ופירושו הראשונים שכיון שהוא אומר "וקשרתם לאות על ירך והיו לוטטפות בין עיניך", וכביכול מעיד בכך שהוא מקיים את המצוה, ובפועל אינו מקיימה עתה, הריהו כמעיד עדות שקר על עצמו. וכך אמרו גם ביחס ללבישת ציצית בשעת קריאת שמע, שאומרים בה "ועשו להם ציצית", ועל כן מי

שאינו לובש ציצית בשעת קריאת שמע, כאילו מעיד עדות שקר וכך נפסק בשולחן ערוך במספר מקומות, שכל אדם צריך שיהיו עליו ציצית ותפילין בשעת קריאת שמע ותפילת שחרית. אולם, אם קיים ספק שמא יחלוף זמן קריאת שמע, או זמן תפילה, עד שיניח תפילין או ילבש את הציצית, יקרא בלעדיהן, כי אין דבר זה דוחה את קיום המצוה. וכן אם מסיבה כלשהי אינו יכול להתעטף בטלית ובתפילין בבוקר, כגון שאינו ברשותו - יקרא קריאת שמע ויתפלל בלעדיהן, ולא אמרו שנחשב כמעיד עדות שקר אלא כשעושה כן בזדון, ולא כשהוא אנוס בדבר.

ונחלקו הפוסקים בנוגע למי שקורא קריאת שמע לפני 'סוף זמן קריאת שמע' הראשון, ובכוונתו לקרואה עם ברכותיה לפני סוף הזמן השני - האם צריך להניח תפילין למשך הקריאה הראשונה.

ומי שקרא קריאת שמע ללא תפילין,

כשיניח תפילין בהמשך היום, יקרא עמהן קריאת שמע, או פרשה אחרת מהתורה, או איזה מזמור תהלים. ואם שכח להתפלל שחרית, ומתפלל שתי תפילות במנחה - אחת למנחה ואחת לתשלומי שחרית - ראוי שיניח תפילין בשעת תפילות אלו, כיון שלא זכה להתפלל שחרית עם תפילין.

[שו"ע או"ח כה, ד, ומשנ"ב יד. שו"ע או"ח לז, ב. משנ"ב כד, ג, מו, לג, ו, ס"ו, מ;]

ביאורים ומוספים דרשו, נח, 7, ו, ס"ו, 32]

האם מותר למלמד להעביר דו"ח על הכיתה שהיתה?

אצלו בשנה שעברה למלמד שמקבל את הכיתה ללמד?

והיכן מצאנו מצוות עיני חוץ מביום הכפורים?

הרב צבי וינברג

"וְהָיָה יְהוָה פְּרָא אֲדָם יָדוּ כַּלל וְיָד כַּל בו" (בראשית ט"ז, י"ב) ויאמר לה מלאך ה' שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה" (ט"ז, ט). וקשה למה היה המלאך צריך לומר לה "והתעני תחת ידיה" הרי ממילא כשחוזרת לגברתה תתענה על ידה. וכתב בספר דרך שיחה מהגר"ח ק שליט"א, שאמר לה כן כדי שיחשב לה כמצוה.

מרון הגר"ח ק שליט"א בטעמא דקרא, שואל מדוע המלאך בישר לה עוד לפני לידתה שבנה יהיה פרא אדם ולסטים והכל שונאים אותו, כמ"ש רש"י. ומבאר שאין זה נבואה שוודאי יהיה כך, אלא שזה תלוי בבחירה, והמלאך הודיע לה שזה טבעו, כדי שתדע

איך לחנכו, דומיא דרב נחמן בר יצחק שמובא בגמ' שבשבת (קנ"ג) שאמרו החוזים בכוכבים לאמו שבנה שיוולד לה יהיה גנב, ואמרה לו כסי רישך דתהוי עלך אימתא דשמיא, וזה הועיל לו.

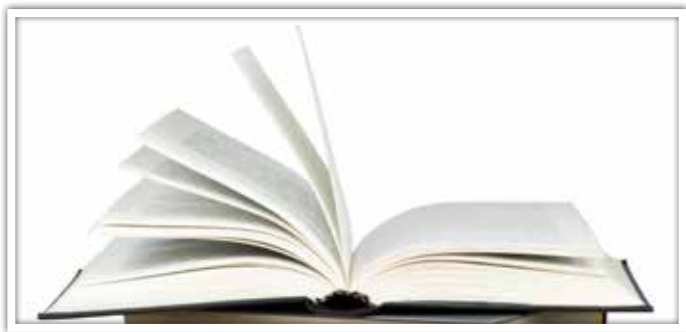
וראה בקונטרס בקש שלום (בענייני שמירת הלשון, עמ' לב) שנשאל מרון הגר"ח ק שליט"א האם מותר למלמד להעביר דו"ח על הכיתה שהיתה אצלו בשנה שעברה למלמד שמקבל את הכיתה ללמד? והשיב: יש בזה תועלת שידע איך לנהוג עמו ומותר, והראיה ממה שמספרת התורה על ישמעאל בתחילה, והוא יהיה פרא אדם, ולמה סיפרה תורה זה בתחילה, כי צריך לידע איך לנהוג עמו ע"כ.

(קב ונקי)

אתה צריך ספר משכן בשבת - כיצד מותר לך לבקש זאת? והאם מותר להשיב בשבת מאכל שְׁלוּיֵת מִשְׁכָּן?

הלוואה להשאלה - יאמר "תן לי", או "האם אפשר לקבל", וכדומה. ואם טעה וביקש בלשון הלוואה, רשאי המלוה לומר לו שאסור לבקש בלשון זו, ואז יוכל להלוותו או להשאילו.

וכן מותר להשיב בשבת דבר שיש בו צורך לשבת, אך לא יזכיר לשון 'פרעון', אלא לשון 'החזרה'; ושינוי הלשון ישמש כתזכורת למלוה שלא למחוק את רישום הלוואה. ובזמננו, שאין מבדילים בלשון הקודש בין 'פרעון' ל'החזרה' - יש שכתב שלכאורה אסור להחזיר מאומה בשבת, שהרי אין בשינוי הלשון כל תזכורת שלא למחוק.

[שו"ע או"ח שז, יא, משניב מב ו'טו, וביה"ל ד"ה לזמן; ביאורים ומוספים דרשו, 45 ו'47]

הרב יהודה יעקבזון

מותר ללוות ולשאול בשבת דברים שיש בהם צורך בשבת, כגון מאכלים, כלי אכילה וספרים. אך עליו להזהר שלא יזכיר למשאל ולמלוה לשון הלוואה, דהיינו שלא יבקש ממנו את הדבר בלשון הלוואה, כיון שלשון הלוואה משמעו לזמן רב, וקיים חשש שמא יבוא המלוה לרשום את הלוואה, אלא יזכיר לשון השאלה. ואף כשאכן מדובר בהלוואה ולא בהשאלה, כגון שלווה דבר מאכל - שינוי הלשון ישמש כתזכורת למלוה שלא לרשום את הלוואה.

ואם אינו חפץ לבקש בלשון השאלה, או בשפה שבה אין הבדל בין

קפה טורקי או נס קפה? איך אתם מכינים את הקפה שלכם בשבת?

בישול אחר בישול, קלי הבישול, בורר ועוד... זה רק חלק קטן מהאיסורים שניתן לעבור עליהם בהכנת שתיה חמה בשבת • מדריך מקוצר

הרב יצחק פוליסנסקי

כאשר באים להכין תה או קפה, צריך להיזהר מכמה איסורים ובראשם איסור בישול.

באיסור בישול ישנה חלוקה בהגדרות הכלים.

האם זה כלי ראשון שפירושו: כלי שעומד כעת על האש (כשהיא מכוסה כמובן) או כל מקור חום אחר, כגון: פלטה חשמלית, סמובר חשמלי וכדו' וכן אפילו אם הורד מהאש אך עדין רותח בדרגת חום של "יד סולדת בו" (פי' שהיד סולדת מחום המים). בכל אלו הגדרתם היא כלי ראשון.* כלי שני: הוא הכלי שנשפך לתוכו מהכלי הראשון הנ"ל (שעומד או הורד מהאש/פלטה חשמלית).

וכן כלי שלישי הגדרתו היא: שנשפך לתוכו מהכלי השני.

כיוון שיש איסור של בישול בנתינת שקיות תה או עלי תה שאינם מבושלים לתוך מים רותחים בשבת, לכן צריך להכין בערב שבת כלי (כגון תיון) עם מים חמים, שבתוכו שמים את שקיות התה או העלים, כדי שיהיה לנו, תמצית תה שכבר הייתה רותחת, אך בכ"ז נשתמש בה רק לכלי שני, מאחר וכלי שני כבר אינו מבשל, בתה ובחלק גדול מהאוכלים.

כדי להמנע מאיסור בורר, בשפיכת תמצית התה לכוס המים, (כאשר נשאר מעט תמצית ויש מסננת בכלי זה) וירצה לשפוך ממנו, ללא גרגירי התה, או העלים, לכן מומלץ להוציא את שקיות התה, מהתיון בערב

שבת, לאחר שהמים כבר קיבלו את הטעם הנדרש.
סדר המזיגה:

כדי להימנע מאיסור בישול, צריך לשפוך תחילה, מים חמים מהכלי הראשון, לתוך כוס, שעליה להיות נקיה ויבשה וכמובן ללא סוכר או תה, כדי שהמים הרותחים, לא יבשלו בשפיכתם, את מה שכבר נמצא בכוס. במידה והכוס הייתה רטובה במעט מים, צריך לנער אותה כמה פעמים ויש מחמירים לנגבה דווקא, אח"כ ניתן לתת לתוך כוס זו (שדינה ככלי שני) תה, מהתמצית שהוכנה מערב שבת וכן סוכר או חלב (מפוסטר) וכן כל מה שעבר תהליך בישול, כגון קפה נמס (רגיל) ללא טעמים או תוספות וכדו'.

ויש שהחמירו בקפה, שלא לתת בכלי שני, שמא עבר רק תהליך קליה ולכן יאסר בבישול אחר קליה/אפיה. טבילת מיני מאפה עוגיות וכדו' בתה, כשעדין התה חם בדרגת "יד סולדת בו" אסור לטבול אותם בכלי שני, אך ניתן, כשהתה בכלי שלישי.

קפה שחור/טורקי וכן קפה עם תמציות למיניהם, אינם מבושלים ולא ניתן להשתמש בהם בשבת.

(הדברים נכתבו ברובם מתוך ספר "אורחות שבת"

אך אין לפסוק מהם הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

*לשיטת החזון איש, גם הכוס הראשונה, כיון שקיבלה את המים מכלי שעל האש, היא עדין מוגדרת כלי ראשון, לכן נהג החזון איש זצ"ל, להכין את התה בשלוש כוסות.

"תן לי היום את הממתק שלך במתנה, ובשבת אתן לך שני ממתקים"

קובץ הלכות מאתגרות ומרתקות בדיני ריבית. לקראת תחילת לימוד ה'דף היומי' ברחבי העולם בפרקים 'הזהב' ו'איזהו נשך' העוסקים במזון וריבית • מלוקט מדברי הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

ריבית אצל ילדים

שאלה: האם דיני ריבית מצויים אצל ילדים?

תשובה: בודאי, מצוי גם אצל ילדים דיני ריבית בכמה אופנים:

• במוצרי מזון:

א. כשם שיש איסור ריבית בהלוואת כסף גם בהלוואת מוצרי מזון אסור ללווה להוסיף, לדוגמה, ילד שלווה מחברו חצי חבילת צ'יפס, אסור לו להחזיר חבילה שלמה, או שאומר לחברו: "תן לי היום את הממתק שלך במתנה, ובשבת אתן לך שני ממתקים", אסור, שגם הלוואה בלשון מתנה אסורה. ואפילו אם הם חברים טובים, שדינם כמו שכנים שלא מקפידים זה על זה, שמותר להוסיף אחד לשני, אבל אסור לומר ולהתנות זאת מראש שיחזיר לו יותר.

ב. אם הלווה מתחייב להחזיר דבר אחר כגון שלקח תפוחים ומתחייב להחזיר שקלים, אין זו הלוואה אלא מכירה, ואם מוסיף משום המתנה, הר"ז אסור מדרבנן. ולכן ילד שנותן לחברו סוכריה על מנת לקבל ממנו מחר שני וופלים, אין זו הלוואה אלא מכירה, ואם מוסיף על התשלום בגלל המתנה, אסור מדרבנן.

• שאר חפצים:

ג. גם בכל שאר חפצים יש איסור ריבית, כגון ילד שאומר לחברו: "תן לי היום חמישה גוגואים", ולמחר אתן לך עשרה גוגואים", אסור לעשות כן משום ריבית.

• ריבית במונופול

שאלה: בעת שמשחקים 'מונופול', מלווים אחד לשני בריבית - האם מותר לשחק בזה?

תשובה: איתא בשו"ע (יו"ד ס' ק"ס סעיף ח') שלא יתנו לבנינו ובנותינו מתנות בצורת ריבית, כדי שלא יביא להם טעם ריבית (עי' בט"ז שם ס"ק ב'), ולפ"ז אע"פ שמעיקר הדין אין כאן ריבית כלל כיון שזה משחק בעלמא, בכל זאת יש ענין לא לשחק בו כדי להרחיקם מטעם ריבית. אולם יכול ללמד את הילדים לשחק ע"י "היתר עיסקא" (ואפילו שעושים זאת רק בצורת שטר במשחק בלי כל הפרטים) ומותר, שאדרבה, זה מלמד אותם את ענין "היתר עיסקא".

נהג של מלווה בריבית

שאלה: הציעו לאחד להיות נהג של אנשים שיש להם עסקים של מלווה בריבית תפקידו רק להביא אותם למקום עבודתם - האם יש איסור בזה? תשובה: כל מי שהוא סרסור ביניהם, או שסייע את אחד מהם, או הראהו מקום ללוות או להלוות, במקרה שבלעדיו לא היה נעשה האיסור, עוברים משום "לפני עוור", ואם היה האיסור נעשה בלעדיהם זה אסור מדרבנן ("ברית יהודה" פרק א' סעיף ו'). ולפ"ז בנד"ד שהוא מסייע אותם למקום כדי להלוות בריבית, יש בזה איסור (ואם זה רק ריבית דרבנן, והאיסור היה נעשה בלעדיו יש סוברים שאין למסייע אפילו איסור דרבנן, שם ס"ק ל"א).

(מים חיים)

באיזו שפה ידבר תינוק כשיגדל, אם לא דיברו עמו כלל?

ומביא שם הרד"ל (אות ח') מהרמב"ם בפני המשניות ריש תרומות, שסיבת האילמות הוא חרשות ממעי אמו, ולא ישמע מה שמדברין, וא"כ לדבריו קטן המתגדל יחיד במערה, כאברהם, היה לו להיות אילם לגמרי עד שיצא לאויר העולם וישמע אחרים מדברים, והנס היה, שידע מעצמו לדבר לשון הקודש.

ועיין בפירוש "בנין יהושע" על אבות דרבי נתן (לזב - מהגר"ר יהושע פולק זצ"ל נדפס בש"ס ווילנא) שמביא בשם הרמב"ם "אם לא נדבר בתינוק הנוול שבעה שנים שום דיבור, כאשר יגדל ידבר מאליו לשון

הקודש שהתולדה הוא מבטן".

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"צידד לאברהם העברי" (בראשית י"ד, י"ג)

מובא בבראשית רבה (מב,ח): מדוע נקרא אברהם בכינוי "העברי"? דעת רבנן, משום שהוא מעבר הנה, ושהוא מדבר בלשון עברי. אברהם אבינו דיבר לשון הקודש מקטנותו ממש, כך מובא בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו): "כשנולד אברהם בקשו כל גדולי המלכות להרגו, ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה, שלא ראה לא

שמש ולא ירח. לאחר שלש עשרה שנה, יצא מתחת לארץ מדבר בלשון הקודש", וברד"ל שם (אות ו'), הביא מרבנו בחיי, שכשהיה במערה, נעשה לו נס ונפתח לו מתחת לארץ ב' סילונות אחד של שמן ואחד של סולת.

"ישנה התחשבות מסוימת במבחנים.. מי שלמד היטב את החומר יוכל להצליח במבחן בס"ד"

לקראת הגעתם של רבבות לומדי 'הדף היומי' לפרקים 'הזהב' ו'איזהו נשך' במסכת בבא מציעא, שאלנו את הרב אורי קסלר האם התקבלו החלטות מיוחדות כדי למנוע נשירת נבחנים

"ב'דרשו' יש כלל ברזל שמלווה את הארגון על כל התוכניות הרבות שלו", אומר הרב קסלר, "אין דילוגים! לא מדלגים על אף פרק גם אם הוא פחות מוכר לציבור הלומדים וגם אם יהיה להם קשה להחזיק מעמד. הרי זאת היתה היוזמה של רבי מאיר שפירא מלכתחילה, שילמדו את כל הש"ס, ולא רק את המסכתות היותר קלות להבנה והמצוייט בשיבות".
"עם זאת, ישנה התחשבות מסוימת במהלך עריכת המבחנים. המטרה שלנו היא לא לגרום לכך שהנבחנים יתייאשו חלילה, ויפלטו מהתוכנית. הדרך שלנו היא להביא לכך שהם יוכלו להצליח במבחן גם אם הם לא בקיאים בכל פרטי הפרטים. מי שלמד היטב את החומר יוכל להצליח במבחן בס"ד".

בסופו של דבר, אומר הרב קסלר, נבחנו 'דרשו' ברובם המוחלט מגיעים עם הרבה מאוד רצון להחזיק מעמד לאורך שנים, ואינם נרתעים מלימוד מעט יותר מורכב. במילים אחרות: נבחנו 'דרשו' אינם בורחים מזהב, ובס"ד רובם המוחלט ימשיך ללמוד ולהיבחן מדי חודש עד לסיום המחזור הנוכחי של הדף היומי".

יעקב לוסטיג
אלפים רבים משתתפים בתוכנית 'קניין תורה' של 'דרשו', ועורכים מדי חודש את מבחני 'הדף היומי'. רבים מהם כבר עושים זאת פעם שניה לאחר שהשלימו את מבחני הש"ס במחזור הקודם של הדף היומי, וחלקם אפילו קרובים לסיים את המבחנים על הש"ס בפעם השניה, לאחר שהיו מראשוני הנבחנים בתוכנית, מאז החלו ללמוד את מסכת חולין במחזור הי"א של 'הדף היומי', השלימו את המחזור הי"ב, וכעת מצויים בעיצומו של המחזור הי"ג.
שוחחנו עם הרה"ג אורי קסלר, המופקד על תוכניות 'קניין תורה' ו'קניין ש"ס', וביקשנו לשמוע כיצד

נערכים ב'דרשו' לקראת לימוד שני הפרקים הבאים של מסכת בבא מציעא, פרק רביעי - 'הזהב' והפרק החמישי - 'איזהו נשך'.
כידוע נחשבים שני הפרקים הללו לשונים בסגנונם מהפרקים האחרים של המסכתות שבסדר נזיקין, בין היתר בשל הנושאים החדשים יחסית הנלמדים בהם: הלכות ריבית והלכות אונאה.

שאלות בפרשת השבוע

- מהו היסוד שעליו עמדה מידת החסד של אברהם אבינו?
- מהו פשר ריבוי ההבטחות של הקב"ה לאברהם על זרעו?
- כיצד לא הושפע לוט מאברהם אבינו וממעשי החסד שראה בביתו?
- מי היה לוט, כופר ובעל תאוה, או אדם בעל מסירות נפש?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

אתה אוכל עוף ואורז יחד עם בורקס - האם תצטרך ליטול ידיים ולברך 'המוציא'? גלידה בגביע - האם מברכים 'מזונות' על הגביע? והאם מותר לאכול לחם עם 'הכשר' ממאפיה גויית?

ברכות 'מזונות' ו'המוציא' על מאפים שונים

- מאפה שמערבים בו סוכר, שמן, ביצים וכדומה - לדעת השולחן ערוך, אם טעם התערובת מורגש היטב, ברכתו 'מזונות'; ולדעת הרמ"א, אין ברכתו 'מזונות' אלא כשהטעם מורגש במידה רבה מאד.
- האוכל מיני מזונות בכמות שמקובל לאכול כסעודה, אף אם הוא עצמו רגיל לאכול יותר מהמקובל - צריך ליטול ידיים ולברך 'המוציא' וברכת המזון. וזאת אף אם אוכל מהם בצירוף מאכלים נוספים כמות שמקובל לאכול כסעודה כשאינם נאכלים לבדם. ויש שצדד כי רק אכילה מהמאפה לבדו בכמות שמקובל לאכול ממנו לבדו כסעודה, מחייבת בברכת המוציא וברכת המזון.
- מאפה העשוי מקמח ומים בלבד כִּלְחָם, אם הוא קשה ופריך, ונאכל תדיר בדרך עראי, ולא בדרך של 'קביעות סעודה' כלחם - ברכתו 'מזונות'.
- נחלקו הפוסקים בדין מצה בכל ימות השנה, אם ברכתה 'מזונות' או 'המוציא', ויש שכתבו שירא שמים יאכל ממנה רק בכמות המחייבת ברכת 'המוציא', או שיאכלנה בתוך סעודת פת.
- מאפה דק עד מאד, בין אם דקותו נגרמת מחמת רידוד הבצק, ובין אם היא נגרמת מכך שהבצק נוזלי ומתפשט באפייטו - ברכתו 'מזונות' אף כשאוכלים ממנו כמות גדולה.
- מאכל שאחד ממרכיביו הוא מחמשת מיני דגן, ברכתו 'מזונות'. אולם, מאפה ממיני דגן, אשר הוסיפו לו לאחר תום האפיה שכבה עבה שאין בה תערובת של דגן - יש לברך על התוספת בנפרד.
- האוכל גלידה בגביע, לדעת פוסקים רבים יברך רק על הגלידה ולא על הגביע, כיון שהוא 'טפל' לגלידה, ואין מטרת האוכל לאכול אותו אלא את הגלידה.
- האוכל סעודת פת, פוטר בברכת 'המוציא' את כל מה שנאכל בסעודה כחלק ממנה, דהיינו במטרה להשביע. אבל מאכל הנאכל לשם קינוח ולתענוג בעלמא - כגון גלידה - יש לברך לפני אכילתו.

ברכת פירורי לחם וקמח מצה

- פירורי לחם, קמח מצה וכדומה, ברכתם 'המוציא', ואף אם לא ניכר שמקורם בלחם, כיון שכל עוד לא נעשה בהם שינוי אחר מלבד הפירור או הטחינה, שֵׁם לחם עליהם.
- פירורי לחם שבשלו, או טוגנו בשמן עמוק - אם יש 'כזית' באחד מהפירורים שאוכל, מברך עליו המוציא. ואם אין כזית אף באחד מהם - אף אם יש להם 'תואר לחם', ברכתם 'מזונות'.
- מאכל 'מצה בְּרִיּוּ', העשוי משברי מצה הבלולים בביצה ומטוגנים במעט שמן: יש אומרים שברכתו 'המוציא', ויש אומרים שברכתו 'מזונות'. ויש אומרים שראוי לאוכלו רק בתוך סעודת פת.

איסור 'פת גויים'

- חכמינו ז"ל גזרו שלא לאכול 'פת גויים', דהיינו לחם שאפאו גוי. ויש מקומות שהנהיגו איסור זה רק בלחם שנאפה על ידי אדם פרטי שלא על מנת למוכרו, ולא בלחם שנאפה על מנת למוכרו. ומי שיש לפניו לחם פשוט ממאפיה יהודית, ולחם משובח ממאפיה גויית - אם אינו נוהג איסור בפת גויים, יברך על איזה מהם שירצה; ואם הוא נוהג איסור בפת גויים יסלק מלפניו את הלחם ה'גוי'.
- מי שנהג מנהג טוב, דהיינו שיש בו 'סרך מצוה', כגון חומרא בדבר המותר מעיקר הדין, והיה בדעתו לנהוג כן לעולם, או שהורגל במנהג זה על ידי שנהג בו שלוש פעמים - נחשב מנהגו כנדר.

גליון רל"א
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטן על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

רבי שמעון בן לקיש היה עמל בתורה כל צורכו בחורשה זו של טבריה, והיה איש אחד נוהג להכין לו משקה אחד של מים בכל יום, והיה ריש לקיש נכנס עייף ויגע ונוטלו ושותה אותו. פעם אחת נכנס האיש וישב אצלו, אמר לו, רבי, זוכר אתה שהיינו אני ואתה הולכים ונכנסים לבית הספר כאחד, ואתה זכית בתורה, ואני לא זכיתי. התפלל עלי שיהא חלקי עמך לעולם הבא. אמר לו ומה אתפלל עליך שיהא לך, שהרי אתה בא לעולם הבא עם בני אומנותך, שכל אדם ואדם אין מושיבים אותו אלא עם בני אומנותו.

(קהלת רבה ג' ט')

פרשת השבוע

המול לכם כל זכר (י"ז-י')

הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א היה מספר על הגה"ק רבי שלמה קלוגר זיע"א, שהגיע פעם לברית מילה על מנת לשמש כסנדק, הוא הגיע בזמן המיועד, אך נאלץ להמתין זמן רב, כאשר שאל מדוע אין מביאים את התינוק ועושים את הברית? ענו לו שאבי הילד נוטה למות רח"ל, והקרובים ממתנים ליציאת נשמתו, כדי שיוכלו לקרוא לך הנימול בשם אביו. כאשר שמע רבי שלמה קלוגר את הדברים, הוא צוה על המוהל למול את התינוק ללא שהיות. אחר כך נכנס לחדר החולה כדי לברכו בברכת מול טוב, רבי שלמה קלוגר ביאר את מעשיו ואמר, להטריח את המלאך הממונה על הרפואה שיבוא במיוחד כדי לרפא את החולה, אין ביכולתי, אולם סברתי שכאשר נתעסק במצוות המילה, הרי מלאך הברית יבוא כדי לעמוד לימין המוהל ולרפא את הרך הנימול, ומכיון שהוא ימצא כאן בלאו הכי, אוכל לבקשו שיואיל להיכנס גם לחדר הסמוך כדי לרפא את החולה. וכך אכן היה, סיים ה"חפץ חיים", לאחר שלושה ימים ולתדהמת כולם, קם החולה ממיטתו והלך ברגליו לבית הכנסת.

וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'

וירדף עד דן וגו'

(י"ד - י"ד - ט"ז)

הגה"ק רבי אליהו הכהן בעל "שבט מוסר" זיע"א סיפר על אביו הגה"ק רבי אברהם שלמה האיתמרי מאיזמיר זיע"א, שהיה זהיר ומשתדל במצות פדיון שבויים, מנהג מיוחד במינו היה נוהג כל ימיו בערבי שבתות, היה מפקיד סכומים גדולים בידי הנהלת בית האסורים בתור עירבון, על מנת שזו תשחרר את האסירים היהודים למשך יום השבת, כדי שיוכלו לשבות שבתם בחיק המשפחה. כמה פעמים אירע שהאסירים ברחו ולא חזרו לאחר השבת, והיה רבי אברהם שלמה מפסיד את דמי העירבון שהפקיד עבורם. קרה גם כשלא היה בידו הסכום הנדרש לשחרר את האסיר, נכנס רבי אברהם שלמה במקומו וישב בבית האסורים, ואילו את האסיר שלח לשבות בביתו בשמחה ובטוב לב. אולם כשנודע בעיר דבר מאסרו של הרב רעשה וגעשה העיר, ובני הקהילה מיהרו לאסוף כסף לשחרר את רבם הגדול רבי אברהם שלמה.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:20 ת"א: 5:21 ר"ת: 5:59

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:06 ת"א: 4:21

פרשת לך לך

ופשעים. חוטאים שכמותכם עשו תשובה.

לשמע דבריו האחרונים של הדרשן נעשה בית הכנסת כמרקחה. הכל זינקו ממקומותיהם לעבר הבמה, ובאגרופים קמוצים אמרו להכות את הדרשן, שהעז לכנותם בכינויים כאלה. חיש קפץ רבי אלימלך - הלא הוא הדרשן הכפרי - ממקומו שעל הבמה ונמלט מבית הכנסת. אולם הקהל לא הניח לו, רבים דלקו אחריו עד קצה העיר, ומשלא הדביקו את צעדיו, נואשו ושוב העירה. ובכל זאת, שמע רבי אלימלך הנמלט רעש של רגליים קרבות ובאות בעקבותיו. הוא הפנה ראשו אחורנית, והנה נער אחד רץ לעברו ובעיניו - דמעות. אותו נער היה לא אחר מאשר אבנר, בנו של ראש הקהל "דרשן, עצור! עצור!" קרא עתה, ודמעותיו זלגו מעיניו על לחייו.

רבי אלימלך נעצר תחתיו ושאל: "מה רצונך בני?" הושיט הנער צרור לא גדול ואמר: "הנה צרור כספי... אנא, יקח כבודו את הצרור כשכר הדרשה". "הן זה ממונו של אביך, וכיצד תתן לי אותו ללא רשותו?" אמר רבי אלימלך. בפיו הנער היתה תשובה: "ממון זה היה של אבי, אך כעת הוא שלי. הנני בן יחיד, ומידי יום נותן לי אבי במתנה ארבע אגורות. צברתי את האגורות, והן נצטרפו לכדי שמונה זהובים. הכסף הזה - שלי הוא, ואני מבקש לקבלו כשכר בעבור דרשתך". נטל רבי אלימלך את צרור הזהובים, הניח ידיו על ראש הנער ושאל: "במה אברכך בני?" "כל ברכה תהא טובה בעיני" השיב הנער. "אם כך אברך אותך שנהיה בבוא העת מחותנים". אמר הדרשן, הלא הוא הצדיק רבי אלימלך מליזענסק. והנער, שצעיר לימים היה וכצעירותו כן תמימותו, כלל לא שאל לשמו של הדרשן האלמוני.

חלפו ימים ושנים - הנער אבנר היה כבר אב לילדים, ואחד מבנותיו עמדה להינשא לנכדו של הרה"ק מאפטא זיע"א, לאותו נכד היה סב גדול נוסף - הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א. אך באותו עת כבר היה רבי אלימלך בעולם האמת. בהגיע מועד החתונה נקבצו ובאו אל העיר זנרוביץ - המקום בו נערכה השמחה - שבעים רבנים מפורסמים, בהם ה"חווזה" הקדוש מלזובלין והיהודי הקדוש זיע"א, כולם בקשו לחלוק כבוד לסבו של החתן, הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א. כשהגיע הצדיק מאפטא אל העיר, שלח לקרוא למחותן ר' אבנר אבי הכלה. בא האיש אל בית האכסניה, ובהיכנסו אמר לו הרבי מאפטא: "רואה אני אור בפניך, ר' אבנר!"

הנער הפשוט שזכה להיות מחותן עם רבי אלימלך מליזענסק מסופר: בימים שעשה הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א בגלות, היה נראה כאחד הכפריים. לגופו עטה מלבוש קצר, חגור בחבל, זקנו מדובדל, וכל חזותו אמרה דלות ובורות.

בהגיעו פעם לעיר זנרוביץ, פנה אל ראש הקהל וביקש את רשותו לדרוש בבית הכנסת, "אינני מסכים לכך" השיב הפרנס בכל תוקף, בראותו את הכפרי העלוב שלפניו, וכי כפרי שכזה ידרוש בבית הכנסת המכובד שלנו? על מה, בכלל הוא מסוגל לדבר? אך הכפרי הלא הוא רבי אלימלך, המשך להפציר בפרנס, לא יכול הפרנס לשאת את ההפצרות וגירש את הדרשן הכפרי מביתו.

באותו עת היה נוכח בבית בנו של הפרנס, נער ושמו אבנר, כשראה הנער כי אביו גירש את הדרשן מן הבית, נגע הדבר ללבו, והוא ניסה לשדל את אביו: "וכי מה יקרה אם אותו עני ישא דרשה וירוויח כמה זהובים?". "בוודאי אין הוא יודע לדרוש" הפטיר האב - הפרנס. "ואולם", המשך הבן אבנר להפציר "כאשר בא יהודי ומבקש רשות לדרוש - יש להניח שהוא יודע לדרוש, אנא אבא, הרשה לו לדרוש!" התחנונים שבפי הבן מצאו מסילות אל לבו של הפרנס, וכדי שבנו לא יצטער הסכים למלא את בקשתו, חיש קרא לאותו כפרי עני והודיע לו כי הערב יוכל לשאת דרשתו בבית הכנסת.

השמועה על הדרשה שישא הכפרי העני עשתה לה כנפיים ברחבי העיר, ובהגיע השעה היעודה התקבצו בני העיר אל בית הכנסת. הכל נשאו עיניהם לעבר הבמה, ואכן, עד מהרה נראתה דמותו של הדרשן, העולה על הבמה. הושלך הס, הכל המתינו לשמוע את הדברים שבפיו - אך האיש ממלא פיו מים. הוא עומד על מקומו, בודה בקהל המביט בו ואינו פוצה את פיו. הדבר הכעיס את הנוכחים, כמה מנכבד הקהילה פלסו להם דרך לעבר הבמה ושאלו את היהודי הניצב שם: "מדוע אינך מתחיל את הדרשה? ובכלל, לשם מה הנך נועץ מבטים סביבך, האם מחפש אתה משהו? ממתין לאדם האמור להגיע וטרם בא? "כן", השיב האיש, "אני מחפש... את אחי אני מבקש". ובראותו את מבע התימהון שהסתמן על פני השואלים, המשך ואמר: מחפש אני כאן נקודה של יראת שמים - מחפש, ולצדערי הגדול אינני מוצא. כלום חלילה, אין יראת אלקים במקום הזה? אך מה אעשה, ולכל מקום שאני מביט - רואה אני רק חטאים

צדקת המשל

להודות להקב"ה בכל עת ובכל שעה

משל לראובן, שהיה בעל משפחה ועבד במשך שנים ארוכות באחד המפעלים המשגשגים באיזור מגוריו, ופרנס את בני משפחתו בכבוד. אך לא לעולם חוסן, המפעל נקלע לקשיים, ותוך זמן לא רב מצא האיש את עצמו, יחד עם עוד עשרות עובדים ותיקים, מחוסר עבודה. תחילה ניסה את מזלו במפעלים אחרים, ניסה את מזלו גם בתחומים אחרים, לא בחל בהצעות עבודה. מוכן היה לעשות את כל מה שידרש, ובלבד שיוכל להמשיך לפרנס את בני ביתו בכבוד. אך לשווא. והוא נותר עם התואר "מובטל". בלית ברירה מצא האיש את עצמו אוסף תרומות, ומקבץ פרוטות כאחד מעניי העיר. הבושה צורבת, הביזיונות נוראים, הלב נצבט מכאב. הוא כמעט נסוג. אך קולות הילדים הרעבים גברו על הבושה הטבעית והוא נותר לקבץ נדבות. ימים עברו, שבועות חלפו, והוא התחיל להתרגל. הבושה כבר לא צרבה כמקודם. אולם האור שבעיניו כבה, גבו שהיה פעם זקוף בביטחון עצמי, הפך לכפוף. ביום מן הימים, בעודו גורר את רגליו מדלת לדלת, מצא את עצמו עומד מול ידיד משכבר הימים. הוא עמד נבוך, הידיד קיבל אותו במאור פנים, וביקשו להיכנס עמו אל הבית פנימה. ראובן פרץ בבכי. סיפר על המצוקה הנוראה, על הביזיון והבושה, על כאב הלב ויסורי הנפש. כל אלו חברו למסה ארוכה של השתפכות לב בפני אדם, שמאו שוחח עמו בפעם האחרונה חלפו שנים רבות. בעל הבית מחה דמעה מקצה עינו. הוציא פנקס המחאות ואמר: ידידי, מצוקתך נגעה לליבי מאד. מוכן אני איפוא להקציב לך סך חודשי של \$1500, בתנאי שתבטיח לי שלא תעסוק יותר בקיבוץ נדבות. החל מהיום תוכל לבוא אחת לחודש לביתי ולקבל את הסכום, עד שתמצא עבודה כללך. במילים מרוסקות מהתרגשות הוא הודה מעומק לבו על החסד העצום. הבעת פניו אמרה הכול. וכך, מדי חודש בחודשו ניגש אל בית ידידו, קבל את המעטפה, ולא שכח להודות על החסד. כעבור תקופה פונה ראובן לידידו הנדיב: אולי תוכל בדרכך למשרד לשים את המעטפה בתיבת הדואר שלי? האיש מסכים בטובו, ומדי חודש שוכנת לה מעטפת האלף וחמש מאות בתיבת הדואר. שלוות החיים חזרה לשכון בביתו של ראובן. משהגיע ראש חודש ניסן המבשר את בואו של חג הפסח, החל ראובן לדאוג, כי אלף וחמש מאות דולר, בהחלט מספיקים להוצאות הבית החודשיות, אולם לא ניתן לחגוג את חג הפסח כהלכתו. כשירד לתיבת הדואר להוציא את המעטפה החודשית, הופתע מאד שבנוסף לאלף וחמש מאות הדולרים נוספו אלף דולר נוספים, כשאליהם מצורפת ברכה חמה לחג כשר ושמת. האור חזר לעיניו. שמחה מילאה את לבו, הוא יוצא אל הרחוב, וממהר למשרדו של מייטבו. הוא מתפרץ לחדר ובבכי נרגש הוא מודה על אלף הדולרים ששלח לו לכבוד החג. "אלף?? זה כל מה שהיה במעטפה?", תמה האיש. "לא, על האלף חמש מאות אני כבר לא מדבר, נו. זה הרי: קבוע!"

הנמשל: כוחו של הרגל! נזכור להודות לבורא עולם גם על המובן מאליו, גם על מה שכבר הורגלנו שלא להודות לו.

(מתוך מאמר)

הרב והאב הסדירו את עניני החופה והקידושין, ולאחר מכן שאל הצדיק מאפטא את ר' אבנר: ספר נא לי, מי אתה ומה מעשיך, שזכית להשיא את בתך לנכדו של רבי אלימלך מליזענסק? "באמת אינני יודע" משך ר' אבנר בכתפיו, "יהודי פשוט אני, אך מוקיר ומכבד רבנים ותלמידי חכמים". "כן, יהודי פשוט" אמר הרב מאפטא, "אך בוודאי אתה מכניס אורחים", "כן, אינני דוחף חלילה וחס את האורחים והעניים מביתי" הגיב ר' אבנר. "אם כך" המשיך הצדיק מאפטא, "בוודאי בעל צדקה גדול אתה". "בעל צדקה" – אך לא גדול" השיב ר' אבנר. "אתה בעל צדקה גדול" אמר הרבי מאפטא, "ולמרות זאת – עדיין אינני מבין משום מה זכית, שבתך תינשא לנכדו של צדיק יסוד עולם כרבי אלימלך. גם אם יהודי הנו ירא שמים, מכניס אורחים ובעל צדקה – עדיין אין בכך די בעבור זכיה כה גדולה! אנה, ר' אבנר, ספר נא לי מה עשית בחיך. אולי עשית מצוה כלשהי, מיוחדת במינה, כשהיית נער?"

פשפש ר' אבנר בזכרונו, ופתאום אורו עיניו. "אי פעם, בהיותי נער צעיר, נתתי צרור כסף לדרשן עני...". "כיצד נראה אותו דרשן עני?" ביקש הצדיק לדעת. ר' אבנר אימץ את זכרונו ואמר: "נדמה לי שחגור היה בחגורת חבל סביב מתניו, ואם זכרוני אינו מטעה אותי – היה זקנו מדובלל" "אם כך" קרא הצדיק מאפטא, "היה זה הצדיק רבי אלימלך ליזענסק – הוא ולא אחר!". שוב אימץ ר' אבנר את זכרונו, מנסה לדלות עוד ממאורעות אותם ימים רחוקים. ולפתע זרחו פניו והוא אמר חרש: "אני נזכר שהדרשן גם ברך אותי ואמר שנהיה מחותנים".

התרגש הרה"ק מאפטא ואמר: "אכן, גדול היה רבי אלימלך שחזה עתידות וידע כי בבוא היום ישא נכדו את בתו של אותו הנער. אך לא זוהי גדולתו, גדולתו של רבי אלימלך היתה, שבגודל ענוותנותו נאות לקבל מידי הנער כמה זהובים כשכר הדרשה ובכך זיכה את הנער.

צ'ין אדם לחברו

לבו הרחום של הגה"ק רבי חיים מבריסק

לבו הרחום של הגה"ק רבי חיים מבריסק זיע"א, התגלה במיוחד כשהדבר היה נוגע לפדיון שבויים, הוא היה מוכן להפקיר את עצמו כדי להציל נפש מישראל. בימי האנדרלמוסיה ברוסיה נתפס בבריסק בחור יהודי, באה אמו לפני ר' חיים ובכתה לפניו שילך אל הרשות להשתדל ולבקש על בנה, ור' חיים הסכים. מקורביו שהיו באותו מעמד, התחילו מניאים אותו בטענה השעה היא שעת חירום ומי יודע אם רבינו לא יגרום בזאת רעה לעצמו. השיב ר' חיים בואו ונחשוב חשבוננו של דבר, מצות פדיון שבויים שלפנינו זה ודאי ואין חולק על כך, אמא זו ששרויה בצער אין קץ אף זה ודאי, ואילו גרימת רעה לעצמי איני אלא ספק והרי קיימא לך אין ספק מוציא מידי ודאי.

הכנסת בלה

מסופר על הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרענוביל זיע"א בעל "מאור עיניים" (יומא דהילולא י"א מרחשון) שפעם קיבל מיהודי סכום גדול של כסף, ותיכף אחרי כן נכנס אליו יהודי וביקש ממנו עזרה לנישואי בתו, היות וראה כי הוצאות החתונה והסכום שקיבל שווים בדיוק, גמר בדעתו ליתן לו את כל הכסף, אלא שאז עלה רעיון במוחו, אולי לא כדאי לתת סכום כה גדול לאיש אחד, אלא לחלקו בין כמה וכמה עניים, אולם כשהתבונן בדבר, החליט שהסברה לחלק את הכסף לכמה עניים אין מקורה ביצר הטוב, והראיה

שסברה זו לא עלתה במוחו ראשונה.

מצוות צדקה בגופו

מסופר על גביר אחד מחסידי קאסוב ר' משה שמו, שנהפך עליו הגלגל רח"ל והגיע עד פת לחם. נסע לרבו הרה"ק רבי מנחם מענדל ה"אהבת שלום" מקאסוב זיע"א (יומא דהילולא י"ז מרחשון) ושטח לפניו צרת נפשו. אמר לו הרבי שיגש אל גיסו "השרף" מסטרעליסק זיע"א ששהה אז בקאסוב ושם יוושע, ושיחזור ויגיד מה אמר. כ"שהשרף" שמע את דבריו, אמר שילך למענו למקוה. חזר ר' משה וסיפר הדברים להרבי, אמר הרבי שיחזור ויאמר לו בשמו שמקוה לא מספיק. שמע זאת "השרף" ואמר שיקדיש לו זכות הנחת תפילין של היום. חזר לרבו וסיפר לו הדברים, אמר הרבי שיחזור ויאמר לו בשמו שגם זה אינו מספיק. חזר ר' משה ו"השרף" אמר לו שיקדיש לו זכות כל תפילות היום וזכות התפילין והמקוה, ועתה בודאי יוושע. הדברים לא סיפקו את הרבי מקאסוב ואמר לר' משה שיחזור עוה"פ ויאמר לו שבכל אלה לא ישלם אפילו חוב אחד. מששמע "השרף" את הדברים קם והלך לגיסו לברר מהי כוונתו? השיב לו הרבי: ר' משה זקוק למזומנים, לא די לו בברכות, זכותים או סגולות. בא ונלך יחדיו, נסובב על פתחי נדיבים ונשיג את הכסף הדרוש לו ולהעמידו מחדש על רגליו, וכך עשו.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"א מרחשון משותלח בן חנוך רחל אמנו

בנימין בן יעקב משבטי י-ה
הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרענוביל ב"ר צבי (תקנ"ח)
(הרה"ק רבי אברהם ב"ר יצחק מתתיהו מסלונים (יסוד העבודה - תרמ"ד)
יום שני י"ג מרחשון
הרה"ק רבי זאב וואלף קיצעס (תלמיד הבעש"ט - תקמ"ט)
הרה"ק רבי ברוך מקאסוב ב"ר אברהם (יסוד האמונה ועמוד העבודה - תקמ"ג)
יום שלישי י"ד מרחשון
הרה"ק רבי אברהם אלימלך הי"ד מקארלין ב"ר ישראל (תש"ג)
יום רביעי ט"ו מרחשון מתתיהו בן יוחנן כהן גדול
הרה"ק רבי צבי הירש מטשורטקוב ב"ר מאיר מטיקטין (תקי"ד)
הרה"ק רבי לייב בעל היסורים (תקצ"ז)
הרה"ק רבי אברהם ישעיהו (חזון איש) ב"ר שמריהו יוסף (תשי"ד)
הרה"ק רבי שמואל מדאראג (אמרי שפר) ב"ר שרגא פייביש (תרמ"ב)
יום חמישי ט"ז מרחשון
רבי עמרם חסידא ב"ר משה נחום - (תקצ"ז)
הגה"צ רבי אלעזר מן שך ב"ר עזריאל (תשס"ב)
יום שישי י"ז מרחשון
הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב ב"ר יעקב קאפיל (אהבת שלום - תקפ"ז)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

מסופר על הרה"ק רבי ברוך מקאסוב (יומא דהילולא י"ג מרחשון) שפעם בא אליו היצר הרע אחר התפילה וציין בפניו שתפילתו היתה בכוונה גדולה. והשיב לו איך יתכן שתפילתי היתה כדבעי? הלא התפללתי "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו" השטן שבא קודם התפילה לבלבל במחשבות רעות, והשטן שבא התפילה לבלבל במחשבות גאות, ואם התפילה היתה בכוונה ולרצון, אין יכולת לבוא אלי עתה.

פרשת לך-לך, י"א במרחשון תשע"ז

גיליון מס' 193
שנה 4

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

לך-לך (יב, א) - בגימטריה **בנים** עם ב' התבות, כדברי רש"י ששם יזכה ל**בנים**. (מגדנות)

ונברכו בך (יב, ב) - ב"ד נוטריקון ברפת פהנים, כדברי רבי עקיבא בחלוין, שהפנינים המברכים את העם מתברכים גם בעצמם. (תורה מסיני)

הפרד נא מעלי (יג, ט) - ראשי תבות הקון, לרמוז שכחו שלי-הקון מתחזק על-ישראל חלילה, כאשר בני ישראל נמצא בפרוד הלכות ושרויה ביניהם שנתת חנם. (דברי עמוס)

אליעזק השדים (יד, א) - מובא במדרש, שהיו לו שלשה שמות, עמק השדים, עמק שנה, עמק סבות. ורמז יש כאן לדינים, שצריכים תחלה להפציר בתובע לנהוג בעל דינו במדת שמואל דוחה ימין מקרבת - נוטריקון שדים ויתפטר עמו. ואם מסרב, יבוא לעמק סבות ויסוכך ברחמים על-הנתבע, ואם עני הוא יגבה ממנו מעט-מעט. ואם לא הסכים, אזי יבוא עמו לעמק שנה אל-הדין. (שרי מאות)

והם בעלי ברית-אברהם (יד, יג) - סופי תבות מילה, שהם יעצו לו על-המילה. (מגדנות)

הוציא להם ויין (יד, יח) - סופי התבות מ"ם ונו"ן מרמזות על מנחות ונסכים של הקרבנות שרמזו לו עליהם, כמובא ברש"י. (מגדנות)

אנכי מנו לך (טו, א) - מנו נוטריקון ממון, גוף נפש, שהם כנגד בני חיי ומזוני, ואת שלשתם הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו. (תורת חיים)

ואת-הצפור לא בתר (טו, י) - הצפור באה כנגד עם ישראל, ואותה לא בתר אברהם, כדי לרמוז שישאל קימים לעולם, כפי שפרש רש"י. ורמז לזה, כי התבות ואת-הצפור לא בתר הן בגימטריה רמו שיהיו ישראל קימם עולם, וכן בגימטריה אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד, שבזכותם הם קימים. (נפלאות יעקב)

ויקרא אברהם שם-בנו אשר-יכדה ה'ר ישמעאל (טו, טו) - השמות אברהם וה'ר בגימטריה ישמעאל, כמו שאב ואם בגימטריה כמנון י'ר, וכן אבא ואמא כמנון ב'ר. (שערי נסים)

התהלך לפני והיה תמים (יז, א) - ראשי התבות הם בגימטריה אמת, כדי ללמדך שהתמימות צריכה להיות באמת ובתמים. (דמשק אליעזר)

ספורים בפרשה

לך-לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל-הארץ אשר ארצה (יב, א)

שנה אחת בפרשת לך-לך, עמד רבי בעל "ויחי יוסף" מפאפא, והשמיע באזני תלמידיו ישיבתו דברים חוצבים על חובתם בעולמם. את דבריו פתח בפסוק של פרשת השבוע, וכה אמר: "פידוע, לכל-מדינה וארץ יש תרבות יהודית והתכונות מאפיינות. באמריקה זו שאנו יושבים בה, מושלת רוח העזות והמתירנות, עד שהתקיימו בנו דברי הנביא ישעיהו 'ירחבו הנער בזקן והנקלה בנכבד'. בנוסף, יש לכל-אדם מדות והליכות מגנות שעמן נולד, כמו גאון וכעס, עצלות וצרות-עין, ומשימתו בעולם היא לתקן את-מדותיו ולעודן. מעבר לזאת, יש לבחור-שיבה להשקיע את-עצמו באהלה של-תורה, להיות דבוק בכל-שרעפיו בתורה ויראת שמים, ולהתנתק מענייני העולם הזה ומחיי החלין והמעשה שבבית משפחתו. ושלשתם רמוזים בפסוק הראשון שבפרשה. לך-לך מארצה - הגדל והתרחק ממנהגי המדינה שבה אתה שרוי, 'וממולדתך' - ונוס לך מפל מדה מגנה שבה, 'ומבית אביך' - והתנתק גם מענייני המסחר של-אביך..."

אל הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, הגיע פעם בחור מפלג אחד שהתגורר בעיר סמוכה. הביט עליו הרבי ואמר: "דע לך, כי זוגך הנכון נמצא בעיר פלונסק הרחוקה. לך-לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל ארץ פולין, ושם תצליח בכל-אשר תפנה". חדור באמונת צדיקים, עשה העלם כמצותו, ואכן לאחר שהגיע בדרך ארצה אל העיר פלונסק, הצע לפניו במקום שדווד נאה, ושם הקים בית נאמן לתפארת. לשלשה בנים זכה, והם רבי זאב-וולף, רבי דב-בר ורבי צבי-הירש, שונדעו כאנשי-שם וכנו בדרך חפה בפי יהודי פלונסק 'החיות', על-שם שמותיהם כשמות החיות, הזאב, הדב והצבי. והבן רבי צבי הירש, היה אביו של רבי יחזקאל טויב מקוזמיר.

סבל רב סבל ה'ספא' קדישא רבי ישראל מרוז'ין משלטון הרשע ברוסיה, ולאחר שישב כמעט שנתים בכלא בעלילת שוא, הצליח בחסדי שמים להמלט מהמדינה והשתקע בעיר סדיגורא שבבוקובינה, שהיתה נתונה אז תחת השלטון האוסטרו-הונגרי, וריבתה של-רוסיה. לאחר שהצאר הרוסי גלה כי טרפו חמק מבין אצבעותיו, הגיש לקיסר אוסטריה בקשה נחרצת להסגירו לידיה, ומקרי הרבי פעלו נמרצות לדחית הבקשה. בין השאר העלתה הצעה, כי הרבי יחליף את-שם משפחתו 'פרידמן' כדי להסתיר את-זהותו, אולם הרבי סרב ואמר: "אמנם התקיים בי מה שנאמר אצל אברהם אבינו, וגלית מארצי וממולדתי, אך לא מבית אבי. שכן רק אברהם נאלץ לעשות כן, מפני שבנו של תרח היה. אולם אני בנו של רבי שלום הגדול מפרוהבישט, ועל-שמו שם משפחתי, שכן 'פרידמן' משמעותה 'איש שלום'. ומאב שכזה, איני צריך ואיני יכול ללכת ולהתנתק..."

אחד מבני הגולה התאונן פעם באזני רבי שמואל סלנט, רבה של-ירושלים, כי כבר עברו עליו שנים מספר מאז נשא ועדין לא זכה לבנים. "לא צדיק אנו" אמר רבי שמואל, "אולם מאמין אני במה שהבטיח הקב"ה לאברהם, לך-לך מארצה - 'בחוצץ לארץ איר-אתה זוכה לבנים, ושם בארץ ישראל אתה זוכה'. עשה האיש כמצותו, עלה ארצה וזכה לדור ישרים."

והוא יהיה פרא אדם

נערץ היה רבי שמואל הקל, רבה הראשי של צפת לפני שנות דור, והערצתו אליו לא היתה רק נחלתם של יהודי צפת והגליל, אלא גם ערביי האזור כבדוהו, ביחוד לאחר שנעזרו על-ידו ברפואת קרוביהם, שכן ידיעות רבות היו לו בחכמת הרפואה. באותם ימים, התגורר בכפר הגדול תרשיחא שבגליל, שחי ערבי מפרסם ועשיר מפלג, שנחשב פאיש דת בכיר בקרב המסלמים והמוני הערבים שבגליל סרו למשמעתו. בת יחידה היתה לו לשיח', ועליה שמר כבבת עינו, אלא שבאחד הימים, חלתה הבת במחלה קשה. לא חס אביה על-כספו, העזיק את מיטב הרופאים, אולם עמלם לא נשא פרי והם לא הצליחו להעלות לה ארוכה. הביט האב בעינים פלות בבתו הנאכקת במחלתה הקשה, וכאשר העלתה ההצעה להעזיק את הרב היהודי הנערץ מצפת, הביע מיד את-הסכמתו. היטב ידע רבי שמואל את פחו והשפעתו של השיח' הערבי, וידע כי רק טובה תצמח ליהודי הגליל אם יצליח לרפא את-בתו ויקשר עמו קשרי ידידות. מספה זו, לא אחר רבי שמואל למלא אחר בקשתו של השיח' הערבי, והוא יצא מביתו בריאות כדי לבדק את בתו החולנית ולראות אם יש סכוי לרפאה בחסדי שמים. לאחר שעה ארוכה, כאשר השיח' עמד והמתין בצפייה דרוכה, נענה רבי שמואל ואמר, כי מחלתה של-הבת אמנם כבדה מאד, אולם עדין לא אפסה תקוה, ובעזר ממוסרם יעלה בידו להחזירה לבריאותה במקדם. "אולם", אמר רבי שמואל, "הטפול עלול להמשך זמן רב, ותקופת ההחלמה שלאחריה לא תהיה קצרה. עלי לשהות אפוא כאן תקופה ממשכת, אלא שפיהודי המקפיד על-הפצות, עלי להתפלל בחברת עשרה יהודים יחד עם ספר תורה, והדבר פרוץ בהוצאות רבות ובטרח גדולה". מהר השיח' להניח את-ידעו של רבי שמואל, והודיע לו חגיגית כי ישא בכל ההוצאות הרבות, ולא יחסך מאומה כדי להשביע את-רצונו. אלהי-המקום הובאו עשרה יהודים ממפיריו של-הרב, שהביאו עמם גם ספר תורה ושאר התפצים הדרושים, והחבורה בלה קבלה אזור מקום מגורים נפרד בארמונו של השיח', שדאג לכל-מחסורם. שבועות מספר עשה רבי שמואל בארמונו של השיח', כשהוא מטפל בבתו החולנית במסירות נפלאה, והיא אמנם הלכה והחלימה אט-אט. בזמנו הפנוי, השתעשע השיח' הערבי עם הרב היהודי הפקח, והשתאה אל מול חכמתו הגדולה וידיעתו העצומה בכל-התחומים. בתם התקופה, החלימה הנערה כליל, ושמחתו של-אביה לא ידעה גבול. "טל נא כפי ראות עיניך", אמר השיח' לרבי שמואל, כשבידו קערת חרס גדולה גדושה במטבעות זהב יקרות ערך, אך לא צפה את-תגובתו של-הרב. "לא אטל אף פרוטה", אמר רבי שמואל בנחוצות, "שכן איני עוסק ברפואה למען בצע כסף, ואני עושה את-מלאכתי שלא על-מנת לקבל פרס. ורק זאת אבקש, שתעמד בלי-מייד לימינם של היהודים והתסיע להם בכל-יכולתך". הערצתו של השיח' כלפיו התעצמה שבעתים, והוא עמד נפעם אל מול אצילות רוחו. גם ממלואו בקש הרב שלא ליהנות ממתנת בשר ודם, ולאחד מהם שלא כבש את-יצריו ונטל מהשיח' כמות גדולה של עלי טבק מעלים לעשון, צוה להותיר את-מתנתו בארמונו של השיח'.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אליהררץ אשר ארץ - פרוש, שלא הודיעו, לראות אם ימחר לעשות דבר מלך שלטון מבלי דעת המקום, וזה נסיון מהנסיונות. עוד רמז שראינה לו בלה דכתיב שאינא עיניך וראה צפנה ונבנה וגו', ונתן לו כח הראיה לראות בלה. עוד יתבאר על-דרך מה שאמרו בספרי בפסוק אשר אני שכן בתוכה אשר אני שכן בתוך בני ישראל, אין שכניה שזרה אלא בתוך בני ישראל ובעודן בארץ, עדי-כאן. והוא שאמר ה' לאברהם אליהררץ אשר ארץ, פרוש ראיה לה ואתה ראוי לה. ושעור התבה הוא ארץ אותך לה ואראה אותה לה, כי זה בלא זה אינם ראים להשקאת שכניה ולרב ההצלחות: ונברכו בד וגו' - וזה הוא ההפך שפיו מברכה לראינו מברך ולא מקלל, כי מברכו וברכה ה' בכבודו מפיו, אבל שאר משפחות האדמה יתברכו מאמצעות אברהם:

ויגבר אברהם בארץ - או אפשר שרמז בשם כנען על-דרך מה שדרשו ז"ל בפרשת שלח לה וגו' ארץ כנען, שרמז אלי-ישראל שבאו מאברהם בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה הרמוזים בחשבון תבת כנען, לזה הדרך להודיע והנעניי אז בארץ:

וירא ה' אל וגו' ויבן שם וגו' - פנות הכתוב להודיע הפלגת תבת אברהם בקונו, כי ה' נלה אליו ובשרו בידע ובנתינת הארץ, והוא לא החשיב בשורת שתי מעלות טובות לכלום בערך שמחתו בגלוי שכנתו ויתברך אליו, לקיים מה שנאמר שבע שמחות את-פניה, והוא אומר ויבן מזבח לה' חניאה אליו, כאן פרש סבת שמחתו אשר עליה בנה מזבח הוא לצד הראותו ויתברך אליו, והכו. וזה אות לכניי כמה מהם אשר החזיקו חשק הדרע בערך חשק התורה והמצוות, וצא ולמד מפרעזאי בטענתו זמה אעשה ונפשי חשקה בתורה:

דברי הימים

י"א במרחשון, הוא יום פטירתה של רחל אמו בשנת ב' אלפים ר"ח, בהיותה בת כ"ו, ל"ו או מ"ה שנים, ונקברה בדרך אפרתה היא בית לחם. מקור התאריך הוא מילקוט שמעוני, ששם מובא שבנימין נולד ב"א במרחשון ואטיכן נפטרה אמו רחל ביום זה, שהרי נפטרה בלדתה אותו, וכך כתב רבנו בחיי בשם מדרש תדשא. אולם בפסיקתא דרבי-כהנא מובא שרחל נפטרה בין פסח לעצרת, ומדברי רש"י משמע שנפטרה בתחילת הקיץ בזמן שהארץ חלולה ומנוקבת ככברה" בספר היובליים, מהמפורסם החיצוניים שלא נכנסו בתנ"ך, מובא שרחל נפטרה ב' בטבת, אולם אין הוא נחשב כספר מוסמך. את המצבה הראשונה הניח יעקב אבינו בעצמו, כמו שנאמר בפירוש "ויצב יעקב מצבה על-קברתה, הוא מצבת קברת-רחל עדי-היום". הנוסע המפורסם רבי בנימין מטודילה מוסר, שבעת ביקורו בקבר רחל, ראה שהונחו שם י"א אבנים כנגד י"א שבטים, מפני שעדיין לא נולד בנימין אלא בצאת נפשה ולכן לא הניחו אבן כנגדו. רבי פתחיה מרגנשבורג, אחיו של רבי יצחק הלבן מבעלי התוספות, ערך מסע בשנת ד'תתקל"ה בארצות שונות ובארץ ישראל, והוא מספר שעל י"א האבנים הונחה אבן גדולה שהיתה של יעקב אבינו, והמרים נטלוה לבנין בית תפלתם, ולמחר ראוה שחזרה מעצמה לקבר רחל ככתחילה, וכאשר נשנה הדבר פעמים מספר, חדלו מלקחתה עוד. בשנת שב"א הגיע השל"ה הקדוש לארץ ישראל, ולאחר מכן בנה את הבניין של קבר רחל על חשבונו, לאחר שקיבל את רשות הפחה התורכי. עד שנת ת"א, התנוססה מעל הקבר כיפה עגולה על ארבע רגליים, ובשנה זו הקיפה השו המפורסם ר' משה מונטיפיורי בתחלים, לאחר שבסמוך חזלו הערבים לקבור את מתיהם, וחצץ בכך בין הקודש.

עברו שנים רבות, ובערב קימו התקמו בו ברבי שמואל דברי קהלת: "שלח לחמך על-פני המים כפי-רוב הימים תמצאנו", ובזכות קשריו הטובים עם השיח' הערבי, עלה בידו להצלת חיי אדם מישראל. היה זה בראשית התישבות יהודים עולי רומניה במושבה החדשה ראש פנה' סמוך לעיר צפת. ביום ב' בטבת תרמ"ג, לבשה ראש פנה חג לקראת יסוד המושבה, ובו ביום עתידה היתה להעריך שמחת החתונה הראשונה במושבה, של החתן פישל רובינשטיין עם פלתו שהגיעה אף היא מרומניה. לשמחת החתונה הזמנו גם ערביי הכפר הסמוך ג'עוני, שעל-שמו נקראה תחלה המושבה בשם 'צא אוני' שדומה בצלילו לשם הכפר הערבי. אך עוד בטרם החלה החתונה, ארע אסון טרגי שהכניס בסכנה עצומה את-כל יהודי האזור. צעירי המושבה בקשו להביע את-שמחתם, וכמנהג הערבים החלו לירות יריות של-שמחה מהרובים שבידיהם. אחד הפדורים, שגורו בידי ישראל קליסקר מעולי רוסיה, פגעו בצעיר ערבי שעבד במושבה, תושב צפת וכן יחיד לאחת המשפחות הערביות החשובות שבג'עיר, והלה נהרג במקום. בהלה השתררה במושבה, והמתישבים החזשים שעדיין לא היו בקיאים במנהגי הערבים, לא ידעו את הסכנה המרחפת עליהם, אלא שהשיח' של הכפר ג'עוני, העמידם חיש מהר על מצבם החמור. "דעו לכם, כי אתם נמצאים במצב של-סכנה ודאית. שכן הערבים ידועים בגואלי דם, והם לא ינחו עד אשר ינקמו את מות אחיהם", אמר ומהר להעזיק פלגת שוטרים מצפת הללו אסרו את-היורה מיד, וחסמו את-כל הדרךים המובילות אל-המושבה. לא עברה שעה ארוכה, והמוני ערבים תמומי מת, החלו לנהר מצפת ומהסביבה בלה. כשהם מצידים בכלי נשק, במקלות ואבנים, ואימו לעשות שפטים במתישבים בלם. ררב עמל, עלה בידי השוטרים להדף את-הפורעים, והם עמדו נגדם כחומה בצורה. מוכן, כי החתונה כבר לא נערכה כמתוכנן, והשמחה הפכה לתונה כאשר נודע, כי השלטונות מבקשים להוציא את-היורה להורג, כדי להרגיע את זעם ההמון. באותה עת, היה רבי שמואל הלך וקן וישבע ימים, שכן הדרך ארע לשנה לפני פטירתו בכ"ב בטבת תרמ"ד, אולם הוא פעל נמרצות להשקטת הרוחות והצלת היורה. בזכרונו צפה דמותו של השיח' הערבי מתרשיחא, והוא מהר להעזיקו כדי לעמד בפרץ. הלה מהר להגיע לצפת, ולאחר שבדק את-העניין הודיע, כי אין ליורה עניש מות, שכן הדרך נעשה בשוגג, ואת-מעשהו יכפר בתשלום כפר נפש של שבע מאות לירות זהב, ותחי לו נפשו לשלל. ♦

משבח

אמרו חז"ל במדרש, שהספה שאברהם אבינו יצא להסתכן במלחמתו עם ארבעת המלכים, היתה מתוך הכרת הטוב ללוט שלא גלה למצרים על שדה שאינה אחותו של אברהם, וכן על שהתלווה אליו כפי שכתב הרמב"ן "ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט", ענין הכתוב הזה, כי לוט נתחמד עם הצדיק ללכת עמו לשוט בארץ אשר ילד". וכן זכה עוג מלך הכשן להחברף מפי אברהם באריכות ימים, בגלל שהפיר לו טובה על שגלה לו כי לוט נשבה בידי המלכים, עד שמושה רבנו חשב להורגו, עד שהבטיחו ה' שימנו גידו, כי גדול מאד כחה של הכרת הטוב.

רבי אליהו דסקל בעל 'מכתב מאליהו', היה מצין במדת הכרת הטוב, ותרד היה מפני כל סמן של כפיות טובה. פעם נסע אחד ממפירי באוטובוס מפתח תקווה לבני ברק בשעת לילה מאוחרת. באחת התחנות עלה הרב דסקל, וכשראה האישי כי אין מקומות ישיבה פנויים באוטובוס, קם ופנה לו את מקומו. הודה לו רבי אליהו על יחסו, ואולם הלה טען, כי בעבר שמע שעל מעשה מצוה אין ראוי להודות ולברך איש לרעהו, כיון שעל ידי פן מנמים לעושה המצוה מהשקר הנצחי השמור לו בעולם הבא. הודיעו רבי אליהו לשמע הדברים, ואמר בתגובה: "לא יתכן לומר פדבר הזה, כי לא שיע בשום אופן לקבל טובה מבלי להודות עליה. ומי שאינו מודה על קבלת טובה, נעשה משחת במדותיו". פעם צעד עמו אחד מתלמידיו הרחוב, והתפלא לראותו מתעכב ליד חלון הראוה של חנות אחת, תוך כדי שהוא מוציא את פנקסו מפיסו ורושם שם מחירים שונים של בגדי ילדים. לתמימה התלמיד הסביר רבי אליהו ואמר: "אברך פלוני מהבולל, הזמין אותי לביתו לארוחת ערב. והרי צריך אני להכיר טובה גם לבעלת הבית שטורחת בהקנת הסעודה, ולכן הכנתי בעבורה את מחירי הבגדים כדי שאוכל להכיר לה טובה בקד".

בשנת תש"ח, פאשר הדרכים בין ירושלים לתל אביב היו חסומות עקב המאורעות בארץ, פגש החסיד רבי מנדל פרידמן את רבי הלל וינד, גבאול המסור של רבי אהרן מפולז. רבי מנדל היה סוחר ארגונים ותיק, ועוד בשנים שלפני המלחמה, נהג לשלח אתרג מארץ ישראל לרבי שר בעיר גלז שבגולה, ורבי אהרן היה מכנה אותו בחבה על שם המצוה שטסק בה. התאונן רבי מנדל באוני הגבאול, על שהוא חש במקויו כבר ימים מספר, ואינו יכול להזיז את צעמו לישועה אצל הרבי, שכן הדרכים חסומות לתל אביב, בה התגורר הרבי. נענה הגבאול ואמר: "יש לי באמתותי חלה אחת מי"ב החלות של הרבי, ועצתי לה היא, שתשרה אותה במים והאכל ממנה, ותזכה לרפואה בעזרת השם יתברך". התעשר רבי מנדל באמונת חקמים ועשה פעולתו, ואכן החלים ממחלתו במהירות. לאחר זמן מה, פאשר הדרכים שבו ונפתחו, נסע רבי מנדל לתל אביב, ובגידו פדיון בסך עשר לירות, כדי להודות לרבי על הישועה שזכה בזכותו. כששמע הרבי את פרטי המאורע, טען ברב ענוה כי הפסד לא שיע לו, אלא עליו להעניקו לגבאול רבי הלל, מתוך הכרת הטוב על העצה הטובה שנתן לו. לא הועילו כל מענותיו של רבי מנדל, שכל הכח הסגלי שיש בחלה אינה אלא מבחו שלי הרבי ולא מבה הגבאול, אולם הרבי עמד על שולו. לבסוף הסכים לפשרה לחלק את הפסד לשני חלקים, ואת המחצית להעניק לגבאול בהכרת טובה.

תלמיד ושיבה אחד, היה קשור בלב ונפש לרבי משה אריה פרינד, רבה של העדה החרדית בירושלים, ועמד תמיד הכן למלא רצונו והתמסר למען כבודו באופן נפלא. עברו שנים, והתלמיד לא מצא את זוונו, ותפלות רבות שפד רבו למענו. בקוץ תשמ"ט, שהה רבי משה אריה בעיר הקדש צפת במשך שבועות מספר לצדך מנוחה, ובאותה עת הגיעה הצעת שדוך לאותו בחור שבמעט הגיעה לידי גמר, אך הרגע האחרון נוצר עכוב כלשהו שהעיב על כל ההצעה. הובא הדבר לידיעתו של רבי משה אריה, והוא נענה ואמר: "בעת לא נתן להמשיך וישועה לאותו עלם, אלא בפעלה שיש בה משום מסירות נפש, ולכן מבקש אני לעלות אליהה הגבוה במירון, בו טמון שמאי הזקן, ואתפלל שם למענו. ובכה אחזיר לו טובה על כל פעלותיו למעני במסירות גדולה". ואכן, טפס רבי משה אריה ועלה אל ראש ההר, שהיה רחוק עולה בדרך עפר תלוה, והיתה זו הפעם היחידה בחייו שעלה להשתטח על הציון שם. שעות ארוכות ישב רבי משה אריה במקום, וקרא את כל ספר התהלים בהתלהבות, וכאשר שב לאכסניתו בצפת, נודע לו לשמחתו כי שני הצדדים באו לעמק השוה, והחלישו להביא את השדוך לידי גמר למזל טוב.

בשנת תש"ג, כששהה רבי יצחק הויטנר בארצות הברית, התהלך קדורנית ולבו בליעמו, למשמע השמועות המפורדות על גורל היהודים שבאירופה, ועל כפי יהודי עיר מולדתו ורשה, הוצאו להריגה. באחד מימי חג הסופות שב לביתו, ולקדחתו ראה כי הספה בלחה בלה באש. נשבר לבו בקרבו, ועמד שיען על דלת החצר, כשהוא מקור בכבי ומקאו להתנחם. פגע בו חסיד זקן אחד, ואמר לו: "רבי יצחק, האם הנך מאמין שהקב"ה שצוה בתורתו ישימות בהנהגה, התבונן גם לרבי יצחק הויטנר של שנת תש"ג? תדרו הדברים עמק אילכו, ופניו לא היו לו עוד. כלימיו הכיר רבי יצחק טובה לאותו חסיד, והיה קם בפניו כדי לכבדו, והיה אומר: "אפשר לומר הרבה תורות והסברים והרבה דבורי פילוסופיה, אולם לפני פסא הכבוד עומדים יהודים נעלים אלו".

מטעם

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו (א, 27)
 הבת ויעל מטעמות בתלישא קטנה, ואזו התבות הוא ואשתו מטעמות בתלישא גדולה, ורמוז יש כאן בדברי הרמב"ן, שגם ביציאתו לא נטלו ממנו את כל המתנות הרבות שקבל מפרעה, על אף שהשיבו לו את שורה, ולא אמרו לו שרמה אותם ומתנה בטעות היא, ולכן ויעל אברם בתלישא קטנה, שהיו הנם תקטן שיצא ממצרים, אולם הוא ואשתו בתלישא גדולה, שהוא גם גדול שיצא יחד עם אשתו וגם עם כלי המתנות, דהינו שנתלש ממקומו גם גדול, ודבר זה מרמז גם בתבות וכל אשר לו, שהו נטריון: ולא לקחו כלום לומר שישועה וישמירה לפניו, ושעמי קדמא לבטח שילחוו וישמירה לפניו. וטעמי קדמא ואולא שבתבות אברם ממצרים, באי לרמוז בדברי חז"ל, שאסור לאדם להלך אחורי אשה ואפלו אשתו, ואברהם הקדים והלך לפניו. (פרי נפש חיה)

ויהלך עליהם לילה

בטעמי קדמא דרנא תביר, כי בפרי דרבי אליעזר מובא, שהלילה הזה כבר היה מוכן ומזומן מקדם מזמן בריאת העולם, והוא הלילה שהכה בה בבני מצרים ובו הכה אברהם את המלכים, וקחו מרמזים הטעמים קדמא דרנא תביר, כלומר שהלילה הזה הוא מועד מקדם ומוכן, לשבר בו את הרשעים ולהורידם מדונתם הרמה. (תפוז חיים)

מדגש

רבי יעקב הגודר, שהיה מזהל ממהה וחי בשנת ד'תתק"ן, כתב בכללי המילה שלו, שהסנדק של אברהם אבינו היה ממרא שיעיז לו עליהמילה, ובכנות זה ההגלה הקב"ה אליו באלוני ממרא, אך בעלי התוספות כתבו בשם המדרש, שהקב"ה בעצמו היה סנדקו, רבי אליהו בחור מותב שלא מצא מקור לשם סנדק, אולם האמת שהשם 'סנדק' מוכר כבר בילקוט שמעוני ובמדרש שחר טוב, ומקורו מיונית כמשמעות של אדם המסיע ומחזיק. הסנדק נקרא גם 'בעל הברית', כמו שאומרים בנסח 'הרחמן' שבברכת המזון, ואין הפונה לאבי הבן, אלא לסנדק, את האיש המגיש את התינוק לסנדק מבנים בני אשכנז 'קואטער', ויש שאומרים שמקור השם מקטרת, ומקוטר של המקטיר ניצרה המלה קואטער, אולם המלה המקורית היא 'געפאטר', דהינו המסיע עם האבא.

ממלח

רבי יהונתן איבשיץ התבלט כבר מילדותו בהריפותו ושינוניותו. פעם, בעת שלמד את פרשת לך לך, בקש אדם אחד להקניטו, ושאלו בחדו: "מה שמו של מלך סדום?" והילך השיב מיי בלשון הפסוק: "ברע מלך סדום". התחם הלה ושאל: "והלא בתפלה אני אומרים 'מלך סדומית רבע'?" כשהוא משבח במקוון את הנסח המדק 'מלח סדומית רבע', ונמצא אפוא ששמו היה רבע ולא ברע... חיד: והונתן הילך וענה בפסקות: "אין כאן שום סתירה. שכן בתחלה היה נקרא באמת 'ברע' כנאמם בפרשה, אלא שאחר שנפסקה סדום, התהפך גם שמו מ'ברע' ל'רבע'..."

הגיל היה הרבי ר' בונים מפשיסחא לומר: "לכל שבוע פרשה משלה, חוץ מפרשת לך לך, שהיא חלה תמיד. ומדוע? מפני שכאשר האדם רואה דברים שליליים וחסרונות אצל הזולת, עליו לומר לעצמו 'לך לך', לך אל עצמך ומצא את החסרונות שבה, כי מום שבה אלתאמר להבדך..."

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: אמונה

פרשת
לך-לך

מבית
שבת טיש

תדפיס
מתוך הספר "מדות טיש"
שיצא לאור בעזרת השם
על פרשות השבוע
עם המדורים הקבועים
והארוכים

משבה

מאמר פתיחה

"ראש לכל המאמינים" הוא אברהם אבינו עליו השלום, כלשון מדרש 'לקח טוב', ועליו דרשו את הפסוק 'תשווי מראש אמנה' - 'זה אברהם, ואמרו: "עד שלא בא אברהם אבינו לעולם, כפיכול לא היה הקב"ה מלך אלא על השמים, אבל משבא אברהם אבינו המליכו על השמים ועל הארץ". ודרשו חז"ל את הפסוק בפרשתנו: "והאמן בה" ויחשבה לו צדקה", שלא ידש אברהם אבינו את העולם הזה והעולם הבא, אלא בזכות האמונה שהאמין בה'. ואף כאשר התגלה הקב"ה למשה רבנו, אמר לו: "וארא אל-אברהם" שהוא אבי האמונה והאפיה הישראלית, ודרשו דורשי רשומות את התבות הללו שהן בגימטריה תפ"ז כמנין התבות 'אמונה שלמה' וכמנין התבות 'הוי"ה אתכם', כי כאשר יש באדם אמונה שלמה בקב"ה, אזי זוכה להשגחה מיחדת מפורום וה' אתו.

אמונתו של אברהם אבינו פשוטה ותמה היתה, בלי חקירה ובלו שכל אנושי, ועליו נאמר "התהלך לפני יהיה תמים", ולכן נאמר אצלו "והאמן בה" חסר יו"ד, "כי היה מאמין בלי חקמה וחקירה, שעל ידי זה כל רוחות שבעולם לא יזיו אותו ממוקומו", כמו שכתב בעל "תפארת שמואל" מאלפסנדר. ומקבל בשם הרבי ר' וזשא מאנפולי, ששמע מרבי שמואל מוורחוביבסק, שמסר לו את מה ששמע מרבו הפעל-שם טוב, כי בדרך האחרון טרם ביאת המשיח, יסתלקו כל האותות והמופתים והנסים הגלויים הפמשיכים את לב האדם לעבודת ה', ולא תהיה תקומה לאדם מישראל אלא רק אם יאחו את עצמו באמונה פשוטה. וכך היה רבי משה מקברין מפרש את הפסוק "ולגדלתו אין חקר", שאת גדלתו של הקב"ה אין להשיג בחקירה מדעית, אלא באמונה. ובשם צדיקי בית לכווי"ן נמסר, שאפילו בעת שיהודי אינו מרגיש בראוי את האמונה בלב, צריך לדעת ולהאמין שבכל זאת משרשת האמונה בדמו, ומורשה היא לנו מאבותינו שבפנימיות נפשו ישבו אמונה. "כי יהודי צריך להאמין אשר בפנימיות נפשו מאמין הוא, ורק עבים מכסים בו את אור אמונתו ולא יפל הנופל ברוחו". ואף הנחת תפלין באה כנגד ראש ונגד הלב, להשריש את האמונה בלב ובמוח.

ועלפי יסוד זה, מתבארים דברי שלמה המלך בשיר השירים, המתאר את הקב"ה כ"משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים". ולכאורה הדברים סותרים זה את זה, אם הוא משגיח מן החלונות למה צריך להציץ בין החרכים? אלא שהפסוק מדרב על שתי צורות של הנהגת הקב"ה את עולמו ובתקופות שונות בעם ישראל. בתקופת האבות והשבתים, ובפרט כאשר צאו בני ישראל ממצרים, ראו בני ישראל נסים גלויים מעל לדרך הטבע, ואז הקב"ה צפה בהם בבחינת "משגיח מן החלונות", הנסים היו גלויים וכל-שפחה או ילד קטן ראו את ידה בכל-רגע. אולם בתקופתנו, אנו מנהיגים על ידי הקב"ה בדרך של "מציץ מן החרכים", כאשר יש עלינו השגחה פרטית על-כל צעד ושעל, אולם אין אנו רואים את הנסים באופן גלוי ונפר כמו שראו אבותינו במצרים. אולם, מוטלת עלינו החובה לפקח עינים ולהתבונן בהשגחת הבורא עלינו ובאהבתו, ולהאמין בו באמונה פשוטה ואיתנה, ואז נגלה שאנו צריכים להודות לו על-כל רגע ורגע, ועל-כל נשימה ונשימה. וגם אם אין אנו רואים את הנסים שעושה עמנו הקב"ה, האמת היא ש"אין בעל-הנס מכיר בנסו", ופעמים רבות נצל האדם מפגעים ומכשולים, ואינו יודע כפה הוא צריך לשמח ולהודות לה' על-כך. ואין אנו צריכים לחפש ולבדק את הנסים הגדולים כדי להתחזק באמונה פשוטה, כי רק אם נתבונן קצת ונראה איך אנחנו נושמים והולכים, שומעים ומדברים, וכל איברינו פועלים באופן בלתי מסבך, רק על-פי רצון ה', אין לה גס גדול מזה. וכאשר האדם חי באמונה פשוטה כזו שהקב"ה מציץ עליו מן החרכים ורוצה בטובתו, אז הופכים חיינו להיות כמו חיי גועל, והוא שמח ומאשר כל-מיו.

מדגש מהות המדה

שתי דרכים ישנן כדי להגיע אל האמונה בה' ובהשגחתו, על-ידי חקירות והוכחות המובנות בשכל, או על-ידי תמימות ואמונה פשוטה בלב. בדרך הראשונה הלכו חלק מגדולי ישראל בדורות הראשונים, ובהם בעל "חובות הלבבות" והרמב"ם, אולם בדורות אחרונים הדרך הנכונה היא להאמין בפשיטות ובתמימות, כמו שכתוב החזון אי"ש באגרתו: "אם-כי העקרים של אמונות ודעות המקבלות וקבועות לנו, יסדתם בעמק החקמה ומחקר המדעי, אבל הדרך הישרה לפנינו היא ללכת בתם-לב ולהאמין אמונה שלמה ופשוטה, וחובתנו להתרחק מחקר ולאמת בלבבנו את העקרים הפשוטים השגור בפי כל כחכם כהדיוט". וכך באר החידושי הר"ם את צמד המלים "אמת ואמונה", שעקר האמונה אינה חלק העוסק במחשבה בלבד ושונקנת פיות, אלא עקר האמונה שונקנת בלב, והיא כה קבועה בלב עד שאינו יכול לסבך אחרת. ומסביר בקב"ה את הסבה, מדוע עסקו הראשונים בחקר האמונה, לא בגלל שהדבר היה מספק בלבם חלילה, אלא שרצו לברר את הדבר גם על-פי השכל, כדי שיקבע הדבר בלבם בבחינת. ואוסף, שמאז התגלה ספר האהר הקדוש ושאר הספרים הקדושים, אין עוד צורך להגיע אל החקירות הללו, כי בכל אדם מישראל תקועה בפנימיות לבבו נקדת האמת והאמונה. ויודעים דבריו של הפעל-שם טוב ואמר: "אחרי כל ההשגות והמדרגות, הנני תמים ומאמין באמונה פשוטה". וכך היה אומר רבי נחמן מברסלב: "עקר האמונה היא בלב, וצריכים לעמל שהיא תתפשט בכל האיברים".

אם מאמינים באמונה שלמה

בהנהגת הבורא יתפרך שמו ובחסדיו

- אזי אין קשיות.

ואם אין מאמינים - אזי אין תרועים...

(רבי יעקב אריה מראדזיין)

נמשל

למה הדבר דומה

כך התמיד האיש במנהגו מדי יום ביזמו, בימי שרב כבדים כמו בימי הגשמים, בבקר ובערב, יום ולילה לא ישבת. חינה נצחי היה נסוה על פניו, והרגשה של קרת רוח מרבה היתה ממלאת אותו כל פעם מחדש. מה הפרוש? הרי כלם נוסעים בגללי, אני זה שפוקד עליהם לנסע, והם נוסעים. הפלא ופלא! כל המערכת הענקית של רבבות המכונניות העוליים לירושלים ויורדים ממונה, מוטלות על כתפיו השחוחות, וכי קל הדבר בעיניכם? הרי זה תפקיד ראשון במעלה וחשוב מאין כמוהו, ומה הפלא שהאיש חש כמלאך בגדוד. במשך הזמן, הספיקו רב הנהגים כבר להפיר את השוטה המסכן, שדעתו כה התבלעה עליו, עד שמנה את עצמו לשוטר תנועה המנוט את התנועה כלה, ובכל פעם שהיו עוברים על פניו, היו מגחכים מלוא הפה ומתבדחים על חשבונו של הפסיל המפלג. אולם הלה ברב כסילותו, היה מפרש את לעגם של הנהגים, כחייכים של עדיד ודבון, והם באו כמים בקרב וכתשמן בעצמותיו. ברבות הימים, הפך האיש להיות אבן מאבניה של ירושלים, עצם מעצמיה ובשר מבשרה, עד שלעגת זקנותו, באשר האיש הלך ונחלש, וחדל מתפקידו הקבוע, חשו העוברים ושבים כאלו נעקר אינן רבפארות מהמקום, ובמקום נפער חלל גדול. ועד יומו האחרון בגיל זקנה ושיבה, היה האיש משכנע בכל נימי נפשו, כי הוא זה שהציל את ירושלים מחרבן וכליה, באשר במסירותו הגדולה ובחריצותו העצומה, הצליח להשליט סדר ומשטר, דבר דבר על אפניו, ובלעדיו תבוא על העיר בוקה ומבוקה ומבלקקה...

הנמשל

"מוני ורבותי", כך היה ממשיך המגיד הירושלמי הנודע רבי שלום שבדרון לומר, לאחר שהיה מספר ספור זה, שהתרחש גם במוציאות בירושלים שלפני שנות דור, והוא פדרפו תבל עמו את השיחות שנשא מדי שבת והיו לשם דבר, כמספר בספר "קול חוצב". "כלנו מגחכים על השוטה המפלג הזה, שהיה בטוח כל ימיו כי הוא עמד ונוט את ירושלים כלה, ובלעדיו לא היו כלם מוצאים את ידיהם ורגליהם. אולם כלנו בעצם מתנהגים בדיוק כמו אותו אויל מגחך. כל ימי חייו, עומד האיש הלא משגע, ומדמה לעצמו 'אני מננט ואני מנהיג'. הוא יוצר ובונה, משקיע וטורח, ומשכנע כל הזמן כי הוא זה שעושה הכל, ואת כל ההצלחות זוקף לעצמו. אבל אינו מבין שדומה הוא לאותו שוטה המסמן לרכבים לנסע, ולא מבין שמעליו עומד רמזור גבוה, שמאיר באור יקרות בצבעים שונים, והתנועה מתנהלת על פיו. כך עומד הקב"ה על גפיו של האדם ומנוט את העולם כלה. הבריאות נוסעת, החיים זורמים, הפרנסה מגיעה בדרךים נפלאות, והכל מתנהל באופן מופתי. אלפי פרטים אצים להם בקלחת הפרטית, והאיש רק עומד ועושה עם היד 'סע', 'סע', ובטפשותו מתין לעצמו ובטוח במאה אחוזים שהכל זה הוא..." אולם אדם שיש בו אמונה תמימה ופשטה בקב"ה, מבין אל נכון שהכל מתנהל מאתו ותבנה, ואין הוא אלא שליחו של הקב"ה כדי להוציא את הדברים אל הפועל, ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

כלם הכירו אותו באותם ימים רחוקים, ויש עדן תושבים ותיקים בירושלים שאזכרים אותו היטב עד היום. דמותו הצנומה, שפכל שנקפו השנים, הלכה ונעשתה שחוחה וכפופה יותר, הפכה להיות חלק בלתי נפרד מהכניסה לירושלים. מדי יום, בקיץ ובחורף, בשרב ובגשם, עמד על משמרתו בדבקות מעוררת השתאואת, ובצע את 'תפקידו' במסירות. בימי עליומו, היה נראה כאחד האדם, אלא שמשאו השתבש בדרך, והשבוש גרם לכה, שגם דעתו השתבשה עליו מעט. בתחלה היו אלו מעשי משובה קטנים ופעוטים, שעדין לא הדליקו נורות אזהרה בקרב בני משפחתו של האיש, אולם מיום ליום הבינו כלם, כי משאו חמור קרה. הסובבים החלו לחפש דרכים כיצד לטפל בו ולסייע לו לחזור אל העולם השפוי, אולם היה זה מאחר מדי. לאט לאט הלכה השמועה והתפשטה, וכלם השתתפו בצער המשפחה המכבדת, שנגאלצה להתמודד עם העבודה המצערת, כי בינתו של בנם יקירם שהיה מעתד לגדולות, הסתתרה, והוא הפך להיות למשל ולשנייה. נערים צעירים חסרי רסן הפכוהו ללעג וקלס, התלו והתקלסו בו, ולעגו למשפחתו.

יום אחד, טיל האיש ברחובות ירושלים, ורגליו הוליכוהו בדרך הראשית, הפובילה אל מחוץ לעיר. צעד השוטה את הדרך הארצה לצדי הכביש הסואן, ועקב בהשתאואת אחר הנחש המתפתל שיצרו מאות הרכבים שהשתרכו בפקק הנצחי ביציאה מירושלים. וכשהגיע אל הצמת הראשי, בו השתלבו הרכבים העולים לירושלמה, עם הרכבים היוצאים ממנה או עושים את דרכם אל השכונות שבירפתי העיר, נפער עיניו בתדהמה. מראה המכונניות הרבות באזור אחד, דמה בעיניו למקעת מפתלת ואחזת תזזית, המתנועעת ללא הרף מתוך רעש והמלה. "פה אשב כי אונתיה", החליט האיש וקם. ומאז אותו יום, היה מידענו משכים קום, חובש כובע רחב שולים לראשו, כדי להגן על עצמו מפני השמש הקופחת, שאין נסתר מחמתה, נוטל עמו בצקלונז מעט מזון ומים כדי להשיב את נפשו, ויוצא לדרך הארצה אל הכניסה הפובילה אל ירושלים. שעה ארפה היה צועד בדרך, כשהוא חדור שליחות, וחש כאחד שמחזיק על כתפיו השחוחות עולם ומלואו. היטב ידע את גדל האחריות המוטלת עליו, ואת דרכו אל היעד עשה מתוך התמסרות ודבקות במטרה. מיד עם הגיעו, נעמד האיש מלוא קומתו בצדי הכביש, והחל לנוט ביד אפון את התנועה הסואנת בכביש. חבוש בכובעו בקיץ, וחמוש במטריה בחורף, עמד האיש במשך היום כלו ברציפות, כמעט ללא מנוחה ובלי להרשות לעצמו לצאת להפסקה, וכוון את התנועה כלה. בעינו האחת עקב אחר הרמזור, והמתין בקצר רוח להתחלפותו מאדם לרק. ומיד כאשר התאפשרה התנועה בכביש, נעמד בגאון והחל לנופף בידיו במרץ: "סע, סע!" הכריז בקול, וסמן לנהגים להתקדם בנסיעתם. ללא לאות המשיך לנופף בידיו זמן מה, עד ששוב התחלפו האורות ברמזור, ויחד עם המכונניות שנעמדו, עצר גם הוא לפוש מעט. ומיד כאשר שב הרמזור ורצד בגון הירק, החלו המכונניות לנסע שוב, וכמוהו על פי הוראותיו של מידענו, שעמד וסמן בידיו בתנועות זרו, וכלם ציתו להוראותיו ללא עוררין...

מִדְּבַר

הַלְכוּת וְהַלְיוֹת

וגם לדרוש ולחקור מציאותו ותבונה ולדבק בבחינות אורו ותבונה שמו, וחיותו המוחית את כל. (רבי שלמה מלוניצק)

• האמונה האמתית לא תבוא ואינה יכולה לבוא מעצמה, בלי דרכי העבודה והעיין להשיגה. כאשר האדם חי בהרגליו וטבעיו, אזי הם המושלים וכחם רב להקנות ללב הרגשה למה שהעיין רואה, ותו לא. איך יעמדו ידיעות אמונות קלוטות בדרך עראי נגד פחות אלה, כל העבודה לבנות האמונה על-יסודות ולהתמיד במחשבה על-זה, להרחיק את המפריעים ולבטלם. (רבי יחזקאל לוינשטיין)

• צריך להתפלל על-אמונה, ואני אומר בתפלת אלקי, נצור: 'ותן בלבי אמונה והכנעה וענוה'. (רבי פינחס מקוריין)

• עקר שלמות האמונה הוא כשחזק באמונתו מאד מחמת שקבלה מאבותיו, ואף אם יאמרו לו כל החקירות שבעולם לסתור את האמונה, לא ישמע אליהם כלל, רק יהיה חזק באמונתו מצד קבלת אבותיו, רק בשביל שלא תהא אמונתו מצות אנשים מלמדה, על-כן הוא מעמיק בדתו ושכלו גם-כן להאיר ולחזק את האמונה ביותר, בכך שתהא אמונתו שלמה ובאהבה גמורה. (ליקוטי יקרים)

• מה שהציב השם ותבונה עולם הזה גון הנראה שהארץ נתן לבני אדם, שהבחירה החפשית ביד האדם, שיקראו הפעולות הטובות על-שם האדם, והאדם יקבל שכרו בעזבו עניני עולם הזה ויפיר שלה הארץ ומלוואה. ואם יהיה זאת בהתגלות, לא יהיה נקרא יגיע כפיך. (מי השילוח)

• יהי תמיד בשמחה, ויחשב ויאמין באמונה שלמה שהשכינה אצלו ושוקרת אותו, והוא מקשר בבוא ותבונה והבורא ותבונה מקשר בו בכל איבריו וכחותיו. והוא מסתפל על הבורא והבורא מסתפל בו, והבורא יכול לעשות כל-מה שהוא רוצה. ובו ותבונה משרשים כל-הטובות והדינים שיש בעולם, שבכל דבר יש שפעו וחיותו, ואין אני בוטח ומתקרא רק מקוננו. (צוואת הריב"ש)

• האדם כשקם ממטתו, אזי צריך לרחץ תכף, הינו בתחלה צריך לקבל עליו מלכות שמים להאמין באמונה שלמה שיש בורא ברוך הוא על-כל-העולמות. (קדושת לוי)

• כאשר האדם סומך את עצמו על השם ותבונה, אזי הוא נושע באופן שלא עולה על-דעתו. (רבי פינחס מקוריין)

• סגלה לפרנסה טובה, לומר בכל-יום לאתחיל התפלה את שלשה עשר עקרי האמונה. (מדרש פינחס)

• יסוד היסודות ועמוד החכמות, ידע שיש שם מצוי ראשון, והוא מציא כל-הנמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצא. והעקרים שאנו צריכים להאמין בהם בידיעת הבורא ארבעה, והם: שהוא מצוי, ושהוא אחד, ושאינו גוף ולא כח בגוף, ושהעולם חדש והקב"ה חדש. (הרמב"ם ופירושו)

• מצות עשה להאמין, שאותו אשר נתן לנו את-התורה בהר סיני, על-ידי משה רבנו עליו השלום, הוא אשר הוציאנו ממצרים. וזהו שאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוציאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". (סמ"ג)

• ידוע לכל, כי אמונה זו היא יסוד הדת, ומי שאינו מאמין בזה הוא פוטר בעקר ואין לו חלק בישראל. והיא נהגת בכל-מקום ובכל-עת ורגע, וכל-ימי האדם חייב להעמיק מחשבתו בכך. (ספר החינוך)

• אי-אפשר להיות בוטח, אם לא יהיה מאמין. והאמונה באל ותבונה היא שביאהו להיות בוטח, כי מתוך שמאמין בבורא, מבין כי הצלחתו בין בעולם הזה בין העולם הבא, הכל בא מקונו, ואין אחר זולתו, אז הוא נותן אל-לבו לבטח עליו ולא-הבה אותו בכל-לבבו. (ראשית חכמה)

• עקר אמונת ישראל הוא, שהקב"ה מחדש בכל-יום תמיד מעשה בראשית. ופירש "תמיד" - בכל-רגע, שלא כדברי הכופרים שאומרים, שהקב"ה נתן בשעת הבריאה קיים לטבע, רק בני ישראל מאמינים כי השגחת הקב"ה בכל-שעה על-כל-הבריאה בכלל ובפרט, ולכן יכול להתהפך הטבע על-פי עבודת האדם לקב"ה ונעשה מטמא - טהור. (שפת אמת)

• יסוד האמונה, שלא יהיה אצלו הדבר בספק ויהיה מקשקש בו איזה קשיה וספק, רק שיהיה הדבר אלו לודאי ויהיה לו לבדו ולא יבא זרים יגיעו. (סור מרע)

• צריך להזהר מאד שלא להביט כלל בספרים המדברים בחקירת האמונה, כי הם מזיקים ופוגמים מאד את האמונה הקדושה. וכבר מבאר זה בכמה מקומות, אך צריך לכפל זה כמה פעמים לבל יאבד עולמו ברגע, חס ושלום. ואפילו בספרי חקירה של גדולי ישראל, הוא אסור גדול ללמוד בהם. (שבילי האמונה)

• צריך האדם שיהיו לו שתי הבחינות, אמונה שלמה בבורא ותבונה ובתורתו הקדושה בלי שום פקפוק כלל,

פְּרָשְׁת לָךְ לָךְ | תִּשְׁעִיז

אָסוּר לְקַרָּא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמֵר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

לַעֲלוֹי נִשְׁמַת חֲמוּתִי, פְּדִילָה דְלִיהַ בַּת עֲזוֹ ע"ה

פְּרָשְׁת לָךְ עֵינֵי חַמְדָּה

יִצְחָק אֲרִיאֵל בֶּן טוֹבָה יוֹסֵף בֶּן גּוֹרְגִיָּה זצ"ל - אֲבִיחַרְתָּ בִּי

לְרִפּוּאֵת כָּל חוּלֵי ע"י וּבִכְלָלִים צִיּוֹן בֶּן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרָשְׁת לָךְ לָךְ - הַשְּׁפָעָה שְׁלִילִית

הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הַפָּרֶד נָא מְעַלִּי אִם הַשְּׁמַאל וְאִימְנָה וְאִם הַיָּמִין וְאִשְׁמְאִילָה" (בראשית יג, ט)

כפי שביאר רש"י, ובהחלטתו להסיע עצמו מקדמונו של עולם- באמרו **אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו**, נבין, כי כפי הנראה כל מאמציו של אברהם הגיעו לידי מיצויו, לוט לא ניאות לקבל על עצמו עול מלכות שמים בשום אופן!

וכאן אילו לא היה אברהם חושש לשלומם הרוחני של כל האנשים, שכינס תחת כנפי השכינה, אפשר שהוא לא היה אומר נואש, אלא ממשיך להתאמץ בקירובו של לוט.

אולם מאחר שהחשש האמור היה קיים, והמשך שהותו לצידו של לוט עלול היה לגרום נזק רוחני לבני ביתו של אברהם- הוא לא יכול היה להרשות לעצמו לסכן את מפעל חייו הגדול, ובלית ברירה הוא הציע ללוט להיפרד מעליו.

זהו, לכאורה, ההסבר לגישתו של אברהם ביחס ללוט. ומכאן עלינו ללמוד בנוגע אליו, שכן לעיתים אנו עומדים בפני מבוכה לא פשוטה כלל.

אנו צריכים להכריע בין טובתו של הפרט, אשר השהות במסגרת מסוימת עשויה לקדם ולרומם אותו, לבין טובתו של הכלל - העלול למצוא את עצמו ניזוק כתוצאה מהשהות המשותפת.

לכאורה צריך עיון, הלא אברהם אבינו חרט על דגלו את השאיפה להכניס כמה שיותר אנשים תחת כנפי השכינה. עוד בהיותו בפדן ארם- כפי שכתב רש"י על הפסוק (יב, ה): "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרְךָ"- "שהכניס תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת את הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו".

מעתה, הכיצד נוכל להבין, כי אברהם אבינו אשר עסק בקירובם של אנשים זרים לו, כפי שכתב הרמב"ם (פ"א מהל' עבודת כוכבים ה"ג): "היה (אברהם) מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם"- הוא דווקא הפקיר את לוט שאר בשרו ולא ניסה להשיבו למוטב?

כיצד ייתכן שבמשך כל זמן שהותם המשותפת של לוט עם אברהם- לא עלה בידו של הדוד לשנות את טבעו של בן אחיו, במידה שתאפשר את המשך שהותם יחדיו?

וראיתי לרב 'מקדש הלוי' שביאר, שאברהם עשה אמנם כל שביכולתו, כדי לרומם את בן אחיו, אולם הוא הגיע למסקנה, שהדבר אינו בר ביצוע.

ואמנם, אם נתבונן בבחירה, שבחר לוט לאחר שנפרד מאברהם, לקבוע את מושבו בכרך הירדן אשר תושביה היו שטופי זימה

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה יניב בן גילה שמואל אימן בן אסתר זרי משפ' שטרית מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה עינת בת רחל ברכה רחל ברכה בת פדילה דליה נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע נטלי בת יונית שלמה ודנה דוד וב"ב קסיר אפרים וב"ב י.מ.י.ש דודי אקבלי יוסף חיים בן נוסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סינן בת אסתר יוסף בן רחמה יפית בת ג'ינה אורן בן נעמי ענת נעה בת מזל טוב דוד עומרי בן יהודית

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו מרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

הגה"צ אליעזר ברלנד בן עטיא שליט"א מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה גילה בת אקבאל - בריאות ואריכות ימים אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה מזל בת חנה אורן בן אסתר יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל אקבאל בת נושפארין שירה שילת בת אורלי תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה שלו בן מזל פחמה אליהו בן מאיה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זרהרה מישא אסתר בת זרהרה שאלו בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה קסנש בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנום כל עם ישראל

י"א חשוון תשע"ז 12/11/2016

פרשת לך לך
הפטרה: "למה תאמר"- ישעיה מ'

ר"ת	יציאה	כניסה	ר"מ
17:52	17:19	16:07	ה"ם
17:48	17:15	16:24	ת"א
17:48	17:15	16:24	חיפה
17:52	17:18	16:27	ב"ש

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת שרה בת נרקיס ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
---	---	--	--

שואל ומשיב בהלכה – מלונות ובתי הארחה - חלק ז'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

אדם המבקש להתארח בבית-מלון או בית הארחה בשבת, על מה עליו להקפיד?

? אסיעה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

! תפורה:

יש להקפיד באולמות, שלא ימזגו מלצרים נכרים יין לתוך הכוסות, והוא הדין לגבי מחללי שבתות.

כאשר מלצר גוי או מחלל שבת מביא בקבוק יין לשולחן, אם הבקבוק סגור עם פקק, מותר לשתות את היין. וכל שכן כאשר הבקבוק סגור חותם בתוך חותם, שלא נפתח מעולם, מאחר שישראלים נמצאים במקום כל הזמן.

יין פתוח, הנמצא במלון ובאולמות, ומלצרים שאינם שומרי תורה ומצוות ומעבירים את הבקבוק ממקום למקום, אין לאסור. **הערה:** גם אם אותם מחללי שבת עושים זאת אף בפני אדם חשוב [שאינו מצוי כ"כ], כל שלא נגע ביין עצמו, אינו אוסר כמבואר בשו"ע (יו"ד סימן קכ"ד סי"ח), ואפילו הגביה את הכלי ולא שכשך, אינו אוסר. ואף אם הגביה וגם שכשך יש להקל במקום הפסד וכמ"ש הדגול מרבבה (שם סי"ז), ובשו"ת נודע ביהודה (תנינא יו"ד סימן ט) הובא בפתחי תשובה (שם סק"ג). וע"ע שו"ת להורות נתן ח"א (סימן ט).

יש לשים לב, כאשר בעל המקום רוצה להחזיר שאריות היין לבקבוקים, שהיין יהיה מבושל, היות שאין ידוע, מי שתה מהיין ובאופן שהוא גוי או מחלל שבת בפרהסיה הוי יין נסך, כאשר נמזג מהבקבוק הוי יין נסך.

מי שהזמין חדר בבית מלון או בבית הארחה, ואינו יודע אם הופרשו תרומות ומעשרות מהפירות, יכול להתנות מערב שבת על המעשר ויעשר בשבת, כיוון שמשלם על האירוח, דינו כמי שהפירות ברשותו. מקורות: קדושת הארץ (עמוד רלג).

מלחיות המכילות אורז, חייבים לנקותן מזמן לזמן מחשש לתולעים באורז.

תבלינים, יש לשמור במקפיא כדי למנוע מחרקים, המתרבים בחום. וכן הדין בקמח לאחר ניפוי.

לימון המוגש עם דג, יש לכסותו ברשת דקה וצפופה כדי למנוע מכנימות, הנמצאות על הלימון, וכן שלא ידבקו על היד.

הצלה מפלאה

להלן סיפור מופלא, המעובד מ'ווי העמודים', ויש בו כדי ללמדנו עד כמה גדולה הזכות של עשיית חסד ומעשה שהיה-כך היה: ביום רביעי ח' מר-חשוון ה'תשע"ו חשב לעצמו הרב יעקב ורטהימר מבית שמש: "הרי אחותי האלמנה מחתנת בעוד שבוע, ומה עשיתי בשבילה? הרי צריך לעשות משהו כדי לעזור לה". לאחר מחשבה החליט, שמחר בבוקר ישכים לקום ובשעה 5:30 בבוקר יצא עם האוטובוס הראשון לירושלים, שם יזכה את בני ישראל רחמנים בני רחמנים, במצוות החסד הגדולה של הכנסת כלה ליתומה, ובכך יוכל להיות לעזר לאחותו האלמנה, ויקיים גם 'ומבשרך לא תתעלם' (ישעיהו נח, ז).

למחרת ביום חמישי ט' מר-חשוון בבוקר אכן קיים ר יעקב את מחשבתו, והשכים לקום, בשעה 5:25 עמד לעבור את הכביש ברחוב נהר הירדן ליד ביתו, שהוא כביש מרכזי בבית שמש כדי להגיע לתחנה שמעבר לכביש, שם עוצר האוטובוס הנוסע לירושלים. כשרצה לעבור את הכביש, השומם בשעה זו, הגיח לעברו רכב, ועצר ורמז לו, שהוא יכול לעבור את הכביש, ר' יעקב, שלא מיהר כל כך, לא הבין, מה מניע את הרכב לעצור לו, וכי אינו יכול להמתין עוד שניה עד שהרכב יעבור, **לכן רמז לו, שהוא יכול להמשיך בנסיעה.**

כאשר הרכב עבר על פניו, **הבחין שבתוכו יושבים שני ערבים**, לבו התמלא פחד, כי אם עד לרגע זה חשב, שיהודי השכים קום בבוקר, וחפץ לעשות חסד מיד בקומו, הרי כעת כשראה, שמדובר בערבים שחסד הוא הדבר האחרון שהם מחפשים לעשות, חשב לעצמו: "מי יודע, מה זממו לעשות לו כשהיה בכביש? אך הודו לה", שהם עברו, כשעיניו עוקבות אחר המכונית המתרחקת ממנו".

לפתע הוא רואה איך שהמכונית נעצרת, והאורות הרוורס נדלקים, **שמע שהם החליטו לחזור אליו**, הוא התחיל לרעוד ולהתפלל לה', שיצילו מכל חיות רעות המתרגשות לבא בדרך, כאשר בשעה זו הכביש שומם, ואין אף אחד ברחוב. **באותו רגע הגיע האוטובוס לירושלים, הוא עלה, וכך הסתיים הסיפור.**

זמן מה לאחר שהגיע לירושלים שמע שהיה ל"ע פיגוע בבית שמש, כאשר התיאור של שני הערבים, שביצעו את הפיגוע והרכב שעמו הם נסעו, מזכיר לו בדיוק את התיאור של הרכב, שהוא כבר פגש בבוקר השכם. הוא היה מלא הודיה לה' על החסד, שגמל עמו, אמנם ברכת הגומל, אינו יכול לברך, אבל בכל זאת חפץ להודות לה' על הצלתו, ולכן החליט לקנות עליית שלישי, כדי להודות לה'. כאמור כל זה היה ביום חמישי ט' חשוון בו קראו בתורה בפרשת לך לך, כאשר הבעל קורא סיים את הקריאה, כבר הבין את פשר הצלתו, הבעל קורא סיים את הקריאה: **"אמרי נא אחתי את, למען ייטב לי בעבורך, וחייתה נפשי בגללך** (בראשית יב, ג)".

מנויים	הקדשת העלון	לשאלות בהלכה
לקבלת העלון חנם ב-email: email: פנימי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון, חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחס בטל" 052-6329144

האדמו"ר רבי מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל- נולד בשנת ה'ת"צ (1730) בעיר נוריןסק (במדינת ווהלין שבמערב אוקראינה). בעודנו ילד נתייתם מאביו, ובחינוכו טיפל דודו רבי נחום, אחי אביו. דודו הכיר בכשרונותיו המעולים של הנער ושלחו ללמוד תורה באחת הישיבות המהוללות בליטא, בה הצטיין ביותר והיה בין בחירי התלמידים. כשהתבגר ונשא אישה התפרנס ממלמדות, שאפשרה לו גם להקדיש מעותותיו לתורה, להרחיב את

ידיעותיו ולקנות בה שלמות. רבינו לא מצא את סיפוקו בלמוד הנגלה, נפשו נמשכה אחר תורת הרז. התעמק בקבלת האר"י ותלמידיו, ואף התחיל לנהוג כמותם בחיים, בסיגופים ובתעניות. כשנתפרסם הבעש"ט, ושיטתו החדשה נודעה ברבים, נסע למיזבז' בכדי לתהות על קנקנו והפך להיות תלמידו. רבינו ניחן במתק שפתיים, שהבורא חנן אותו. לפיכך סובב בערים ובכפרים, ובנועם מדברותיו והליכותיו בקדושה רכש לבבות לתורת הבעש"ט. בנסיעותיו אלה שם לבו גם למצבם הכלכלי והרוחני של אחינו, ובמיטב יכולתו עשה לתיקונם ושיפורם. על אף היותו עני מרוד עסק תמיד בצדקה ואת פרוטותיו האחרונות הוציא לעניים ובייחוד למצוות פדיון שבויים, שבה דבק דבקות יתירה. גם בשמשו כרב בקהילת צ'רנוביל חי בעוני, אולם תמימותו, ענוותנותו ויחסו הנפשי לזולת שימשו מופת לרבים. מייסד חסידות צ'רנוביל. מחסידות זו יצאו ענפי חסידות אחדים המונים כיום אלפי חסידים, בהם: סקווירא, צ'רנוביל, ורחמסטרביקא. נפטר ב- י"א בחשוון ה'תקנ"ח (1797). חי כ-67 שנים. ציונו בצ'רנוביל. בנו, ר' מרדכי המשיך אחריו והיה האדמו"ר השני לחסידות זו.

סבו מצד אביו: ר' נחום גאון (שהיה צדיק נסתר) **אביו:** ר' צבי הירש. **מרבותיו:** ר' ישראל בעל שם-טוב, ר' דוב בער ממזריטש. **אשתו:** מרת שרה (נכדתו של ר' יצחק שפירא, הרבי בלובלין). **ילדיו:** ר' מרדכי (המגיד מצ'רנוביל), ר' משה (נפטר בחיי אביו), מרת מלכה (נישאה לר' אברהם בן הרב צבי, המגיד מקאריסטשאוו). **מספריו:** מאור עינים ישמח לב

פעם אחת, רבינו התארח בשבת קודש אצל הרה"ק ר' שמעון שלמה צוק"ל (אביו של הרה"ק מסאוואראן זיע"א), ובערב שבת קודש הדליקו נר גדול, כדי שיוכל לדלוק כל הלילה. באשמורת הבוקר כאשר קם רבינו משינתו, והיו עוד חושך ואפילה בחוץ, ורצה הצדיק לצאת מהבית, ראו ר' שמעון שלמה ובני ביתו איך שרבינו הולך וממשש, כהולך בחושך ואפילה, שלא יכה ראשו בכותל, ושאלם רבינו: "למה לא הדליקו נר גדול שיאיר לכל הלילה?". והיה לפלא בעיניהם, כי הנר עדיין היה דולק והיה אור בבית. אולם תיכף אח"כ, דרשו וחקרו, אודות הנר, והתברר להם, כי הנר כבה באמצע הלילה, ואחד ציווה למשרתת הנכריה, שתדליק את הנר בליל שב"ק, וע"כ לא האיר הנר, לרבינו, ולא ראה כלום לאורה.

פעם אחת שבא רבינו אל הבעש"ט היה חורף קשה בקרירות ושלגים מרובים ושאל הבעש"ט את רבינו, למה הרעיש את כל העולמות בתפילת מנחה וסיפר לו רבינו שנסע עם בעל עגלה נכרי ומגודל הקור מת הנכרי. כשראו הערלים שבכפר, שהנכרי מוטל מת בעגלה העלילו עליו, שאני הרגתי אותו ורצו להרוג אותי, ביקשתי מהם, שיניחו אותי להתפלל ואח"כ יעשו כרצונם, התפללתי תפילת המנחה בכוונה גדולה ובינתים קם הנכרי המת על רגליו ואמר אל הערלים: 'מה אתם רוצים מהיהודי הזה, הוא לא הרג אותי רק הקור הרג אותי!'. ותיכף ומיד נפל בחזרה על הארץ ומת, הערלים חיכו, שאגמור את תפילתי וניגשו אליי וסיפרו את הפלא ופייסו אותי, והיה קידוש ה' גדול.

בכל בוקר אשתו לבשה את פרוות הכבשים היחידה, שהייתה ברשותם וכאשר שבה מהשוק רבינו התעטף בפרווה ויצא לבית-המדרש. **למרות הפצרות מקורביו העשירים להעניק לו דירה, מלבושים מכובדים ואת כל צרכיו בהרחבה.** אך רבינו סירב לכך והשיב, כי מי שחפץ להיות חסיד עליו לקיים את הנאמר בפרקי אבות: 'כך דרכה של תורה, פת במלח תאכל...' והרי לא נאמר 'דרכיה' ברבים אלא 'דרכה' ביחיד כלומר – זו הדרך היחידה ולא קיימות דרכים אחרות.

ויפר בנו, ר' מרדכי: לפני שנסתלק אבי רבינו הרה"ק ר' נחום זי"ע לעולם העליון שאלתיו: מי ילמד אותי עכשיו תורת ה', כמו שלמדתי עד כה? והשיב אבי שיבוא אליי בכל יום בחלום ללמוד עמי תורה- וכך היה. ופעם אחת היה תקופה של חודש שלא בא אלי אבי הק' ללמדני תורה ומאוד הצטערתי על זה ואחר שלושים יום הגיע אבי וסיפר לי, שנסתלק צדיק גדול מהעיר לעלוב ושמו ר' דוד שכל ימיו לא אמר ד"ת על שולחנו לפני חסידיו למרות שהיה מלא וגדוש בתורה ובחכמה וע"כ כיבדו אותו בעולם העליון לדרוש במתיבתא דרקיעא שלושים יום וכל נשמות הצדיקים הלכו לשמוע את דבריו, וע"כ לא יכולתי לבוא בחלום, כי לא נתנו לשום נשמה רשות לרדת למטה בעת הדרשה.

מסופר, שפעם הגישו לפניו בטעות חלב עכו"ם ורבינו לא ראה את החלב. לאחר שהתברר מקור החלב- שאלוהו, מניין ידע ואמר, שכלל לא ראה את שהחלב שהגישו והסביר ע"פ המשנה במסכת ע"ז "חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו" שאפשר לפרש שאין ישראל רואה חלב עכו"ם.

ויפר הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל, שהרה"ק רבי דוד מטאלאן זי"ע סיפר שאביו הרה"ק רבי מרדכי מטצ'רנוביל זי"ע סיפר לו, שאביו הקדוש רבינו היה יורד אליו מדי יום ביומו לאחר פטירתו ולומד עמו יחד, וכך היה במשך תקופה ארוכה, עד שהפסיק עוד מלבוא אליו, כעבור תקופה מסויימת שוב הופיע אצלו אביו הקדוש ללמוד עמו, שאלו רבי מרדכי זי"ע: "מדוע הפסיק לבוא אלי?". וענה לו, שכל זמן שהיה יכול לסבול את אוויר העולם היה יורד אליו, והיות שנתעלה כל-כך, אין עוד באפשרותו לרדת לעולם השפל, שאלו רבי מרדכי: "אם-כן מדוע היום כן הגיע אלי?". אמר לו אביו, שהיום נסתלק בעיר ברדיטשוב איש יהודי בשם יהושע אלעזר חודרוב, שהיה אכן יהודי ת"ח, ובמדת החסד היה חד בדרא, על-כן הכריזו בשמים שכל אלו שעסקו בגמילות חסדים, החל מאברהם אבינו ועד הדור האחרון, צריכים להשתתף בהלווייתו, והיות שאני עסקתי בפדיון שבויים, שלחו גם אותי, וכיוון שהייתי כבר בזה העולם, אמרתי לעצמי לילך אליך אבל אין זה אומר, שאמשיך לבא בכל יום.

הניתוח מילא את מטרתו. עבור התוצאות המדויקות יהיה עלינו להמתין.

חודש אחרי, ביום עשרה בטבת נולדה ביתי הראשונה. אימצתי אותה אל ליבי. צרור קטנטן של אושר! מיד אחרי הלידה חזר יוסי הביתה. "אני רק הולך לראות מה עם הילדים", הוא אמר, והלך. מה שיוסי לא אמר לי, זה שבאותו יום הוא הרגיש נורא. התפרים בראש כאבו בטירוף. הוא הרגיש, שמשו מתפרץ מעומק הפצע שבראשו.

לאחר שיצא מבית הרפואה שבו אושפזתי אני, הוא נסע היישר לבית הרפואה בקצה השני של העיר, לבית הרפואה שבו טופל בנינו. הרופאים בחנו את החתך והגיעו למסקנה, שמשו נורא קרה בעקבות הניתוח האחרון.

לאחר כמה בדיקות הם גילו, שראשו של יוסי הזדהם בצורה חמורה ובמוחו התגלתה דלקת נוראית. יוסי נכנס לניתוח חירום על מנת לנסות להציל את חייו ולעצור את הזיהום. היו אלו הרגעים הקשים ביותר בכל תקופת חוליו. הרגשתי שאני מתמוטטת. הייתי במצב הרעוע ביותר אי פעם. שכבתי במטה בבית הרפואה, והרגשתי עזובה וכאובה עד לעומק ליבי. בכיתי בלי סוף.

דמעותי הרטיבו את השמיכה הוורודה של בתי, שזה עתה נולדה. בקושי רב הרמתי את עיני לשמיים וביקשתי מבורא עולם בלי מילים שישמור על בעלי, שלא יאונה לו כל רע. וכך, בעודי שוכבת בבית רפואה אחד, שהה בעלי בבית רפואה אחר **כשהוא נלחם על חייו.** הילדים היו מפוזרים בין המשפחה והחברים וכולם אמרו תהילים לרפואתו מסביב לשעון. זה היה סיוט, שהסתיים רק לאחר כשבועיים. תודה לקל, הניתוח הצליח ויוסי החלים.

חזרנו הביתה והחיים חזרו למסלולם. כשנה לאחר מכן הגענו, יוסי ואני, לפגישה עם הפרופסור בנוגע לגידול בראשו. הפרופסור אמר, **שקרה משהו בלתי מוסבר. בבדיקות MRI האחרונות הראו לא רק בלבד שהגידול לא גדל אלא שהוא נעלם לגמרי!**

הפרופסור ציין, שישנה דרך אחת בלבד, שדרכה אפשר להבין את התופעה. הזיהום הנורא, שתקף את יוסי לפני שנה, הוא זה שבחסידי שמיים, חיסל את הגידול כליל!

"עת צרה היא ליעקב וממנה ייושע" - בזמנים הכי קשים, ברגעים הכי נמוכים ושפלים, בהם אנו בטוחים שאין לנו את הכוח להמשיך, דווקא ברגעים אלו מתכנן הקדוש ברוך בעבורנו את הישועה הגדולה. רק חשוב להתאזר בסבלנות, לפעמים זה עניין של זמן, עד שבאה הישועה.

לעיתים נראה לאדם בזמנים, שבהם חייו אינם קלים כלל ועיקר, והנה בורא העולם בוחנו ו'מנחית' עליו מכה נוספת. באותם רגעים נראה לו, כי כלו כל הקיצים. והנה, לאחר זמן מה מגלה הוא, כי המכה היא הרפואה הגדולה ביותר ובזכותה למעשה סילק את כל הבעיות, שהיה עליו להתמודד עמן. להלן סיפור מפי בעלת המעשה:

לפני כתשע שנים, בראש חודש תמוז, התחתנתי עם בעלי בשמחה ובאושר. מוקפים במשפחה ובחברים אוהבים, החיים נראו וורודים ומבטיחים. ביתנו היה קטן וחמים, ואני אהבתי להשקיע בו את כל ליבי. יום אחד, כשבועיים אחרי החתונה, חזר יוסי הביתה כשהוא נראה חלש וחולה. "אני לא מרגיש טוב, אני הולך לנוח".

יוסי שכב לנוח, ואני המשכתי לקפל כביסה בנחת. לאחר כשעה פניתי לחדר לראות מה שלומו. לעולם לא אשכח את המראה שראיתי. **יוסי שכב במיטתו, כשכל גופו מטלטל לצדדים. עיניו התגלגלו בחוריהן.** רצתי לטלפון והתקשרתי להצלה! הייתה זו פעולה, שהצילה את חייו. יוסי הובהל לבית הרפואה במצב קריטי.

לאחר סדרת בדיקות מקיפה **גילו לו גידול במח ל"ע, והוא נשלח מיידית לניתוח חירום.** ברוך ה', הניתוח הצליח, ולאחר סדרת טיפולים כימותרפיים והקרנות הצלחנו, איכשהו, לחזור לחיים נורמליים. שנה עברה, והתברכנו, יוסי ואני, בתינוק מקסים. דמעות של גיל לא הפסיקו לזלוג מעינינו. חיבקנו אותו בחום והתפללנו, שנזכה ביחד לחיים בריאים וארוכים.

זמן קצר לאחר מכן גילו הרופאים, שהגידול חזר. הרופאים הסבירו לנו, שגלגל זה ימשך עוד שנים רבות, בשל העובדה שהגידול נמצא במקום מורכב מאד במוח, ובלתי אפשרי להסיר את הגידול באופן מלא לגמרי. כך עברנו שנה אחרי שנה של ניתוחים, כימותרפיה וטיפולי הקרנות לסירוגין. לאורך כל השנים הקשות, השם שלח לנו קרני אור מאירות בדמות ילדנו המתוקים.

שמונה שנים לאחר נישואינו היו לנו שלושה בנים קטנים, ובינות לטיפולים המרים והאין סופיים, הם מילאו את חייו בשמחה ובגיל. לאחר כשמונה שנות חולי, בעקבות חזרה נוספת של הגידול, החליטו הרופאים לערוך ניתוח אגרסיבי במיוחד, על מנת למנוע מהגידול לחזור באופן מהיר. הם החליטו לנסות לסלק את רוב רובו, אך ידעו, שיצטרכו להשאיר לפחות עשרה אחוזים מהגידול, מכיוון שהוא מהווה חלק בלתי נפרד מן המוח עצמו.

הניתוח עבר בהצלחה, אך עדיין לא הייתה דרך לדעת, אם

<p>הרב שבתי בן אסתיא אטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל גאולה בת טובה ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה הרב עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל דב בן מזל ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סלים בן פרחיה ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל זילפה בת רנדה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל אביבה לויש ע"ה עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב נחום בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>לע"נ</p> <p>תנצב"ה</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעמה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חנם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>
---	---	---	--	---

באיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי עניני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

גליון 178 | שנה ד' | פרשת לך לך | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

הערך העצום של כל מילה

אם מחוט ועד שרוך נעל, ואם אקח מכל אשר לך (יד, כג)

ובמדרש (מובא ברבינו בחיי בראשית ספ"ד) אם מחוט ועד שרוך נעל אמר לו הקב"ה לאברהם: אתה אמרת "אם מחוט", חייך שאני נותן לבניך מצות ציצית שנקרא חוט שנאמר במדבר (טו) ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת ומתרגמינן חוטא דתכלתא, ואתה את בניך במזבח שהיה מוקף בחוט הסיקרא, אתה אמרת: "ועד שרוך נעל" חייך שאני נותן לבניך מצות רצועה של תפילין ומצות אכילת הפסח שכתוב (שמות יב) ונעליכם, ומצות יבמה שכתוב בה (דברים כה) וחלצה נעלו, וכן בלשון נעל אני עתיד ליפרע מעשיו שנאמר (תהלים מ') על אדום אשליך נעלי, וכן בלשון נעל אני משבח את בניך שנאמר (שיר השירים ז') מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב.

בדברי המדרש האלה אמר רבנו שליט"א [בשיחה שאמר בפני קהל אברכים] יש התעוררות עצומה לייקור חשיבותה של כל מילה ובמיוחד מלה אחת של התורה הק', וכל זה צריך להביא אותנו לניצול כל רגע היקר מפז ללימוד התורה הקדושה, ולדבריו אלה הוא הקדים הקדמה וכה היו דבריו: הכל חושבים שרוחניות וגשמיות הם שני דברים נפרדים, אך האמת היא שכל גשמיות קשורה ברוחניות ואין לך דבר שאדם פועל בעניינים הגשמיים שאין בו חלק רוחני, ומכיון שהרוחניות היא דבר נצחי הגשמיות הכרוכה בה נעשית לנצחית, לכן כל מלה של תורה היוצאת מפי האדם מזכה את הלומד בשכר נצחי, וכן כל מצוה וכל הקשור בה אף על פי שהמעשה עצמו הוא גשמי, כי נעשה על ידי הגוף המצוה קושרת אותו לנצחיות, ניקח לדוגמא את דברי חז"ל (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה ואלו הן כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים וכו' הכל שם נצח, אדם הגומל חסד עם חברו ומלוה לו כסף זהו מעשה גשמי הקשור לנצח אם עושה המצוה, ומלוה הוא מרויח נצח ואם חלילה אינו מלוה הוא מאבד נצח, הרי לנו שגם מעשים גשמיים קשורים בנצח לרווח ולהפסד. נמצא שאין לתאר את גודל האחריות הרובצת על האדם בגין מעשיו, הנה במשנה הג"ל נמנות מצוות גדולות מאד כהכנסת כלה והלוית המת ועיון תפילה והבאת שלום בין אדם לחבירו ולבסוף תלמוד תורה כנגד כולם,

ידוע מה שמביא הגר"א מהירושלמי שאפילו מלה אחת של לימוד תורה היא כנגד כולם השכר הנצחי של מצוות תלמוד תורה שניתן על כל מלה. כשנעייך בדברי המדרש על מחוט ועד שרוך נעל יתעצמו הדברים ביתר שאת וביתר עוז, אחרי ששבה אברהם אבינו שבויים רבים במלחמתו עם ארבעת המלכים, בא מלך סדום ואמר לו תן לי הנפש והרכוש קח לך, ואברהם משיב לו אם מחוט ועד שרוך נעל ולא תאמר אני העשרתי את אברהם. בתשובתו נראה שהזכיר בדרך אגב חוט ושרוך נעל, ועל זה הוא זוכה לשכר שלא ישוער: מצות ציצית שהיא קשורה בחוט ונצחיותה היא כה גדולה עד שמצוה זו נחשבת לשקולה כנגד כל המצוות.

חז"ל הק' לא אמרו לנו שאברהם התכוון לזה, מכל מקום אנו למדים מזה מה גדולה היא השפעת מילה שלכאורה אינה קשורה כלל

לרוחניות, ובגינה הוא מקבל כשכר את מצות ציצית לדורי דורות, בנוסף לכך הוא זכה גם לטהרת בניו על ידי המזבח המוקף בחוט הסיקרא, כל זה בגלל שאמר חוט ובזכות שרוך נעל שאמר הקב"ה מבטיחו מצוות תפילין קרבן פסח וחליצה, וגם שיעניש את עשיו וישבח את בני אברהם בלשון נעל, כל זה בזכות מילים בודדות וזכה לדברים רבים כל כך הדברים נוראים ונשגבים [בוודאי שכל דיבור של האבות הק' הוא עולם ומלואו אבל אנו למדים מזה] שאדם אינו יכול לדעת ולשער מהו משקלה של מלה אחת שהוא מוציא מפיו, קל וחומר כאשר המלה היא מלה של תורה שלומה, הרי אין לנו מושג לאיזו נצחיות זוכים על ידי כך בכל רגע מחייו יכול האדם להביא על עצמו נצחיות כזו ומאיך גיסא גם להיפך חלילה.

החרדים אומר שמצד אחד מצות עשה היא קלה יותר ממצות לא תעשה כי העובר על לא תעשה ענשו גדול מאד, ואף אחרי המיתה אם לא עשה תשובה יענשו בגיהנום, אשר האש שלה היא גדולה פי ששים מאש רגילה, מאיך גיסא ללא תעשה יש תיקון על ידי העונש אבל חסרון של מצות עשה נשאר חסרון לנצח, וזהו הפסד שאין לו שיעור שהרי אין לשער את העונש הגדול בתענוגים שזוכים לו עבור כל מצוה. המסקנה המתבקשת מהדברים שמי שמבטל מתלמודו ואומר לעצמו: לא נורא אם פעם אחת לא למדת, פעם אחת לא קיימתי מצות עשה, מה גדולה היא טעותו שהרי זה עיוות לנצח, אי לזאת יש לראות את חומרת הדבר ולעשות חשבון שבכל רגע ורגע אפשר לזכות לדבר שאי אפשר כלל לתאר, נזכור שבמלים פשוטות שאנו מוציאים מפינו אנו יכולים לפעול גדולות ונצורות עד בלי די.

נמצא שמתגלגלים לדינו אוצרות אדירים של רוחניות ותענוגים שאי אפשר לתארם כלל, כיצד זכה אברהם לאותו עושר רוחני מכח מלה אחת או שתיים על ידי רצונו להתרחק תכלית הריחוק ממשהו שהיה כעין גזל, שהרי מצד הדין הרכוש הגיע לו אך הוא חשש לקחתו. נלמד מכאן עד כמה יש לשים לב לכל מלה ולכל מעשה, ובפרט בני תורה שהדיבור הוא עיקר עיסוקם אי אפשר לתאר מה אפשר לזכות על ידי כך ומה אפשר לאבד, אמנם אין באפשרותנו לזכות כאברהם אבינו במצוות חדשות, אך יכולים להיות בטוחים שלא נקופח אם נקיים או הדברים בוודאי נזכה לעונג שקול כנגד כל מה שזכה אברהם בזכות המלים שאמר. (ליקוט לקח דעת ע"פ שחת רבנו)

הפרד נא מעלי

רגיל רבנו שליט"א להורות בהרבה פעמים כשיש מחלוקת שהפתרון האמיתי הוא היפרד מעלי, ולדאוג שלכל אחד יהיה את המקום שלו והקהילה שלה, ועי"ז יהיה שלום אמיתי. וז"ל באילה"ש כאן: כשאברהם ראה שבאים למריבה לאחר התוכחה, דבאמת התוכחה היתה צריכה להביא לאחיה שכן מדריכו לדרך האמת, אבל כשלא קיבלו ובאו למריבה, א"כ אין תועלת בחיבורם, ואמר הפרד נא מעלי, ובעל הטורים (שם פסוק י"א) כתב "בשביל לעשות שלום נפרדו", ופרדו איש מעל אחיו ס"ת שלום כ"כ בבעה"ט, וכן המציאות דבמקום שיש מריבה ואין שלום צריך להפרד. ואמר רבנו שדבר זה שמע בשם הח"ח שאמר: שמפרשה של רועי מקנה אברהם ורועי מקנה לוט אנו למדים, שעיקר סיבת המחלוקת באה על ידי שותפות.

ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. (לך לך טו, יב) ובמדרש (מד, כא) שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אמר ארבעה דברים הראה לו, גיהנם, ומלכיות, ומתן תורה, ובית המקדש, א"ל כל זמן שבניך עסוקים בשתים, הם ניצולים משתים, פירשו משתים הם גידולין בשתים, א"ל כמה אתה רוצה שירדו בניך, בגיהנם, או במלכיות? ר' חנינא בר פפא אמר אברהם ברר לו את המלכיות, רבי יודן ור' אידי ור' חמא בר חנינא אמרו אברהם ברר גיהנם והקב"ה ברר לו את המלכיות וכו'. והנה כל הנכנס לפניו מהפתח של רבנו שליט"א יודע כי אינו מסיח לרגע ממשפט העתיד ובאזניו שמענו כיצד רבנו בוכה בדמעות שלישי כשמדבר על יום הדין הנורא, ונביא כאן כמה ענינים קצרים, ועוד חזון למועד להאריך בזה.

לומר שיענש בגיהנום

ברא את העולם, וברא כבר מתחילה את הגיהנום, ועשה אותו כ"כ גדול, כי ידע שהרבה מהעולם יהי בגיהנום!

יל"ע אם מה שאמרו בכתובות ח' ב' לעולם אל יפתח אדם פי לשטן שיירק גם על האומר שיענש בגיהנם וכדו' או שזה שירק רק בענינים גשמיים?

פתח בעולם הזה

איתא בעירובין דף י"ט שלשה פתחים יש לגיהנום, אחד בירושלים ואחד בים וכו'. וכתב הג"ר יעקב עמדין בספרו מגדל עוז [בית המדות מס' גיהנום י"ז] כי באי איסלנד העומד בים הגדול הצפוני יש הר אחד מקיא אש תמיד כנחל גפרית וכו', וזהו אחד הפתחים של גיהנם שנמצא בים ע"ש.

וקצת משמע ממה דאומרים בסליחות ליוה"כ קטן 'ודאי זדון לבי אצלו גלוי חוטי עונתי עם דוק רשעי דיני אני אדע באש קלוי', הרי שאומר על עצמו את העונש שיענש, וכנראה שאין בזה משום פותח פה לשטן. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה)

לחולים יורד

ובימינו לא לפני הרבה זמן נתפרץ ההר שם ויצא ממנו אש גדולה מאד, ונעשה פיה עצום מאד ששיבש את כל הטיסות באותו אזור לכמה ימים כידוע, ואמר רבינו שליט"א דכנראה צריך חיזוק באמונה בשכר ועונש, לכן הראה לנו הקב"ה את הגיהנם בצורה חיה. (פ"ח)

אמררבו: בזמן אחרון אנשים שחולים במחלה הנוראה, ויכול להיות שזה מקצר לו את הגיהנום, כיון שיסורין ממרקין, ויש לו יסורין גדולים, ממילא הם ממרקין, ובגיהנום כבר לא יהי כ"כ הרבה גיהנום, אבל לולא זאת, לא טוב....

כיבוש הנשמה

שמעתי ממרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן שליט"א שידוע שבשעה שאדם חוטא הוא מלכלך את נשמתו ותפקיד הגיהנום הוא לנקות את האדם מהליכלוך של העבירות כדי שיהא ראוי לזכות לכל הפחות בחלק כלשהו של נצח. והוסיף

כל זמן שאדם חי יכול לתקן, אפילו רגע אחד יעשה תשובה, יתקבל. לא כל דבר מספיק תשובה לבד, יש כאלה שצריך תשובה וצריך גיהנום, אך עכ"פ יותר קל, אם לא, שם כבר אי אפשר לעשות שום דבר, אחרי שכבר נפטר אין שום דבר... (פרי חיים)

ונהנים ממנו עצה

לקיחת תקציבים

לפני כמה שנים שהשלטנות הציקו הרבה לעולם הישיבות בביקרות שונות וכו', ובמגביל הורידו את התמיכה שלהם לאחוזים נמוכים מאוד, נכנסו כמה מגדולי ראשי הישיבות שליט"א למרן רבנו שליט"א ופנו אליו בהצעה שאולי הישיבות יפסקו לקבל תמיכה מהמדינה בכלל, כי במצב כזה שהם נותנים סכום מועט כזה, כבר לא שווה להתעסק איתם בכלל.

ואמר להם רבנו שליט"א, שבאמת הם צודקים בטענתם, אבל שידעו להם שהמצב כעת הממשלה רוצה להציק לשיבות, וכעת הם מציקים בכסף שהם נותנים ובה יש להם סיפוק לתאותם.

אבל אם נפסיק לקחת מהם בכלל כסף, הם יתחילו להציק בעיקר הלימוד הישיבות בעניני הצבא וכדו', כי מטרתם וכוונתם להציק לכן עדיף להמשיך לקבל את התקציב הקטן ושירגישו הרשעים שהם מציקים לנו ובה יסתפקו (ובסוף של דבר התבטלה הממשלה ההיא והענינים הסתדרו בס"ד).

(א"ה, ונציין כאן דעת רבנו שליט"א ליזהר מאוד שלא לרמות ח"ו בענינים לו, ופ"א סיפר שמרן הסטיפלער זצ"ל נתן המלצה לאיזה ישיבה, וכשמע אח"כ שהם רימו ברישום לשלטנות, דרש מהם הסטיפלער שיחזירו חזרה את המכתב).

גיהנום כבר לא יהיה

ופעם התבטא רבנו על אחת שסבלה יסורים נוראים בנפש כמה עשרות שנים: הרי כבר היה לה גיהנום בעולם הזה, ולא יהי לה יותר גיהנום...

לדבר עם ילדים

נשאל רבינו מרן רה"י שליט"א על זה אם צריך לדבר עם הילדים על גיהנום, ואמר שאין להאריך בזה מדי כי זה יביא רק פחד בלבם ללא תועלת הרצויה. אבל צריך לומר להם "שיש גיהנום".

גיהנום גדול

והראה רבנו שליט"א מש"כ בתענית דף י' ע"א: תנו רבנן ארץ מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה והוא אחד מששים בכוש, וכוש אחד מששים בעולם, ועולם אחד מששים בגן, וגן אחד מששים לעדן, ועדן אחד מששים לגיהנם, נמצא כל העולם כולו ככיסוי קדרה לגיהנם. ואומר רבינו בקול "אגרויסער גיהנום..." גיהנום גדול! ומוסיף, הקב"ה

מן הראוי לציין שאין למדים הלכות מפי מעשה, וע"כ אין לסמוך על הדברים למעשה בשום אופן, והכל נכתב בדרך מו"מ בלבד.

הנוגע בצואת האף

הורה רבנו שליט"א שליט"א בשם החזו"א זצ"ל, דאף לדעת הגר"א והמור וקציעה (והובאו דבריהם במ"ב סי' צ"ב סק"ל) שהנוגע בצואת האוזן והאף א"צ ליטול ידיו, אבל זה רק אם נגע במה שיצא לחוץ, אבל אם מכניס אצבעו לתוך האוזן או תוך האף, דינו כנוגע במקום מכוסה, שצריך ליטול כל אותה היד. (שיח תפילה עמ' מח).

נט"י אחרי חלאקה

בשו"ע סימן ד' כתוב דהמסתפר צריך ליטול ידיו. ויל"ע אם גם המספר צריך נט"י ועכ"פ צריך ליטול ידיו משום נקיות אם נגע בשערות במקום זיעה, ויל"ע כמה שיעור של תספורת להצריך נט"י. (ימלא פי תהלתך עמ' רפ"ג).

ולכן רבנו שמקפיד ליטול ידיו אחרי עשיית חלאקה, ממעט בזה כי קשה לו כל פעם לעשות כן. (קו' תגלחת מצוה עמ' ל"ח להרה"ג ר' יצחק אוהב ציון שליט"א, שכך אמר לו רבנו שליט"א)

ומיני אז שסיפרו למרן הגר"ק שליט"א דבר זה, התחיל להקפיד בכך ובכל פעם שגוזר לילדים חלאקה הוא נוטל ידיו. דלפני כן סמך על כך דלשון הגמ' בפסחים קיב, א מאן דשקיל מזייה משמע דוקא שלו. (מנחת תודה עמ' רל"ג) [א"ה וראה הליכות שלמה תפלה עמוד י"א שהגרש"ז ס"ל שאין חלאקה בכלל המספר שצריך ליטול ידיו עיי"ש]

נטילת ידים אחרי לוויה

רבנו נוהג ליטול ידיו כשמלוה מת ואע"פ שאינו נכנס לתוך ד"א של המת [ועי' במג"א אור"ח סי' ד ס"ק כא ובפרמ"ג א"א כ"א שם שרק ד' אמות אמנם בדינים והנהגות פ"ד אות כג מובא שהחזו"ן איש נטל ידו אפי' שלא בתוך ד"א] (טהרת הכהנים כהלכתה עמ' קעג).

הרבה מים

הסתפק רבנו האם ענין זה שצריך ליטול ידים בהרבה מים כמ"ש סי' קנ"ח סעי' י' זה דוקא בנט"י לסעודה איפה שמוזכר בפוסקים בסימן קנ"ח, או אולי גם כשנוטל לבטל רוח רעה ולתפילה יש ענין בזה. וראה אילת השחר ויחי פרק מ"ח אות י"ד, ובאילת השחר שבת דף ס"ב ובזבחים דף קי"א [א"ה וראה בספר חסידים סימן נ"ח ובספר חסד לאלפים סימן קנ"ח ועוד].

הכניס ידו

כשהכניס רבנו פ"א את ידו לביהכ"ס לכבות את החשמל, נטל שוב את הידים. [א"ה ראה דעת תורה למהרש"ם שדן בזה. בארחות רבנו ח"א עמ' צ].

מכתבים הערות והוספות

גליון 118 לך לך תשע"ו | כתבנו אודות רבנו החזו"ן איש זי"ע [שיום היארציט שלו ט"ו חשוון תשי"ד. ונביא עוד דברים שבאו בידנו מהקוראים בשם רבנו שליט"א על מרנא החזו"ן אי"ש].

שמות רבנות והרבנית אצל החזו"ן איש

ובשנים האחרונות נמצא בגנזי החזו"ן איש שמות שרשם מרן זצ"ל לתפילה והיה רשום שם בכת"י החזו"ן אהרן לייב בן נח צבי ותמר בת שרה. וכשהראו ד"ז לרבנו שליט"א אמר שהוא זוכר שהגיע לחזו"ן איש לבקש ברכה לפני לידת בתו תחי'.

אכן יש חידוש בחזו"ן שאצל רבנו רשם את שם אביו, ואצל הרבנית רשם שם אמה.

גזירות והרחקות

בענין גזירות והרחקות חכמים: ה' דעתו של מרן החזו"ן אי"ש ז"ל שא"צ להושיב בית דין ולדון על כל דבר ודבר ולגזור איסור לכל הציבור, אלא כל דבר שהסברא נותנת שצריך לגזור עליה כגון שהדבר יכול להביא לידי חטא ומכשול או למנוע מלקיים מצוה, ממילא יש על זה גזירת חכמים, והדבר נאסר והביא ראייה מדמצינו הרבה פעמים בגמ' ספיקות בתקנת חכמים וכדו' אמרי' מהו דתימא לגזור ולכאו' הא סוף סוף כל זמן שלא ישבו לתקן ולגזור לא נאסר, ועל כרחך שכשיש מקום בסברא לגזור הדבר נאסר גם בלי שיתקנו ע"ז בפירוש, ועיין בחזו"ן איש יו"ד סימן ק"ג ס"ק י"א מ"ש שם.

כשלא היה לו כח

החזו"ן איש כשהיה חלש מאוד, קודם כל היה לומד וכשהיה לו עוד יותר כח היה גם מתפלל, וכשהיה לו עוד יותר כח היה גם מברך ברכת המזון, כי הברכה זה היה הכי התאמצות בשבילו.

צדקה בעבורו

סיפר רבנו בשם הגר"א רוסר שליט"א שאשתו של החזו"ן איש שאלה אותו הרי אינך מסכים לקבל מאף אחד כסף, ולמה הרופא בא לכאן בחינם, אמר לה החזו"ן איש כל פעם שהוא בא, אני לוקח כסף ומניח לצדקה לזכות הרופא. (צדיק כתמר יפרח עמ' קמד)

התורה גדולה יותר

החזו"ן איש אמר פעם על אדם מסוים שהוא אדם גדול, אבל התורה יותר גדולה ממנו ודו"ק (ואותו דבר אמר על אדם מוכשר שהוא מוכשה, אבל התורה יותר ממנו).

המהרי"ט גדול האחרונים

סיפר רבנו שיצא ספר של המהרי"ט על התורה בשם צפנת פענח, במהדורא חדשה ומביאים שם בשם החזו"ן א: שהמהרי"ט היה גדול האחרונים, ונשאל החזו"ן האם גם מרבו? והשיב החזו"ן א כן.

ואמר רבנו שנראה שכוונתו לאותה תקופה, אבל לא ביחס להגר"א, או להמגן אברהם, אלא דנים כל תקופה בפני עצמה.

מנוחת הצהרים

מנוחת הצהריים של מרן ז"ל ה' שלקח לעיין בספריהם של המחברים שהיו מביאים לו את חיבוריהם שלא היה צריך לעמול כל כך (אעלה בתמר)

שם פלאי

החזו"ן איש היה קורא להג"ר שמריהו גריינמן בכינוי קליינער' מפני שנקרא כשם אביו הלא הוא הגאון רבי שמריהו יוסף זצ"ל אב"ד קוסבא עיין שו"ע יו"ד סימן ר"מ סעיף ב' ולא יקראנו בשמו וכו', היה שם אביו כשם אחרים משנה שמם אם הוא של פלאי שאין הכל רגילים לקרות בו ע"כ.

לשפוך מים

שמעתי שהחזו"ן איש היה נזהר לא לשפוך אפילו קצת מים שנשאר לו, מהדין לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו, ולכן היה נזהר לא לשפוך אפילו מים שלא היה צריך. (והובן מדברי רבנו שכונת החזו"ן איש היא שאפילו במקום שאין הפסד ממון בשפיכת המים כמו באמריקה שהמים שם בחינם מפני שיש מקומות שיוירד הרבה גשמים והממשלה לא לוקחת ע"ז כסף, בכל זאת הדין קיים שלא ישפוך, אף שגם אין טירחה להשיג מים אחרים שיש בברז בשפע, והכל מחמת הדין לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו).

עולם הישיבות

ישיבת אור אלהן

בתמוז תשע"א הגיע שוב רבנו למסור שיחה לרגל מלאות שבעים שנה לעקידתו [ולע"ע לא הגיע לידנו תוכן השיחה].

מגיל צעיר

סיפר הגרמ"מ חדש זצ"ל שכבר בהיותו בחור צעיר בישיבה קטנה באור ישראל כבר נסע להכיר את רבנו, כי באותה עת הגיע לישיבה איזה בחור שעבר מכפר סבא ואמר לו שהגרא"ל זרק אותו מהישיבה, ואמר לו הבחור הנ"ל: אבל דע לך הוא יהיה גדול הדור, כי אמנם הוא זרק אותי אבל אני מרגיש שהוא עשה את זה באמת לטובתי ובנקיון הלב. ולכן נסע כבר אז לכפר סבא להכירו.

את בני בחוץ

פ"א הגיע הגרמ"מ זצ"ל לרבנו עם אחד מהתלמידים, והיה שלב שאמרו לו שיכול רק להיכנס לבדו ללא התלמיד, ואמר הגרמ"מ: אם כך איני רוצה להיכנס, כי אין אני מסוגל להשאיר 'את בני בחוץ'.

הסכנה מישמעאל

בחורף תשע"ו שהיה פחד גדול בירושלים מהערבים, הגיע הגרמ"מ להתיעץ עם רבנו בנוגע לשמירה על הישיבה ועוד.

אמר לו רבנו: שרה אמנו עינתה את הגר כדי לגרש אותה מביתה, והמלאך התגלה עליה ואמר לה שובי והתעני תחת גברתיך, הסיף רבנו בהתרגשות 'שרה אמנו מאמע אונזרע' - האמא שלנו רצתה לסלק את הגר כדי שישמעאל וזרעו לא יהיה להם שייכות ושליטה על בני ישראל ולא יעשו להם צרות, אבל משמים נגזר אחרת, שוב אל שרה, בני ישראל לא ינצלו מישמעאל עד ביאת גואל צדק במהרה.

ישיבה שהיא בית

כשהובא שאלה לפני רבנו האם לקבל בחור מסוים לישיבת אור אלהן, עקב בעיות בבית אמר רבנו יש ישיבה שבחורים באים ללמוד שם אבל הבית שלהם נשאר ביתם, ולכן צריך להתחשב בזה, אבל באור אלהן הישיבה היא הבית של הבחורים וממילא אין לחשוש.

הקמת הישיבות

בכ"ט סיון תשס"א במלאות ששים שנה לפטירת הגה"ק ר' אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד שעל שמו נקראת הישיבה הגיע רבנו שליט"א למסור שיחה [והבאנו את השיחה במלואה בגליון חוקת תשע"ה ונביא כאן רק קטע א'] ידוע שלפני מלחמת העולם לא היו כמעט ישיבות ברוב המקומות, ולמשל בארץ ישראל היו רק ישיבה אחת או שתים, וכן לא בארה"ב, ולא באנגליה, ולא בצרפת, רק בליטא, פולין, והונגריה היו ישיבות, ובזמן המלחמה נהרגו כולם גם צדיקים גדולי עולם ופשוטי עם, ועמהם גם הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן השם ינקום דמו.

ויש באמת זכות לישיבה כאן מה שהושיבו ישיבה על קברו, וקראו את שם הישיבה על שמו, ולא רק זה אלא בכלל כל הצדיקים האלה כמובן שלא הלכו לחנם, אלא כמובן שקבלו פיצוי על הריגתם, ע"י מה שלומדים את תורתם, וכמו התורה של ר' אלחנן שלומדים בכל הישיבות, וזוהי זכות גדולה וזה במקום הגופים שנאבדו, אבל הנשמות נשארו, והיכן הן נשארו במה שממשיך הכח שלהם מה שהשפיעו בלימוד התורה שלהם במעשה המצוות שלהם, זה נמשך עד עכשיו, ומכאן זה צמחה תורה, ודוקא באלה המקומות שלא היה בהם כ"כ תורה כמו בארץ ישראל נתרבו ב"ה ישיבות, ונתרבו תלמידי חכמים ונתרבו לומדי תורה, וכן באמריקה ובאנגליה, ואפ"י בצרפת בכל המקומות שכמעט לא היו בהם ישיבות, עכשיו צמחו בהם ישיבות, צמחו בני תורה, ויש ג"כ בעלי תשובה, הכל בזכות אלה הקדושים שאבדו. וכאן המשיך רבנו לדבר בענין השערים של בית המקדש ע"י במה שהובא שם.

בעל זכרון

לאחר כעשר שנים הגיע רבנו לישיבת 'כנסת מאיר בראשון לציון' ודיבר שם הגרמ"מ חדש זצ"ל וחזר על הדרשה שרבנו מסר בישיבה בזמנו, ומאוד התפעל רבנו שחזר על הכל בדקדוק רב.

אור אליצור

הישיבה נפתחה בבני ברק ע"י הגאון ר' מסעוד בן שמעון שליט"א.

קטע קצר מתוך שיחת רבנו בבואו לחזק את בני הישיבה.

עמד בדבריו על ירידת הדורות שיש לנו בכל דור ודור, ועד כמה כל אחד ואחד צריך לשאוף עד כמה שאפשר ועד כמה שהוא יכול, היום לא דורשים מאף אחד להיות הרמב"ם או רבי עקיבא איגר אלא על כל אחד ואחד לשאוף להצלחה וככל שיעמול יותר כך ישיג יותר. 'מי שרוצה ושואף באמת יצליח לבסוף ובתנאי שיעמול' וכאן בשכונת קרית הרצוג אור התורה פורח ברוך ה' ובפרט בישיבה הגדולה אור אליצור אשר עשרות בחורים ואברכים עמלים ויגיעת בתורה, להיות גדולים בתורה.

א"ה בשבועות הקרובים נכתוב אודות ישיבות: אור ברוך, אור ישראל, אור לישרים, אמרי צבי. מי שיש ביזו חומר אודות הישיבות הנ"ל נא לשלוח בהקדם.

הוקדש ע"י הרב ישראל סילברסטין שליט"א לרגל הולדת בתו בשעטו"מ יזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים

הוקדש ע"י הרב גדליה סילמן שליט"א לרגל הולדת בתו בשעטו"מ, יזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים

הוקדש ע"י הרב י.ה. שליט"א לרגל הולדת בנו בשעטו"מ, יזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

מי שמעוניין להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה. ניתן לתרום בפניה למוקד המגבית בטל' 072-2164440, בפניה לדוא"ל המערכת, או בכרטיס אשראי בעמדות נדרים פלוס בבתי הכנסת ברחבי הארץ.

עקב בעיות בהפצה הסדירה יהיה ניתן לקבל גליונות (גם כמות) בחניות פוטו ציון, גל פז בני ברק, גל פז ירושלים.

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת לך לך תשע"ז

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

להנצחות ניתן לפנות לטל': 053.3112511

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ואגדלה שמך והיה ברכה (יב, ב)

כתב רש"י, ואגדלה שמך – שלא יקראוך עוד אברם כי אם אברהם. ואח"כ הביא רש"י עוד, ואגדלה שמך – זהו שאומרים אלוקי יעקב. כתב הגה"ק מהר"ש מאוסטרופולי לפרש, ששאלו המפרשים למה לא אומרים אלוקי ישראל? אלא שכתבו המקובלים שיש לכון בברכה הראשונה בשמו"ע ש"אברהם יצחק יעקב" מניין האותיות זה י"ג, דהיינו שיש י"ג אותיות כמניין 'אחד', שהאות 'הק' יחדו שמו של הקב"ה בעולם.

ואם היה כתוב 'אלוקי ישראל' היה מנינים י"ד, לכן כתיב יעקב, אמנם אם שמו של אברהם היה נשאר 'אברם' היה אפשר לומר 'אלוקי ישראל' כיון שירד אות ה' זה הפירוש: ואגדלה שמך – זהו שיקרא שמך אברהם" וממילא "ואגדלה שמך – זהו שאומרים אלוקי יעקב" שלכן לא אומרים אלוקי ישראל אלא אלוקי יעקב.

(הרב החיד"א בחומת אנך בשם רבני אשכנז, בנין דוד)

ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (יב, א)

בגמרא (בבא בתרא טז, א) "אברהם אפילו בדידיה (באשתו) לא איסתכל, דכתיב הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה".

הקשה המיהרש"א שם "ויש לדקדק היאך לא היה מסתכל אברהם בשרה מעולם כדקאמר הכא מדכתיב הנה נא עתה ידעתי וגו' והרי אמרו בפ"ב דקדושיין אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה שמא יראה בה כו', ואברהם אבינו קיים מילי דרבנן ואפי"ע ת' כדאמרין ביומא, וי"ל דודאי ראה אותה בנעוריה קודם שנשאה מדרב יהודה שמא תתנהג כו', אלא דאחר שהיתה נשואה לו לא ראה אותה מתוך צניעותה והוא חשב כי לא עמדה ביפיה בזקנתה, כי היתה בעת הזאת לפי הכתובים יותר מס' שנה, ולפי ש"ע מעשה הסתכל בה עתה כדאיתא בתחומא וראה שעמדה ביפיה מהפלא שנעשה בה בת' כ' כבת' ז' לויפיה כו' וע"כ אמר עתה לפני זמן קטנה ידעתי כי יפת מראה את".

והעולם מתרצים, שכל החשש של שמא תתנהג שייך במי שתמיד להסתכל עליה, אבל אברהם שהרי לא הסתכל עליה לא היה חשש זה של שמא תתנהג.

בהקשר לזה מספר הרב אליהו דיסקין בדרך הלצה, היתה פעם עיירה שהראש הקהל החזיק עצמו שיותר חשוב הוא מהרב דמתא, כשהגיע שמחת תורה, התעקש הראש הקהל שלא יתנו "חתן תורה" לרב, אלא שימכרו, והוא עצמו קנה את העלילה בשבילו. לאחמ"כ ערך "קידוש" גדול לכבוד שקיבל "חתן תורה".

הרב, שהחליט שצריך לשים את ראש הקהל במקום, נשא דברים בקידוש ואמר כך: לכאורה הרי הגמרא אומרת שאסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה, ואם כן נשאלת השאלה איך יכול ראש הקהל להיות "חתן תורה" הרי אף פעם לא ראה את התורה? איזה מותיב לה ואיזה מפרק לה: במקום שאינו עתיד להסתכל עליה אין את החשש (כאמור בהג"ל) ולכן שפיר יכול ראש הקהל להיות "חתן תורה".

אמרי נא אחרות את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב, יג)

הנה לכאורה הוא כפל לשון "למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך". ונראה הכוונה דהנה אח"כ אמר ואברם כבד מאוד בכסף וזוהב וילך למסעיו. ופירש רש"י שהלך לפרוע הקפותיו הנה ע"ד הלצה יש לומר, לכך אמר ואברם כבד מאוד בכסף וזוהב, דהנה מדרך הטבע אף אם היה לאדם אלפי אלפים דינרי זהב לא יהיה לו למשא, והיינו מצד שהדבר חביב עליו כ"כ עד שהכל לא יהיה עליו למשא. אמנם זהו דוקא כשהממון הוא שלי, אבל אם המעות שיש לו אצלו הוא משל אחרים בפקדון, שוב נהפך זה למשאל עוליו כיון שאינו שלו. א"כ, ה"נ אצל אברהם אם היה הממון שנשאר בידו משלו לא היה הממון למשא עליו כלל, אך כיון שידע שלא יהיה לו הממון רק יצטרך לפרוע מזה הקפותיו, א"כ הוי ממון של אחרים, לכך היה עליו למשא. וזשה"כ ואברם כבד מאוד מאוד בכסף וזוהב ולכן היה עליו למשא משום דוילך למסעיו שהלך לפרוע הקפותיו ולכן היה כבד בכסף וזוהב. זה י"ל דרך הלצה.

אבל אליבא דאמת, זה אינו, דודאי היה חביב על אברהם מה שהלך לפרוע הקפותיו דפריעת בעל חוב מצוה, אך י"ל בכל דבר מצוה השטן עומד כנגדו לבטלו ולעכב הענין, אבל בדבר שאין בו מצוה כלל בזה אין השטן מתנגד עליו לבטלו וכמו שמצינו במדרש גבי העקידה שעשה השטן א"ע כנהר ונחל וכמה מניעות כדי לבטלו ממצוותו, כן ה"נ עשה השטן את הכסף למשא על אברהם כדי לבטלו מן המצוה של פריעת חוב.

כתב ב"דרישה" על חו"מ סימן רמט:
שונא מתנות יחיה. וכן מצינו באברהם שאמר (בראשית יד כב כג) הרימותי ידי וגו' אם מחוט ועד שרוך וגו' והיא דלא מיתיה הגמרא והפוסקים ראייה מזה משום דאפשר למימר איהו דאחמרי לנפשו ממדת חסידות יתירה דהוה ביה. גם יש לומר משום דהוה מלך סדום רשע לא רצה לזכות אותו בקבלתו מתנה ממנו על דרך וחסד לאומיים חטאת (משלי יד לד) וזהו שאמר (שם) ולא (יאמר) [תאמר] אני העשיתי. והא שקיבל מפרעה ואבימלך היה נימוקו עמו דלשם מצוה קעביד כדכתיב בכל אחד תשובתו בצדו דאצל פרעה כתיב (בראשית יב יג) אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך שקשה איך מסר שרה לזנות בשביל הנאות ועוד שהקדים הטפל דהיינו למען ייטב לי בעבורך ואיחר העיקר דהיינו וחיתה נפשי בגללך. אלא הענין היה שאמר

אמרי נא אחותי את כדי שכל השרים והמושלים יחניפו לי בעבורך בסברם שאתן אותך להם לאשה ואני לא אתנך לשום אחד מהם ולא יהיה שום אחד רשאי לפגוע בי שירא מהשר השני שגם כן דעתו עליה וישמור נפשי מאחרים וכן כולם נמצא שקבלתו המתנה היא כדי שיסברו שהיא באמת אחותו ושיתנהג להם ועל ידי כן יחיו הוא והיא ואל יפגעו בהם רשעים ולהציל נפשו ולאפשו מאיסורא קעבדי והשתא אתי שפיר דקאמר דעל ידי שיטיבו לי כל אחד בעבורך וחיתה נפשי בגללך וגם באבימלך הוצרך לקבל כדי שלא יאמרו לאחר שהתעוול בה כרצונו דחה אותה לחוץ כדרך שעושים לזו וכדפירש רש"י (ד"ה לכל) על מה שאמר הנה הוא לך כסות עינים (בראשית כ טז).

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו (יב, כ)
בגמרא (סוטה מו, ב) "ואמר ר' יהושע בן לוי שבביל ארבעה פסיעות שלוחה פרעה לאברהם שנאמר ויצו עליו פרעה אנשים וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה".

למה זכה לארבע מאות שנה עבור ארבע פסיעות? מכאן באופן נפלא בספר אור תורה להגה"ק מאוסטרובוצא ז"ע עפ"י הגמרא בסנהדרין (ק, א) 'תניא רבי מאיר אומר במדה שאדם מודד מודדין לו', ופירש רש"י "אם מדד ונתן לצדקה לפני מלא חפניו, הקדושו ברוך הוא מודד בחפניו ונתן לו", דהיינו שהאדם מקבל את שכרו לפי מידותיו של הקב"ה, ואם כן, מגיע לפרעה שכר כארבע פסיעות של הקב"ה כביכול. ובגמ' עירובין (מב) כתוב שפסיעה של אדם היא אמה, א"כ מגיע לו שכר ארבע אמות של הקב"ה כביכול.

והנה כתיב בישעי' "שמים בזרת תיקן", ויש מפרשים שהכוונה על עובי הרקיע שהוא כ'זרת'. ובירושלמי ברכות (פ"א ה"א) איתא שמהלך הרקיע הוא חמישים שנה. יוצא שזרת – דהיינו חצי אמה – של הקב"ה הוא מהלך חמישים שנה, א"כ 'אמה' הוא מאה שנה, לכן קיבל ארבע מאות שנה כנגד ארבע פסיעות. (אור תורה)

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (יד, יח)
כאשר התודעו פעם אחת רבינו הקדוש מפרמישלאן עם הגאון הצדיק ר' שלמה קליגער אמר הרבי ר' מאיר ז"ל אשר כוננת הפסוק הוא ללמד אותנו שבאם פוגשים שני צדיקים זה בזה, צריך כל אחד ללמוד מחבירו מה שאין בו הוא עצמו. וזהו "ומלכי צדק" זה שם שהיה שר התורה, "הוציא" מאברהם מדת "לחם ויין" זה מדתו וברי אברהם "הכנסת אורחים", "והוא" רצה לומר אברהם הוציא "משם" מדת "כהן לאל עליון" ללמוד תורה יומם ולילה כי זאת היתה מדתו של שם. (מרגניטא דר' מאיר)

ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם (יז, ה)
בספר בנין דוד הביא בשם מהר"ש"ש מילולא מדברי הגמ' (ברכות יג, א) שהקורא לאברהם אברם עובר בעשה או בלאו, ואילו הקורא לישראל יעקב לא עובר כיון שאהדריה קרא, וכלשון הגמרא: "לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו". ובגמ' ב"ק (מא, ב) "את" הטפל לבשרו", שמהמילה 'את' דרשינן "טפל", וא"כ מדויק הטב בפסוקים, שכאן אצל אברהם כתוב "ולא יקרא" את" שמך אברם" דהיינו שאפי' כטפל לא יקראו, משא"כ אצל יעקב כתיב "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל" ולא כתב "את" כיון שכ'טפל' אכן נשאר שמו יעקב. (בנין דוד)

מאוצרות המגידים

"לא הררה אחר מדותיו"

"בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכלום, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום" (אבות פ"ה מ"ג). וה'תוספות יום טוב' הביא פרוש רש"י: "ועמד בכלום", שלא הררה אחר מדותיו. כלומר, אין זו רבותא ששמע בקול ה' והלך מארצו, או לעקדה. שהרי ידע שהכל מה', ברצונו נתן וברצונו לוקח. ובכלל, איך יכול נברא להפיר צווי בוראו. אבל הררה הלב, הוא הרבותא, שהרי באיוב [ו'גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם] חטא בתרא טו ע"ב) נאמר: "ביכל זאת לא חטא איוב בשפתיו" (איוב ב, ז). בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא (בבא בתרא טו ע"א), ואברהם אבינו לא הררה כלל אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא (רש"י שמות ו, ט). "ועמד בכלום" כצור חלמיש!

ומה הם עשרת הנסיונות -

הרמב"ם (אבות פ"ה מ"ג) מונה צווי זה, "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב, א), כנסיון הראשון שננסה אברהם. ויש להבין, מדוע לא מנו את השלכותו לכבשן האש על אמונתו כנסיון. והתשובה פשוטה. אין נסיון, אלא במקום קושי והתלבטות, במקום התחבטות והתמודדות. ואיזה קושי היה בעמידה בנסיון האמונה. וכי יכפור חלילה באלוקי העולם, וכי לא ימסור עצמו להריגה על קידוש השם! אבל נסיון "לך לך" היה קשה, לא מובן: הלא עשה נפשות בחרן, לימד וגייר, ולפתע נצטוו לנטוש הכל, ולהתחיל מחדש. יכול היה להרהר ולערער, לטעון שכתוב שמים מצריך שימשיך כאן מפעלו ולא ינטוש תלמידיו ומוקיריו. ולא הרהר ולא ערע. זה נסיון, אותו מציינים!

וידועים דברי הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, שעל כן אמרו: "בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלום". כינוהו כאן בשם "אבינו", כי השריש בנו יכולת לעמוד

בניסיונותינו שלנו. ובראש ובראשונה, שלא להרהר ולא לערער. לדעת שאיננו משיגים ואיננו מבינים, ושומכים אנו על אבינו שבשמים המדריך צעדינו. ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך" (תהלים עג, כב). "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), אלו בני אדם הערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה (חולין ה"ע"ב). לפיכך חייבונו להודות על הרעה כשם שמברכים על הטובה, ופירש הרמב"ם (פירוש המשניות ברכות פ"ט מ"ה) לפי שיש דברים הנראים טובים ואחרייתם רעה, ויש רעות שמתבררות כטובה -

כפי שספרו בגמרא (ברכות ס"ב ע"ב) שרבי עקיבא הלך בדרך והגיע למקום ישוב. בקש שיארוהו ללינת לילה, וסרבו. אמר: כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, לטובה. הלך ולן במדבר, והיו עמו תרנגול חמור ונר. באה רוח וכבתה את הנר, בא תחול וטרף התרנגול, בא אריה וטרף החמור, ואמר: כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, לטובה. באותו הלילה באו גייסות ולקחו את בני הישוב בשבי. אמר: כלום לא אמרתי שכל מה שעושה ה' לטובה. שאלו היה הנר דולק, החמור נוער או התרנגול קורא, היו באים ושוברים גם אותו!

אדם חייב לדעת, שאינו יודע. הוא אינו יודע, ואחרים אינם יודעים, רק ה' יודע. מעשה באדם שאמר: הרווחתי תשעים דולרים, בדקה. כיצד? נסע ברכבת ומולו ישב גוי.

התפתחה שיחה: "מה מעשיך?" עשיר הוא, בעל אחוזה ונחלאות. "אתה מה מעשיך?" "אני", אמר היהודי, "מתפרנס משאלת שאלות". הגוי לא הבין, והיהודי הסביר: "הרי אתם מלומדים, ואנו נבערים. אז אני מציע עסקה: אשאל שאלה, ואם לא יודעים תשובה נותנים לי מאה דולרים. ואחר כך ישאלו אותי שאלה, ואם לא אדע אתן עשרה". הגוי הסכים. משכיל הוא, לבטח ידע. שאל היהודי: "לאיזה בעל חיים יש שבע רגלים, שלושה ראשים, ונוצות כתומות?" "איני יודע", השיב הגוי. מעורר לא שמע. שילם את הסכום. "עכשיו תורף לשאלו", אמר היהודי. "הבה אשמע, לאיזה בעל חיים יש שבע רגלים ושלושה ראשים ונוצות כתומות?" "גם אני איני יודע", אמר היהודי, והחזיר עשרה.

כסבורים אנו שהאחרים יודעים? איש אינו יודע, מלבד הבורא יתברך, מחולל המאורעות!

יש סיפור ידוע - הכומר מפראג הסית את המלך נגד היהודים. השיג הסכמתו שיערך ויכוח פומבי על הגשר הטיוט על הנהר. אם הכומר ינצח, יורקו את היהודי למים השוצפים, ואם היהודי ינצח, יורקו את הכומר. הודיעו לרב, וגזר תענית. בא עגלון ואמר: "אני מוכן להתייצב לויכוח". תמה הרב, והעגלון הסביר: "יודע אני שהכומר מלומד, ואני מביא בחשבון שיתכן וינצח. אושך לנהר, אך לא יהיה זה הפסד גדול. עגלונים יש למכביר, ואת חיי הרב אסור לסכן".

ביום המיועד התכנסו כולם, ולתמהונם התייצב לויכוח עגלון נבער! בזלזול בוטה אמר הכומר: "שאל אתה ראשון!" אמר: "אימרו נא הכומר, מה פרוש הביטוי: לא ידעתי פרושו?" תרגם הכומר לשפה המדוברת: "איני יודע מה הפרוש". אך שמע הזקיף את ההודאה המפורשת מפי הכומר, נשאו והטילו למימי הנהר השוצפים, כן יאבדו כל אויבינו! היהודים נשאו את העגלון המנצח על כפיים, והרב התעניין: איך עלה בדעתו לשאול שאלה מחוכמת זו?

ענה העגלון: "פשוט מאד! יהודי פשוט אני, ולומד חומש עם עברי-טייטש, תרגום לאידיש. הגעתי לדברי רש"י, "לא ידעתי פרושו" (ויקרא יג, ד), ולא הבנתי. עיינתי בתרגום, וראיתי שהמתרגם מודה: איני יודע מה הפרוש. חשבתי לעצמי: אם המתרגם החכם לא ידע, הכומר הגוי ידע!..."

צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא מסובב המאורעות והוא נותן התורה. כמו שמבינים אנו שהתורה עמוקה, וכשאנו מבינים תולים אנו בקוצר השגתנו, ואך יומרה תהיה מצידנו לנסות להבין הכל, כך גם במאורעות החיים - היה בבני ברק יהודי מבולבל, תלמיד חכם מסכן ששכלו משובש. יום אחד עיין בתוספות ולא הבינו. החליט לקרוע את התוספות מדף הגמרא! הזדעזעו: מה אתה עושה!

אמר: "התוספות טועים, יש להוציאם!" מבינים אתם, הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב בשברון לב: "לא זכיתי להבין, וה' יאיר עיני". והוא, המסכן המשובש, קורע את התוספות!

טענו: "אבל יש עוד תוספות מהצד השני!" אמר המסכן: "אוי לרשע ואוי לשכנו..." צוחקים!?

כולם מבינים שזה שבוש שכל כשזה נוגע לתורה הקדושה, לתוספות הקדושים. וכשזה נוגע למאורעות, למעשה אלוקינו?!

ידן אנכי" בגזרת ברית בין הבתרים נאמר לאברהם אבינו עליו השלום: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי כן יצאו ברכש גדולי" (בראשית טו, יג-יז). וחקרו רבותינו (הרמב"ם, הלכות תשובה פ"ו ה"ה והראב"ד שם, רמב"ן ורובנו בחיי כאן, ועוד) מאחר שנגזר שבני ישראל ישעבדו ויעונו, מדוע נעשו המצרים על שקיימו בישראל גזרתו של מקום. ותריך רבנו בחיי זצ"ל, וזו לשונו: "ותדע, כי אם נגזר על ראובן שיהרג, ונכתב ונחתם עליו בראש השנה כן, לא ינקה ההורג אותו אף על פי שעשה הנגזר. כי הוא רשע בעונו ימות, ודמו מיד ההורג אותו אף על פי שעשה הנגזר. כי הוא רשע בעונו ימות, ודמו מיד ההורג יבוש, כי בודאי לחטא ולעברה נתכוון. ופוסוק מלא הוא: "הוי אשור שבט אפי ומטה הוא ביים זעמי, בגוי חנף אשלח...". והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב" (ישעיה י, ה-ז). למדך הכתוב שהקדוש ברוך הוא גזר לישראל השבט והמטה ההוא

כדי להצר להם, ואף על פי כן הענישו לבסוף, ככתוב (שם, יב): "אפקד על פרי גדל לבב". משום שאף על פי שנגזר המעשה, לא היתה כוונתו לקיים מצות ה' יתברך וגזרתו, כי אם דרך שנאה, וכדי להגדיל מעלתו ולהרחיב מלכותו. וכן היה העניין בנבוכדנצר, שהוא ועמו נצטוו מפי הנביא להחריב את ירושלים, ככתוב: "הנני נתן את העיר הזאת ביד הכשדים וביד נבוכדנצר מלך בבל והציתו את העיר הזאת באש" (ירמיהו לב, כח-כט), ומצונו שנעשו כסנחריב: "לכן כה אמר ה', הנניפקד אל מלך בבל ואל ארצו כאשר שקדתי אל מלך אשור" (ירמיהו נ, יח). ונטעים העניין בסיפור מעשה.

מקצועות שונים היו ליהודי העירה. האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד?

הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

האחד נפח והאחד סנדלר, האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוך והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזרח נכבד? הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

בצד שולחן עם כיבוד קל, עוגות ושתייה. אם כך, יוכל לשבור את רעובו. נכנס, ובדיקו
הסתיימה ההרצאה. נגש עם כולם לשולחן, נטל מוזג ואכל ושתה, ועדיין שעה שלמה
לפניו. במקום לשוטט בחוסר תכלית, ישמע דבר תורה.
ואז, כך סיפר, עליתי לדורש.

"ואני זוכר מה הרב אמר", וצטט את הסיפור ואת הרעיון. ספרתי שהרב מפוניבז'
שאלני שאלה. המשנה אומרת (אבות פ"ה מ"ד) שארבע מדות יש בהולכי בית
המדרש: הולך ואינו עושה, כלומר לומד ואינו מבין, לפחות שכר הליכה בידו. עושה
ואינו הולך, כלומר בבית המדרש שבתו, שכר מעשה בידו. והולך ועושה, חסיד. לא
הולך ולא עושה, רשע.

ותמה הרב מפוניבז': אם יש מי ש"הולך ועושה", הולך לבית המדרש ולומד ומבין ונהנה
ומתעלה, אורה זו תורה ועולמו שטוף אור זוהר, אשריו ואשרי חלקו. אבל בכל בית
מדרש, ויש שעות כלאו לכל אדם, שהוא "הולך ואינו עושה". עיני רואות וכלות אין
אחרים מצליחים, מבנינים וקולטים, שואלים ודורשים, מחדשים מערכות וזוכים
להערכה ורואים עולמם בחייהם, והוא אינו קולט ואינו מבין, שמועטו קשה עליו
כברזל, והכל נדים לו ומתעלמים ממנו, מה לו פה ומי לו פה. זה קורה גם בשומעי
שיעור יומי או שבועי. באים עייפים ומותשים, הראש בקושי קולט והעיניים נעצמות,
אל חבל על הטרחה, וכבר מחליטים שלא לבוא, להדיר רגליהם -

ואז רואים הם את אלו שלא קראו ולא שנו, אלו אינם הולכים ואינם עושים. במה
מבילים הם את זמנם, במה מבוססים הם, באיזה הבל וריק, באיזה ביצה עכורה.
ומחליטים: יהיה מה שיהיה, "שבתי בבית ה'" (תהלים כז, ד), ולו לשבת ולהנות,
ובמשך הזמן אובה "לחזות בנעם ה'" (שם), גם לקלוט ולהבין ולהתעלות.

"אשרי יושבי ביתך", קודם כל להמנות על היושבים, "עוד יהלולך סלה" בהמשך...
נמצא, שההולך ואינו עושה שכנעו להישאר בבית המדרש, ולכן נמנה עמם.
שמעו, וחשוב: הלא אלי הדברים מכוננים -

כון, יש לי קצר עם ההורים, התקלויות תדירות ומטען מרירות אין קץ. אבל ככלות
הכל, דרכי סלולה: בית שומר תורה ומצוות, ואני על סף הישיבה הקטנה, ומשמם
גדולה, ולבנין ביתי. ולוא אני הולך, למוסד חלוני. לשהות בין נערים מבתים הרוסים,
לחיות באוירה פורקת עול -

ובעודו חשוב על כך שמע שאני ממשיך ואומר: הנה, הגר היתה בבית אברהם וסבלה
משרה, שהקשיחה יחסה אליה. חייה היו קשים ומרים והחליטה לברוח. פגש בה מלאך
ה' ושאלה: "אי מזה באת ואנה תלכי" -
ענתה: "מפני שר גברתי אנכי ברחתי".

אמר לה: "שובי אל גברתך, והתעני תחת ידיה" (בראשית טז, ח-ט).
ולכאורה, אמורה היתה לנמק בחירתה, לומר שהמצב שם ללא נשוא. ולא אמרה דבר,
חזרה בלי הגה. למה? מפני שהמלאך כבר הקדים התשובה לכל טרוניה. הכל נכון, אבל
"אי מזה באת", מאהלו של אברהם! "ואנה תלכי", למדבר, אל פראי האדם? "שובי אל
גברתך והתעני תחת ידיה", ולבלב שתחיי סבביה של תורה ואמונה!
והוספתי, שזו היתה התביעה הנוקבת על אלישע בן אבויה, כמבואר בירושלמי במסכת

חגיגה.

אלישע בן אבויה - "אחר" - יצא לתרבות רעה.
אמר לו רבי מאיר: "חזור בך". אמר לו: "איני יכול".
אמר לו: "למה?"

אמר לו: "שפעם הייתי עובר לפני בית קודש הקדשים רכוב על סוסי ביום הכפורים
שחל להיות בשבת, ושמועתי בת קול שיצאה מבית קודש הקדשים ואמרה: שובו בנים
שובבים חוץ מאלישע בן אבויה, שידע כוחי ומרד בי!"

וסיימו בגמרא (חגיגה טו ע"א): אמר: הואיל ונטרדתי מהעולם הבא, אהנה לפחות
מהעולם הזה. הלך ויצא לתרבות רעה.

בסופו של דבר, מספרת הגמרא, פעל רבי מאיר שיכניסוהו לגיהנם ועלה עשן מקברו
כמאה וחמשים שנה, עד לפטירת רבי יוחנן שפעל להכניסו לגן העדן.

ויש להבין: הרי דחוהו. מה היה עליו לעשות?
אלא, משל למה הדבר דומה -

אדם הפליג בספינה. התרגשה סערה, והספינה טבעה. נודמנה לו קורה ונלפת בה. גל
מסרו לגל, השמש קפחה על ראשו וכוחותיו אזלו. סביבו חגו סנפירי כרישים, בנס לא
גרסוהו מבלתעותיהם. חש שהגיע לאפסית כוחות, והנה חוף לפניו, אשד נחל מפכה,
עצי פרי לרוב, וקבוצת ילידים מסבים סביב מדורה, צולים דיגים, מפטפטים בניחותא.

בצעד כושל עשה דרכו בין אדוות גלי החוף, והקבוצה השתקקה. הביטו בו במורת רוח,
אינם חפצים באדם זר. החוו בידם: הסתלק, שוב למקום ממנו באת, אינך רצוי כאן!
עצר בחשש. פניו התרכמו: הוריו למדוהו שלא להדחף למקום בו אינו רצוי, ופה אינו
רצוי בעליל -

ובכן, מה?
האם ישוּב על עקבותיו?
לאן - לים? אל הגלים, לכרישים?!

לא! הוא ימשיך ויתקדם. ינסה לפייסם, לרצותם, להתחבב עליהם. יהיה לעבדם,
למשרתם. כי אין לו לאן לחזור!

זה מה שהיה על אלישע בן אבויה לעשות. לאטום און, להתעלם מהדחיה, להתחנן
ולהתרפס. כי התורה היא חיים, והמוות אינו אופציה!
ואילו הוא, פנה חזרו. כי גם היה אופציה עבורו. על כך נתבע!

והדברים היוצאים מן הלב נכנסו אל הלב, והחליט לשוב הביתה. אל האוירה הטעונה
והעכורה, אבל המסלול הוא המסלול הנכון. ומצא מפלט בישיבה, ביצר בה מקומו
ומעמדו, "הולך ועושה", והקים בית לתפארת, בית של תורה וגדולה. שלח ידו במסחר
והצליח, קובע עתים לתורה, וההדורים עם ההורים יושבו, והם זוכים לכבוד מלכים
ולרוב נחת מהבן והנכדים, והכל בגלל שיהא אחת אליה נקלע "במקרה", וכבר הגענו

לירושלים. לאיזו תכונת הרב צריך. את כל חיי אני חב לו!
איי, את חיי חב הוא לרובו כל העולמים, שתכנן שיתקיים באותו מקום ובאותה שעה
"בר בי רב", יום שכולו תורה, ואני אוזמן לשאת בו דברים באותה שעה, ושם כפי אותו

רעיון, וכוון צעדיו לבית הכנסת, והציב בו את השולחן עם המזונות והשתייה, ופתח לבו
לדרשה, והשיבו אליו.

איזה תזמון, איזו מקריות. וכבר אמרו ש"מקרה" אותיות: רק מה! (והגדת)

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. (יב, א)
וברש"י: אשר אראך - לא גלה לו הארץ מיד כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שכר על כל
דבור ודבור.

וכתב הקדוש בספר חרדים (פרק נט)

וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה
כבן אל חיק אמו, כי תחילת עווננו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסטנו בה שנאמר
(תהלים קו, כד) וימאסו בארץ חמדה, ושם נאמר (יד) אתה תקום רוחם ציון, ולפיכך
היה האמוראים משעקים עפרותיה ואבניה בבוּאם אליה. ומצינו במדרש שהק"ה אמר
לאברהם אבינו פעם ראשונה שילך לארץ ישראל ויראה ויחזור ואחר שחזר לא נתן לו
רשות לחזור ללכת לארץ ישראל עד חמש שנים ואותן חמש שנים היה משתוקק לחזור
ללכת והוא אמר זה הפסוק (שם נה, ז) מי ית לי אבר כיונה אעופה ואשכונה הנה
ארחיק נדוד אליו במדבר סלה, מוטב ללון במדברות של ארץ ישראל ולא ללון
בפלטריות של חוצה לארץ, והיה תאב, ומשהורשה, כתוב וילך אברהם כאשר דבר אליו
ה', וקודם בואו אל הארץ לא היה משתוקק אבל אחר שבא שמה פעם ראשונה וראה
במראה הנבואה יקר תפארת קדושת הארץ, אז נכסוף נכסף, וממנו נלמד לדורות
אנחנו יוצאי חלציו להיות נכספים כמוהו וע"פ שיושיבה בצער, על מנת כך נהיה
שמחין ביסורין:

הפתקא הסודית בכנף מעילו של בחוד

בדרכים הארוכות, בימים ובנהרות, בין עיזים כבשים ובני אדם, חודשים רבים -
הצורפים בבטחון בהשם, צעד רבי אברהם חנוך הופמן זצ"ל מחוץ לארץ - לארץ
הקודש. וזה רק אחד ממאות שעלו מתוך תשוקה ויסורים:

רבי אברהם חנוך (ידידו הקרוב של ר' בן ציון ידלר המגיד הירושלמי זצ"ל) עלה לארץ
הקודש בעודו בחור. הוא לא רצה להתחתן בחו"ל, משום שחשש "אולי לא תאבה
האשה ללכת אחרך" לארץ הקודש... היה מנוי וגמור בפנפו לעלות, ורק אח"כ, יחפש
את זיווגו שם בארץ ישראל.

כמו שאר בני משפחתו, היה גם הוא בחור עני מדוכדך, לכן תכנית העלייה לארץ
הקודש נתקלה בקושי רב של "עניני ממונות" - פשוט, לא היה לו כסף להתחיל לפסוע
מעירו לעיר הסמוכה. גם תעודת פספורט לא היתה לו. אך היה נחוש בדעתו - "יוצאים
לדרך".

איך?

"הולכים רגלי":

אשר יבטח בה'

ומעשה שהיה, כך היה:

בחור בודד נעמד בשערי וילנא, הסב את פניו לאחור, קד קידה לעיר הגדולה ויצא
לדרך. הוא כיתת את רגליו מעיר לעיר ומכפר לכפר - עד אודיסקא.

בהזמנתו הוא סיפר, שבאחד הימים כשעמד בפתח 'הכנסת אורחים' באחת העיירות,
לפני שיצא להמשך הדרך, עצר אותו אחד מחשובי הקהל ושאל "בוחר'ל אני מבין
שאתה יוצא מכאן לדרך רגלי, הבחנתי שאין לך פספורט, ונראה לי שכבר ימים ארוכים
שאתה צועד כך, איך אתה לא מפחד לעבור

את הדרכים האלה ללא פספורט?" ר' אברהם חנוך ביקש ממנו להמתין רגע קצר, נכנס
פנימה לאכסניה הוציא מהארון סידור ישן פתחו והצביע על נוסח "תפלת הדרך"
ואמר: "הנה, זה הפספורט שלי".

כך עד שערי אודיסקא, בה היה הנמל הגדול ממנו ביקש להפליג - לארץ הקודש.
מיד כשהגיע לאודיסקא וחבילתו הקטנה בידו צעד בחפזה אל הנמל, שם מצא לפניו
אניה של גויים העומדת להפליג לארץ ישראל. בזריות אופיינית ללא אומר ודברים,
נכנס פנימה לאניה בלי אישורים ופספורט, ומיהר להתיישב

באחד המקומות הפנימיים. עמד וישב בספינה, באחד מחדרי הקהל, במרכז הספינה,
נכנסו שוטרים לבדוק תעודות ואישורים. השוטר ביקש ממנו את תעודותיו, וכיון שלא
היו בידו, גרשוהו החוצה בבושפת פנים, בחזרה אל החוף תחת כיפת השמים...
חבילתו נשארה בספינה. התפילין היו בחבילה.

היה זה נרתיק גדול של עור בו היה כל עולמו הגשמי. בנרתיק הטמין גם מעט בגדים
שעוד נותרו לו מבית אבא ללבוש בדרך הארוכה.

אברהם חנוך עמד ליד הספינה וקיווה אל ה' אלוקי השמים והארץ אשר בידו הים
והיבשה. "בטחון".

אגב, מרגלם בפומיה של רבי אברהם חנוך:

למה מילת "מבטחון" שבפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בה" והיה ה' מבטחו" מנוקדת
בפתח במקום קמץ? לומר לך שאפילו במקום שנדמה לך שכל הדרכים קמוצים
וסגורים לפניך, אל תחדל מלבטוח בה', ואם תעשה כן יסייעו לך מן השמים, ויתפתחו
לך שערי הצלחה. בקיצור, הוא עמד בנמל הפתוח, רוחות עזות כמעט טלטלוהו
מקומו, וקיווה אל ה'. עיניו נשואות לשמים.

זמן מועט לפני הפלגת האניה, היה זה לאחר ניתוק העוגן והתרת חבלים לקראת
הפלגה, לפתע נשמעה שריקה מבוהלת. התקבלה פקודה - לעצור!
היא עגנה שוב.

לאחר שיש קצר בין המלחים ועובדי הנמל הכעוסים, הסכימו המלחים להוציא שוב
את הגשרון המוביל אל האניה (במטרה להעלות על האניה נוסע עשיר שאיחר את
המועד). הבחור הבחין שהנה על האניה עולה נוסע שהביא אחריו עדר גדול של
כבשים ועיזים...

בזריות גוף של בחור צעיר, התכופף אברהם חנוך ונכנס בזחילה בין הצאן. התחבב בין
הכבשים צעד ביניהם במהירות ועלה על האניה. התישב על הארץ בינותם בצידו הסיפון
בלי שהרגישו בו.

כשהספינה עזבה את הנמל, ירד לירכתי הספינה ושב אל המקום בו נחה חבילתו
שעדיין לא נורקה ממקומה כך יצא בדרכו אל ארץ הקודש. הניסעה החלה.

כשעברו כמה ימים של הפלגה, הנוסעים כבר הכירו אחד את חברו ושוחחו ביניהם,
וכך החלו יושבי האניה להציק לו לר' אברהם חנוך בשאלות: כיצד בחור נוסע לארץ
חדשה שאין לו בה מכיר או קרוב ללא פרוטה בכיס? מה תעשה שם? איך תחיה, ומי
יעמוד לצידך? אחרים אמרו בלחש "בוודאי יש לו כסף או תכשיטים שיעזרו לו

להתבסס בארץ ישראל... באחד הימים לאחר שהטרידו אותו בשאלות סרק ענה להם הבחור: "כן, יש לי צ"צ על סכום עתק ממבנק מסחרי בין לאומי".
נוסעים סקרנים שהיו בטוחים שהוא לא עולה סתם כך בלי שמישהו עומד מאחוריו האיצו בו לגלות את הסוד היכן הכסף ומה סכום הצ"צ שעליו בוטח. כשלא יכול היה לעמוד בפני ביקורתם, פתח את החבילה שעמדה לידו, חיטט בה, וכל הסובבים המתונו בצפייה. ר' אברהם חנוך הוציא מחיקו ניר עבה והושיט להם בהתרגשות, על הנייר היה כתוב: "תני רב חליפא אחוה דרבנאי כל מזוונתו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יום הכיפורים" (ביצה ט"ו) הם הביטו עליו, והוא מיהר להגיד להם: "נאמן עלי בעל ההבטחה שיקיים דבריו".

בעצם היום הזה נמול אברהם (זו כו)
מה עשה אברהם אבינו שנצטווה על ברית מילה? מסופר במדרש, (תנחומא וירא פרק ג) "באלונו ממרא, ולמה באלונו ממרא? יתברך שמו של הקב"ה שאינו מקפח שכר של בריה, שלשה אוהבים היו לו לאברהם, ענר, אשכול וממרא, וכיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא שימול הלך לקחת מהם עצה הלך אצל ענר, אמר, כך וכך אמר לי הקדוש ברוך הוא, א"ל ענר: בעל מום רוצה אתה לעשות? שיהיו קרוביך של המלכים שהרגת באין והורגין אותך ואין אתה יכול לברוח מפניהם. הניחו והלך אצל אשכול, אמר ליה כך וכך אמר לי הקב"ה, א"ל אשכול: אתה זקן, אם אתה תמול יצא ממך דם הרבה, ולא תוכל לסבול ותמות. הניחו והלך אצל ממרא, א"ל כך וכך אמר לי הקב"ה, מה תיעצני? א"ל ממרא: בדבר הזה אתה מבקש עצה? הלא הוא שהצילך מכבשן האש, ועשה לך כל הנסים, והצילך מן המלכים, ולאולי כחו וגבורתו היו הורגין אותך, והציל רמ"ח אברים שבך, ומקצת אבר אחד אתה מבקש עצה? עשה כמזוונתו! אמר הקב"ה יתברך אתה שנתת עצה שימול איני נגלה אלו אלא בתחומך, ה"ה"ד וירא אלו ה' באלונו ממרא".

מדרש זה אומר דרשני. כשנתבונן נראה שיש כאן כמה קושיות עצומות:
א. אברהם אבינו צריך "עצות" אם לעשות כדבר ד'?
ב. וכי אלו הם האוהבים' של אברהם? שאומרים לא לעשות רצון ד'? הרי יש כלל ידוע: "הגד לי מי הם חבריך ואומר לך מי אתה..."
ג. ואם שאלם, זאת אומרת שלא ידע מה לעשות, נו, אז אם הרוב אמרו שלא למול למה במה טעם?
ד. ומה הכרח שזכה בזה ממרא? שיתגלה הקב"ה בחלקו. מה ה"מידה כנגד מידה" בזה?

ה. ואין בנין את דברי המדרש בילקוט שמעוני: (בראשית - פרק כג - המשך רמז קב) "ולמה קורא אותה קרית ארבע שדרו בה ארבעה צדיקים ענר אשכול וממרא ואברהם" וכי אלו הם צדיקים? וביותר, בהמשך המדרש: [למה נקרא שמה קרית ארבע?] "ושמלו בה ארבעה צדיקים אברהם ענר אשכול וממרא", כאן עושים הם ההיפך מה"עצה טובה" שלהם, ומלו את עצמם?

מחמת עוצם הקושיות, נראה לחדש בזה כך:
בהקדם, עניין מצוות מילה, ידוע בספ"ק שטעם מצוות המילה היא כדי להכשיר את הקטן שיהא ראוי לעבודת ד' וכדי להחליש את תאוותיו. ויתכן להוסיף בזה עוד הסבר, עפ"י דברי האור החיים הגדול בפ' תזריע וכן הוא בעוד הרבה ספרים הק' במחשבות ההורים המשפיעים על נפש הילד. וכטוב ליד ישנו החשש שמתא ואולי יפגע במחשבתם שטובנה בנפשיה ויתכן, שלכן, ברוב רחמי וחסדיו ציוה לנו הקב"ה למול את התינוק כבר בן שמונה ימים, שיקבל את החותם של יהודי, שמעת שכבר יש בו חותם של צווי השי"ת ממילא מוכשר הוא יותר לקיים רצון השי"ת.

וימתק יתר עפ"י מה שמצינו בדיני טומאת כלים שישים כלים שיוצאים לטומאה במחשבה או במעשה (מסכת כלים פרק כה, ט) "כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה, ואינן עולים מידי טומאתן אלא בשנוי מעשה, שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד מחשבה, ומחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה".

יתכן, שלכן, כשנולד התינוק ציוה לנו הקב"ה שנחתום בו "שינוי מעשה" "שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד מחשבה" ובה נכשיר להיות כלי מוכן לעבודת השי"ת. ואמת לא צריך כאן את המחשבה כלל אלא העצם המעשה שיכשירו.

ועתה נבא אל ביאור המדרש: הקב"ה אמר לאברהם שימול את עצמו. בא אברהם אבינו ואמר לעצמו, מה המטרה ומה הנסיון במצוה זו? הרי כבר עברתי נסיונות קשים בהרבה מה. הלך אצל ידידו לשאלם, בא אצל ענר, ושאלו מה הנסיון בזה, אמר לו ענר: הקב"ה כנראה רוצה שתמסור נפשך אליו, ואם תשאל מה מסירות נפש יש? כן? התשובה: "שהיו קרוביך של המלכים שהרגת באין והורגין אותך; ואין אתה יכול לברוח מפניהם". שמע אברהם והמשיך אל אשכול לשמוע מה הוא אומר, אמר לו אשכול: גם אני סבור שהמטרה היא מסירות נפש אבל מטעם אחר: "אתה זקן, אם אתה תמול יצא ממך דם הרבה, ולא תוכל לסבול ותמות". בא אצל ממרא, אמר לו ממרא, לא יכול להיות שהמטרה היא מסירות נפש, שהרי כבר הלכת עצמך כמה פעמים עם מסירות נפש: הלא הוא שהצילך מכבשן האש, ועשה לך כל הנסים, והצילך מן המלכים, ולאולי כחו וגבורתו היו הורגין אותך, והציל רמ"ח אברים שבך", והרי בכל אלו המקרים כבר מסרת נפשך.

אמר לו ממרא, אין הקב"ה רוצה ממך כוונה כזו או אחרת. הקב"ה חפץ במעשה המילה בלבד. שכן כאמור בהג"ל כאן ע"י המעשה מוציאים וגואלים את התינוק מכל מחשבות הסיגים, ואברהם אבינו הוא הראשון שמקיים מצווה זו, והוא צריך להנחיל לדורות הבאים את הכשרת נפשם ע"י המעשה בלבד, לכן, אף שהוא עצמו הרי לא נצרך כהו צורך לזה כמוהו, בכל זאת נדרש ממנו רק "מעשה" בלבד, כמו אצל הקטן הזה שאין לו שום מחשבה ורק מרגיש את עצם המעשה בלבד. וזה מה שאמר לו ממרא: "עשה כמזוונתו! רק את העשיה".

בזה מובן היטיב, מה המידה כנגד מידה בשכרו של ממרא, שנתגלה ד' בחלקו, כיוון שהוא זכה להבין שכל המטרה של המצווה היא להכשיר את נפש הילד להשראת אלוקים, לכן נתגלה הקב"ה בחלקו. וכמוהו שכל התמיהות נתיישבו בזה מאליהם. (צניני תורה)

ממורה נכנסו השניים לחדרו של "נודע ביהודה", וכל אחד הרצה את טענותיו בפניו. שמע הרב את דבריהם והגיב: "עניני זה מסובך מאוד, עלי לחשוב כיצד להכריע בדבר, לכן לכו עכשיו וחזרו מחר בשמונה בבוקר, כדי לשמוע את הכרעתי בנדון". ומיד לאחר צאתם קרא הרב לשמוע בית הדין והורה לו שמחר ישיב אותם להמתין לו ואל יתייחס אליהם כלל, עד ששעות אחריו הצהריים המאוחרות.

עוד לפני השעה הנקובה כבר נשמעו הדי הויכוח בין השניים, הם צעקו בנסותם לגבור זה על קולו של זה: "אני הגביר! אתה העגלון!", ופני שניהם בערו מכעס ומשנאה. אך שמש בית הדין, נאמן לבקשת הרב, נגש אליהם ואמר כי הרב עסוק ביותר ועליהם להמתין בבית הדין עד שיתפנה. בלית ברירה התיישבו השניים תוך כדי ההתכתשות המילולית.

הזמן חלף ולאט לאט נמאס הויכוח גם עליהם, הרי אף אדם אינו מסוגל להכריע במשך שעות על עצמו "אני הגביר"... בהמשך התאספו בבית הדין עוד בעלי דינים נוספים שהשמיעו בקול את טענותיהם: בפניה אחת התווכח קבלן עם לקוח ובפניה אחרת התדיינו שני סוחרים ביניהם בויכוח מרתק, ושני הטוענים לתואר הגביר נסחפו בהדרגה לאווירת המקום.

שעות חלפו עליהם כך, בטנם החלה לשגר לתוך מצוקת רעב, ולהט הויכוח פג כמעט לגמרי. בשעות אחר הצהריים הצין הנודע ביהודה מחדרו והבחין שהשניים הסיחו את דעתם מן העניין הבער שלשמו הגיעו. באותו רגע פתח את דלת חדרו לרווחה והרעים בקול: "יכנס העגלון!". העגלון האמיתי נבהל כהוגן וקפץ על רגליו במהירות. לאחר שבריר שניה נזכר כי בעצם כבר אינו עגלון מזה יממה שלימה, אך היה כבר מאוחר מידי... הנודע ביהודה הצליח להוציא את האמת לאור, השניים החליפו בחזרה את בגדיהם ופנו לדרכם לשלום.

בדרך הדרוש

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר ארצך ואנעש לגוי גדול ו' (א, כב) במדרש ואנעש לגוי גדול לכהן גדול, וקשה למה הביטח אותו לעשותו כהן גדול. כדי לבאר זה אקדים מה שכתבו מפרשי התורה דאברהם קנה ארץ ישראל בהילוך, ואיתא בגמרא (בבא בתרא דף צט, ב) מי שהיה הדרך הרבים עוברת לתוך שדהו וכו' ו' אליעזר רבין במנאי קנו ליה בהילוכא דתניא הלך בה לארבע ולחבבה קנה מקום הילוכו דברי ר"א ו' חכאי"א אין הילוך מועיל כלום עד שחוקי, אמר ר' אלעזר מ"ט דר"א דכתבי קום התהלך בארץ לארבע ולחבבה לך יך אתנה, ורובן מהם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר לי הכהן כי יך אתנה, והכריעו דבני רבין הילוך קנה כמנו דאי פלוגתא מזה בגמ' והכריעו נמי כה דאדם חשוב קונה

בהילוך כמנו רבים וכדמטני ההם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר לי הכהן, והיינו משום דאדם חשוב שאני. והשתא א"ש ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וגו' אל הארץ וגו', והיינו כדי שיהא קונה בהילוך, וקשה הא אין הילוך קונה אלא גבי רבין ואברהם שהיה יחיד אין בדין שיהא הילוך קונה, ע"ז בא המדרש ואנעש לגוי גדול לכהן גדול וא"כ הוה אדם חשוב ורבים דמי ודו"ק, ואפשר לומר נמי מה דאיתא עוד במדרש ואנעש לגוי גדול, אותה אומה שכתבו בה כי מי גוי גדול אני פעמיך מנך, ור"ל לפי דעה זו דדוקא רבין קונים בהילוך אבל יחיד אינו קונה בהילוך אפילו אדם חשוב, א"כ הדרא קושיא לדוכתא האין קנה אברהם בהילוך הוא אברהם ויחיד הילוך אמר אותה אומה שכתבו בה כי מי גוי גדול אני פעמיך מנך, וא"כ הוה

ליקוטים וסיפורים נפלאים - לך לך

"ואעשך לגוי גדול" (יב, ב)

בשעה שאמר הקב"ה לאברהם לך לך מארצך וגו' ואעשך לגוי גדול, אמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, מה הנאה יש לי בכל הברכות אם אני הולך מן העולם בלא בנים? אמר לו הקב"ה לאברהם: כבר אתה יודע שאין אתה מוליד? אמר לו כך אני רואה במזל שלי שאיני מוליד. אמר לו מן המזל אתה מתיירא? חייך, כשם שאי אפשר לאדם למנות כוכבים, כך אי אפשר יהיה למנות את בניך. באותה שעה העלה הקדוש ברוך הוא את אברהם למעלה מכיפת הרקיע, ואמר לו הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך. אמר לו כשם שאתה רואה את אלו ואי אתה יכול למנותם, כך יהיה זרעך שאין אדם יכול למנותם.

"ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו

מחרן" (יב, ד)

צריך להבין למה אמר לנו הכתוב בן כמה היה כשיצא מחרן, ואם היה יותר או פחות, האם יש נפקא מינה. ואפשר לומר שבאמת היה מאוד קשה לאברהם אבינו לעזוב את ארצו וללכת למקום שאינו יודע מהו, כי הרי הקב"ה אמר לו "אל הארץ אשר אראך" (יב, א) ולא אמר לו להיכן ילך. אלא שאברהם אבינו השתמש במידת הביטחון שבטח בהקב"ה מבלי לעשות חשבונות עצמיים ו"בטחון" בגמ' חמש ושבעים שלקח את מדת הביטחון וכך יצא מחרן.

"והיה ברכה" (יב, ב)

צריך להבין כי על פי הדיוק היה צריך לומר 'והיה מבורך' או 'והיה מברך' ומה שייד לומר 'והיה ברכה' ויש לפרש על פי הגמרא בברכות "כל ברכה שאין בה [שם] מלכות (שאינן מזכירים בה מלך העולם) אינה ברכה". ואם כן, בברכה ראשונה שבתפילת 'שמונה עשרה' שאין אנו מזכירים כלל 'מלך העולם' איך היא נחשבת לברכה. ותירץ שם בתוס' דכיון שאנו אומרים 'אלוקי אברהם' אז הוא במקום 'מלך העולם', ואם כן, זה הפירוש 'והיה ברכה' שהזכרת שמך, זה לבד נקרא ברכה, אף על פי שלא מזכירים מלך העולם, נחשב לברכה כאילו אמרו 'מלך העולם'.

"וילך אברם... וילך אתו לוט ואברם בן חמש

ושבעים שנה" (יב, ד)

יש להבין את סדר הפסוק שמתחיל באברם וממשיך בלוט וחוזר אח"כ להודיע גיל אברם. ויש לפרש כי הפסוק נותן טעם מדוע הלך לוט עם אברם, הרי לא היה מעוניין לעסוק במצוות וללמוד מאברהם איך לקיים התורה, ומדוע הלך? והתירוץ: כי בדעתו היה להיות הירוש של אברהם, אחר שראה שאברהם זקן ואין לו בנים, לכן הצטרף אליו תמיד, ולפי זה נתינת טעם הוא 'וילך אתו לוט' והטעם כי 'אברם בן חמש ושבעים שנה' וברצונו היה לרשת אותו. (מקור ברוך)

"וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'" (יב, ד)

אברהם לא נזקק ליישוב הדעת, לא ביקש עצה מאיש ולא דחה את החלטתו אף ביום אחד. מיד כשאמר לו הקב"ה "לך לך", קם ויצא בלי שהיות לארץ ישראל. (שפתי כהן)

"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (יב, ה)

רבי חנוך העניך מאלכסנדר ישב פעם עם חסידיו וקרא את פירוש רש"י על פסוק זה: "שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים", ושאל: "לכאורה צריך לתמוה, להיכן הלכו כל אותם הגרים שגיירו אברהם ושרה? והלא לא מצינו אלא את בני האבות? אלא" - המשיך רבי חנוך והסביר - "כל זמן שהיה אברהם בחיים, היו הגרים דבוקים בו והולכים בדרכו. אולם לאחר מות אברהם עמוד החסד, המשיך יצחק בנו, במידת הגבורה, ומכיון שראו בכך שינוי הדרך שראו אצל אברהם פירשו ממנו, עד שברבות הימים חזרו להיות גרים גמורים. ומכאן אנו למדים", סיים הרבי, "שכל איש צריך להתחבר לצדיק דורו, גם אם דרכו אינה נראית לו. שכן אם לא יעשה כן, עתיד הוא ליפול ממדרגתו ולאבד את גם מה שקבל מהצדיק הקודם".

"למה לא הגדת לי כי אשתך היא למה אמרת

אחותי היא" (יב, יח-יט)

"ואברכה מברכך ומקללך אאור" (יב, ג)

ולכאורה מפני מה שינה הלשון שאצל הברכה אמר מקודם "ואברכה" ואצל הקללה הקדים "ומקללך". אך נראה שזה ידוע שהבורא ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה ולא מחשבה רעה חלילה, ועל זה אמר "ואברכה מברכך", דהיינו שתיכף ומיד כשתעלה על מחשבה של אדם הטוב לברך אותך אז אצרף אותה מחשבה למעשה ויהיה בעיניי כאילו קיים המצוה הזאת, ואז אברך אותך תיכף ומיד כדי שיהיה כלי מוכן לקבל הברכה ויברך אותך. אבל "ומקללך אאור", היינו שאחר שיקלל אותך אז אקלל אותך, אבל אם יהיה במחשבה לקלל אותך אז לא אקלל אותך. (קדושת לוי)

"ואברכה מברכך ומקללך אאור ונברכו בך כל

משפחות האדמה" (יב, ג)

פירש"י: "ונברכו בך - אדם אומר לבנו תהא כאברהם". פעם סיפר הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, שאחיו בהיותו ילד, שאל את אביו בעל "השפת אמת" זיע"א בפסוק זה אם "ונברכו בך כל משפחות האדמה" אם כן, מי אפוא היה מן המקללים? והשיב ה"שפת אמת" כמו שאנו רואים ברב עיר ובמנהיג רוחני, הגם שיש שמקללים ומבזים אותו, מכל מקום כל אחד מברך את בנו שיהיה כמו הרב.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - לך לך

שמהרה יבנה בית המקדש, ואם ישתה יין וישתכר יהיה פסול לעבודה, אבל אם יאכל סעודה קודם ובאמצע ישתה יין לא ישתכר, כי הרי שנינו יין שבתוך הסעודה אינו משכר ולכן מלכי צדק הוציא 'לחם ויין' ולמה עשה כן מפני 'והוא כהן לקל עליון'. (הרבי רבי יונתן אייבשיץ)

"אם מחוט ועד שרוך נעל" (יד, כג)

יש להקשות הרי גם חוט וגם שרוך נעל לא שווים כמעט כלום, ואם כן, מה החידוש בזה אולי דברים קטנים לא לקח אבל דברים גדולים כן לקח. ויש לפרש שרמזו בזה אברהם למלך סדום, שאינו מעוניין בשום קשר עמו, בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא, וזה ה'חוט' משתמשים בו לקשור חפצים ועושים עמו קשר של קיימא, ו'השרוך נעל' הוא קשר שאינו של קיימא, כי הרי כל יום פותחים אותו, ויש להוסיף לפי מה שאמרו חז"ל (סוטה יז) שבזכות שאמר אברהם למלך סדום אם מחוט ועד שרוך נעל לא אקח, זכו ישראל לחוט של תכלת במצוות ציצית, ולרצועה של תפילין, והנה בציצית קושרים החוטים קשר של קיימא, מה שאין כן ברצועות התפילין עושים בכל יום קשר על היד לקיים 'וקשרתם לאות על ירך' וכן על הראש, ואחר התפילה מורידים אותו, ואם כן הוי קשר שאינו של קיימא, ולכן שילם לו ה' שכרו מדה כנגד מדה, שלא רצה לעשות שום קשר עם מלך סדום, עשה לו ה' קשר עמו בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא.

"והאמין בה' ויחשבה לו צדקה" (טו, ו)

כל המפרשים תמהו על אברהם אבינו ראש וראשון למאמינים האם נחשב למעלה שהאמין במה שהקב"ה בכבודו ובעצמו אומר לו. ואפשר לומר שהפירוש הוא והאמין הוא פועל יוצא, שהביא את האחרים להאמין בה' שהוא יחיד ומיוחד, ועל זה הקב"ה החשיב לו לאברהם אבינו לצדקה שאברהם אבינו שאברהם אבינו עשה צדקה שהכניס בלב כולם את אמונתו של יתברך שמו.

"ויאמר לו ה' כה יהיה זרעך והאמין בה'

ויחשבה לו צדקה" (טו, ו)

יש להבין מדוע רק עכשיו החשיב לו ה' צדקה. אך הנה ידוע כי אברהם אבינו היה ותרן בממונו שלא רצה ליהנות מרכוש סדום ועמורה, והייתה לו עין טובה ונפש רחבה לתת לכל אחד אכילה שתייה ולינה, ואדם אשר לא זכה לילדים ולא למשפחה כאוות נפשו, אין זה חידוש שהוא מפזר ממונו לצדקה, כי למי יחזיק הכסף אם אין לו יורשים. אבל אחר שהשי"ת בישר לאברהם שיהיה לו זרע, נכדים ונינים, כעפר הארץ, ואם כן יש כבר מי שיירש את נכסיו ובכל זאת ממשיך לחלק צדקות ועושה הכנסת אורחים וכו', זה כבר נחשב לצדקה אמיתית ולכן אחר שה' אמר לו 'כה יהיה זרעך' והמשיך בדרכו הרחבה אז 'ויחשבה לו צדקה' שזו צדקה אמיתית. (ישמח משה)

מעיר על כך הגאון רבי שלמה גנצפריד זצ"ל בספרו "אפריון": מדוע שאל פרעה שתי שאלות, הרי עיקר הטענה היא מה שלא אמר שהיא אשתו, ולמה הוצרך להוסיף על טענתו 'למה אמרת אחותי היא'.

וכתב ליישב על פי מה שמצאנו במגילת אסתר (ב, י) שמרדכי ציוה על אסתר שלא תגיד את עמו ואת מולדתה, והטעם בזה כדי שיחשוב אחשוורוש שהיא ממשפחה בזויה ולא יקחנה לאשה, כי אין כבוד למלך לקחת אשה ממשפחה בזויה. ולפי זה אם היה אברהם אומר על שרה רק שהיא איננה אשתו ולא היה אומר אחותי היא, ייתכן שלא היה פרעה לוקחה לאשה, כיון שלא נודעה משפחתה, וייתכן שהיא ממשפחה בזויה ואין כבוד למלך לשאת אשה ממשפחה בזויה, אך כיון שאמר אברהם אחותי היא, לא חשש פרעה שהיא ממשפחה בזויה, שהרי היא ממשפחת אברהם שהיה מפורסם בכל העולם. וזהו שטען פרעה לאברהם, שעשה עמו ב' רעות, האחת מה שלא הגדת לי שהיא אשתך, והשנית מה שאמרת לי אחותי היא ולכן לקחתיה לאשה, כי לולא הייתה אחותך לא הייתי לוקחה שמא ממשפחה בזויה היא. (אפריון)

"אל נא תהי מריבה ביני ובינך" (יג, ח)

הטעמים כאן הם "אל נא" פשטא, ואח"כ טעמים לחוד על "תהי מריבה ביני ובינך" להורות שההתחברות עם רשעים אינה טובה, ולכן אמר אברהם "אל נא" פסיק, ואם כן "תהי מריבה ביני ובינך" כי אנשים אחים אנחנו, ויש חשש שאלמד מהמעשים הרעים שאתה עושה, ולכן כל אחד ילך לכיוון אחר. (חתם סופר)

"ויאמר אברהם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני

ובינך ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים

אנחנו" (יג, ח)

לוט היה פיקח והתנהג בערמה כאילו היה צדיק כמו אברהם אבינו, אבל הרועים ידעו שהוא גנב בדיוק כמוהם, כי הרי הוא נתן להם רשות וגם את התירוץ לרעות בשדות זרים. ולכן אמר אברהם אבינו ללוט "אל נא תהי מריבה ביני ובינך", כי אתה מראה את עצמך כאילו אתה מתנהג כמוני, אבל "ובין רועי ובין רועיך" רואים את ההבדל הגדול בינינו, ולכן "הפרד נא מעלי", כי הרי כל העולם אומרים גם עלי שאיני מתנהג כמות "כי אנשים אחים אנחנו".

"ומלכי צדק... הוציא לחם ויין... והוא כהן"

(יד, יח)

לפי הדיוק היה צריך לכתוב כך, ומלכי צדק מלך שלם הכהן לקל עליון הוציא לחם ויין לאברהם, ועוד צריך להבין שהרי אז היה דרכם לשבת לשתות יין ואח"כ הביאו סעודה - לחם וכו', ומדוע עשה מלכי צדק הפוך, שהביא קודם לחם ואחר כך יין? ויש לפרש שהרי ידוע שכהן אסור בשתיית יין, כי הוא צריך לעבוד העבודה בבית המקדש, ושתיית יין אסורים בעבודה, ואנו מקווים

סיפורים נפלאים פרשת לך לך

"ומקללך אאור" (יב, ג)

הבחור הצעיר שליווה את רבי אברהם מעיד על עצמו בהתרגשות: המקרה הזה של שבעים האגורות נחרט בלבי כתמרור דרך לשבעים שנות חיים של ישרות בכסף...

"הפרד נא מעלי" (יג, ט)

בין המתפללים בבית הכנסת בביתו של הגאון רבי של הגאון רבי שמואל סלנט היה איש שהיה שנאו לחברה. אמרו עליו שאינו מתנהג כראוי בדברים שבין אדם למקום. גם היה עז פנים ובודדה דוגמאות של שקר.

איש זה היה בא תמיד קודם התפילה, ניגש לרבי שמואל ומספר לו חדשות אשר בדה מלבו ורבי שמואל היה מקרבו ושומע דבריו. לא הייתה דעתם של המתפללים נוחה מזה וביקשו מבנו של רבי שמואל שיעיר את אוזני אביו על כך.

שאל הבן את רבי שמואל: אבא, מדוע אתה מתיידד עם אדם זה שאין זה לפי כבודך?

השיב לו רבי שמואל: "יודע אני מה שאתם יודעים, אולם בכוונה אני עושה. שכן איש זה שאינו נוהג כשורה ומדבר שקר, הרי אם ארחיקו לא יבוא להתפלל ולא יניח תפילין. ובה שאני שומע שקריו, כבוד הוא אצלו ובא להתפלל, וגם יש לי השפעה עליו ואם אני אומר לו פעם, לא יפה לאיש שכמותך לעשות כך וכך, שומע הוא לדברי".

(ימי שמואל)

"הפרד נא מעלי" (יג, ט)

במלחמת העולם הראשונה, נאלצו יהודי גליציה לנדוד מבתים מחשש הפרעות. בתוכם היה גר הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא שהתיישב בעיר מונקאטש יחד עם מאות מחסידיו וכתוצאה מכך התעוררה בעיר מחלוקת קשה. וכששאלוהו, מדוע התיישב דווקא בעיר כה גדולה, השיב: מצינו שאברהם אבינו אמר ללוט, 'הפרד נא מעלי'. ומדוע לא הציע אברהם ללוט להישאר במקומו והוא ילך למקום אחר? אלא שאברהם אבינו לא יכול לגור בכל מקום, שהרי זקוק הוא לבית מדרש, לשוחט, למקוה, לתלמוד תורה ועוד, אבל הרשע יכול לגור בכל מקום..."

"ויברכהו ויאמר" (יד, יט)

מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, שנסע פעם לאסוף כסף להכנסת כלה. כשהגיע אצל רב אחד, לא נתן לו הלה מאומה, אלא בירכו שיצליח ה' את דרכו. אמר רבי לוי יצחק: אפילו מלכי צדק שהיה כהן לאל עליון קודם הוציא לחם ויין, ורק אחר כך "ויברכהו" בירך אותו.

"כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (טו, יג)

שמחו היהודים ה"משכילים" ברוסיה, בימי הקיסר ניקולאי הראשון, עת גייסו יהודים לצבא. ראו בכך אות למענק זכויות אזרחיות ליהודים בקרוב. וכאשר הגיעו הדברים אל רבי מנדלי מקוצק, נאנח ואמר, הרי כתוב בתורה "כי גר יהיה זרעך בארץ לא

בעיר פינסק היה יהודי אחד מה"מתנגדים" שלמד בספר הזוהר הקדוש, ולא הבין שם ענין אחד, נמלך ה"מתנגד" בדעתו להיכנס אל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א שגר שם, ולשאול אותו את הפירוש, וכן עשה, אמר לו הרה"ק מקארלין: הלא "מתנגד" אתה, ועל כן לא אגיד לך את פירוש דברי הזוהר הקדוש, עד "שתקלל" בשמי את הגר"א מוילנא, ככל אשר אומר אליך. ה"מתנגד" נבהל והלך לו בפחי נפש. יגע ה"מתנגד" שוב ושוב להבין דברי הזוהר, וללא הועיל, החליט לילך שוב אל רבי שלמה ולקיים דבריו, כי מה תוכל לפעול קללתו בפרט אם לבו בל עמו בזה. כשבא ואמר לרבי שלמה שהוא מסכים לקיים את תנאו, אמר לו הרה"ק מקארלין: "תקלל אותי בשמי, שמיוצאי חלציו יהיו חסידים". היהודי ה"מתנגד" נתפעל מ"קללה נמרצת" כזאת, פתח את פיו והוציא קללתו בשמחה רבה. ו"הקללה" נתקיימה: הרב החסיד ר' אלי' צבי מבריסוב ז"ל והרב החסיד ר' זלמן מדיסנא ז"ל שהיו שניהם מחסידיו המפורסמים של הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מלויבאוויטש זיע"א, היו נכדי הגר"א מוילנא זיע"א.

"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (יב, ה)

כשפגש רבי יצחק בלאזר בפעם הראשונה את רבי יוסף יוזל הורוביץ, שהתפרסם כ'סבא' מנובהרדוק, שאלו רבי יצחק למטרת נסיעתו. השיב רבי יוזל כי נוסע הוא ללייפציג לרגל מסחרו. תמה רבי יצחק ואמר: "ומה בדבר חובת האדם בעולמו, לימוד תורה?" הצטדק רבי יוזל וסיפר שמטפל הוא באשה וששה ילדים, וללא פרנסה כיצד חיים! הרהר רבי יצחק מעט ואמר: "אתה שואל כיצד חיים, ואני שואל כיצד מתים? עם מה עולה האדם לאחר מותו?" נכנסו הדברים ללבו של רבי יוזל וחלחלו בו עמוקות. מאותה שעה ואילך ניצתה בו שלהבת התורה והמוסר שלא משה ממנו כל ימי חייו, עד שהיה לאחד מגדולי התורה והיראה בדורות האחרונים.

"ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה

לוט" (יג, ז)

לפי שהיו רועיו של לוט רשעים ומרעים בהמתם בשדות אחרים ורועי אברם מוכיחים אותם על הגזל (רש"י) בחשיבות הזהירות בממון הזולת, נצטט סיפור על הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל שנכנס לחנות ירקות, בליווי תלמיד צעיר, לקנות כמה ירקות שידע שחסרו לרבנית. הירקות עלו על המשקל והתשלום נמדד ונקבע. המוכר, מפאת יראת כבוד לרבי אברהם, עיגל את המחיר עם הנחה של שבעים אגורות. מיד התעניין רבי אברהם: "האם אתה בעל הבית יחיד בחנות, או שותף?" "יש לי שותף ותיק". השיב המוכר.

"תודה!" - אמר לו רבי אברהם - "תודה על ההנחה אבל מכיוון שיש לכם שותף, לא ברור כי יש לך זכות לוותר לי שבעים אגורות בלי לשאול אותנו" ולא הסכים רבי אברהם לקבל את ההנחה.

סיפורים נפלאים פרשת לך לך

מעשה נורא סיפר אחד המוהלים פה בארץ הקודש, שלפני כשלושים שנה נקרא לערוך ברית ברוסיה הרחוקה, בינות לציפורני הרשעים, בהגיעו לבית הרך הנולד לא ראה לפניו שום תינוק ועולל 'בן שמונת ימים', אמר להם המוהל 'מילה היא ולתינוק אני צריך', היכן התינוק, ויראוהו אביו ואמו, הנה עומד בחצר ילד בן שבע שנים, וילד זה עדיין לא נימול כי עד עתה פחדנו מהרשעים, אך עתה הגיע העת למולו. המוהל שנבהל לראות ש'החתן דמים למולות' אינו כי אם ילד בן שבע, פנה והסביר לילד שהמילה כרוכה בייסורים של ממש, אך הילד לא נבהל כלל, ואמר לו, הנה הורי כבר הכינו לי שולחן מיוחד המסובב בחבלים, קיים בי עקידה וכך לא אזוז ולא אנוע אפילו ברוב כאבים. וכך נערכה הברית מילה. תיכף לאחר המילה נגשה האם אל בנה ונשקה אותו באהבה רבה ולאחר מכן נפלה מתעלפת. משהתעוררה מעלפונה ניגש אליה המוהל ושאל אותה על מה הסער הגדול הזה. ענתה האם בגבורה, כי מיום שנולד קיבלה על עצמה שלא תנשק לבנה עד לאחר שיכנס להיות מכלל היהודים להיות נימול. על כן כעת כשנשקה לבנה בראשונה גברו עליה רגשות הלב ולא יכלה לעמוד בעצמה עד שנפלה מתעלפת.

"והיה שמך אברהם כי אב המון גויים נתתיך" (י, ה)

רבי קופיל מליקובה, זקנו של החוזה מלובלין, התגורר בכפר קטן סמוך לעיר טרניגרוד והתפרנס מבית מזיגה שחכר מאדון המחוז. את מעלתו הגדולה היה מסתיר מעין רואים, אולם שמו הטוב נדף למרחוק עד שבני העיר אמשטרדם המעטירה ביקשו למנותו עליהם לרב ומנהיג. סירב רבי קופיל להצעה ואמר: "מוטב לי להישאר אב המון גויים בבית המזיגה, מאשר להיות אב בית דין באמשטרדם הגדולה..."

"המול לכם כל בשר" (י, י)

מעשה שהיה עם הגאון הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל, שהתחיל ללמד מסכת פסחים ואמר לתלמידים לקרוא את המשנה ביחד בקול רם. כולם קראו 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר', והרב אמר להם לחזור שוב על הקטע, וחזרו שוב, והרב ביקש שיחזרו שוב פעם וכן עשו. התלמידים תהו מדוע על כך. לפתע שאל אותם הרב: "האם יש כאן בחור שלא עשה ברית מילה?" השאלה הייתה תמוהה עד מאוד, שכן מדובר בתלמידי ישיבה, והנה קם אחד הבחורים ואמר: "כן, כבוד הרב, לא עשו לי ברית, וזאת מכיוון ששני האחים שלי נפטרו אחרי שעשו להם ברית מילה, ולכן לפי ההלכה אני פטור". אמר לו הרב: "אתה צודק, אבל עכשיו תלך לרופא מומחה ותבדוק, אם עכשיו כבר אפשר לעשות ברית". וכן היה, שלבסוף עשה ברית. התלמידים, שהיו באותו מעמד, שאלו את הרב: "איך כבוד הרב ידע, שיש מישהו שלא עשה ברית-מילה?" השיב להם הרב: "אתם קוראים אור לארבעה עשר, ואני שומע 'ערלת בשר'. חשבת שאולי אני לא שומע טוב, ולכן ביקשתי, שתחזרו שוב ושוב, ובכל פעם אני שומע אותן מילים, הבנתי, שיש מישהו ערל בשר".

להם", בזמן שיהודים נמצאים בגלות, מוטב שיהיו גרים ואל יהיו אזרחים.

"ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך" (טו, ה)

"ויוצא אותו החוצה - ולפי מדרשו, אמר לו: צא מהאצטגנינות שלך, שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן. אברם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן, וכן שרי לא תלד אבל שרה תלד. אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל" (רש"י).

בא יהודי לפני רבי אהרן מסדיגורא ובכה: אני עומד לפני משפט קשה וצפוי לי עונש כבד, וכל ההוכחות נגדי ואיני רואה כל דרך להינצל, אין לי שום עצה...

ענה לו הרבי: כשאין לאדם עצה, אזי "עצת ה' היא תקום"... (משלי יט כא). וכך היה, הלך למשפט ויצא זכאי!

אחר כך בא להודות לרבי על המופת, על רוח הקודש. אמר לו הרבי: כאשר אדם בא להתפלל אל הקב"ה, הוא מגיע עם עשר עצות איך כדאי לטפל בעניין שלשמו הוא מתפלל. וכשהוא לא מצליח הוא חושב שהכל הסתיים ואין עוד סיכוי ותקווה, ונופל לזרועות הייאוש.

אפילו אברהם אבינו הסתכל באצטגנינות. כבר שנה אין לו ילדים. הסתכל בכוכבים וראה שגם לו וגם לשרה לא יכולים להיות ילדים. אמר לו הקב"ה: מי אמר שאין עוד סיכוי. לאברם אין ילדים, אך לך יקראו אברהם - ולאברהם יהיו ילדים. לשרי אין ילדים - אך לשרה יהיו ילדים.

כאשר מגיע מצב שאדם מבין כי אין לו יותר מה לעשות, אזי "עצת ה' היא תקום". כל זמן שיש לאדם עצות, אומר הקב"ה: עשה כפי שאתה חושב, ורק לאחר שהאדם מנסה את כל הדרכים ורואה שאין לו עצה - אזי "עצת ד' היא תקום".

זה מה שנאמר בתהלים (יג, ב-ג) האדם שואל: "עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני" והתשובה: "עד אנה אשית עצות בנפשי", כל זמן שיש לך עצות אומר הקב"ה - תסתדר לבד. וכשכבר אין לך עצות, ואתה סומך רק על הקב"ה - אז הקב"ה ישלח לך את ישועתו. (הגש"פ אדיר במלוכה)

"ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה ויולדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל ענייך" (טז, יא)

קשה: שלפי טעם זה היה צריך לומר לה שתקרא שמו "שמעאל"

בלשון עבר ולא בלשון עתיד "ישמעאל".

ומתרצים שכוונת המלאך היא כשם ששמע ה' אל ענייך בפעם הזאת כך ישמע ה' גם בפעם אחרת והיינו כשכלו המים מן החמת.

"התהלך לפני והיה תמים" (יז, א) "ובדבר הזה תהיה תמים" (רש"י).

גיליון מס' 202 | פרשת לך לך
תשע"ז שנה ד'

גליון זה נודב ע"י ידידינו החשוב
לרגל השמחה השרויה במעונו
בשמחת נישואי בתו תחי' בשעטו"מ
יהי רצון שהזיווג יעלה יפה לתפארת המשפחות

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

"ויתן לו מעשר מכל" (יד, כ)

מעשה שהיה באחד הרחובות בבני ברק, יהודי נכבד התעלף לפתע פתאום וקרס תחתיו. אנשי "הצלה" שהגיעו למקום ניסו לעורר את האיש, אך מיד לאחר שהתעורר, התעלף שוב. כך כמה פעמים, עד שלפתע הגיע למקום איש "הצלה" נוסף, שגילה לנוכחים שלפני כמה דקות מצא ברחוב סכום גדול, ונודע שהיתה זו אבידתו של זה האיש המתעלף. כאשר בישרו זאת לאיש, התעורר מיד וכבר לא שב לעלפוננו. וסיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א שכאשר הגיע עם הסיפור אל רבינו שליט"א, שאלו רבינו: האם איש "הצלה" שמצא את הכסף, הפריש ממנו מעשר? ... והיינו שגם כאשר האדם מצא אבידה, ומתכוון להחזירה בזה הרגע לבעליה, חל עליו חיוב מעשר, (באופן שעפ"י דין פטור מהשבה וזכה בה), והוכיח כן מאברהם אבינו שבטרם השיב את השלל נתן למלכי צדק מעשר מכל.

בסרכת שבת 2018

זחק 2018018 (ב"ב)

פשט על הפרשה

"ולא תאמר אני העשרתי את אברם" (יד, כג)

תימא איך יאמר כן הא זכה מהפקד ועוד למה נתן מעשר אם היה דעתו להחזיר [וערמב"ן ואולי יש ללמוד מכאן דהמחזיר אבדה שאין חייב להחזירה רק לפניו משה"ד צריך ליתן מעשר כספים אם לא שנותן לעני שכולה צדקה, וצ"ע] ועוד למה אמר מלך סדום והרכוש קח לך פשיטא שהן שלו ולא הול"ל רק תן לי הנפש. וי"ל דבאמת אברהם אבינו לא היה דעתו להחזיר לו דקי"ל אסור להחזיר אבדה לגוי ולכן נתן מעשר אבל מלך סדום סבר שיחזיר לו לפניו משה"ד כמ"ש בחו"מ סי' רנ"ט דהמציל מזוטו של ים יש לו להחזיר לפניו משה"ד ולכן אמר והרכוש קח לך שאני מוחל לך, וכיון שאמר כן כבר היה אברהם מוכרח להחזיר לו שאל"כ יאמר אני העשרתי שאלמלא מחילתי היה מחזיר לי.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"קונטרס הזכרונות"

אחד החיבורים הנסתרים והנעלמים מעיני הבריות, שלא הסכים מרן שליט"א להדפיס לרבים, הוא "קונטרס הזכרונות" - והוא פנקס רשימות של זכרונות מרבו המובהק רשכבה"ג מרן בעל החזון איש זצוק"ל, שרשם מרן שליט"א במשך השנים הנהגות ופסקים שראה בעצמו או שמע מהלמידים נאמנים של מרן זצלה"ה.

כבר הרבה הפצירו במרן להוציא לאור עולם, אך בשל גודל האחריות הגדולה שהוא חש, היות והוא יודע כי פסק הלכה והנהגה של החזון איש יקבע לדורות. נמנע הוא מלהדפיס, [וסיפר מרן שאף אביו זיע"א שאלו מדוע איננו מדפיס זאת וענה לו שהוא מפחד א"ל אביו א"כ אתה פטור], ורק רשם לעצמו ונתן לכמה מבני ביתו ותלמידים בודדים. (אמנם במשך הזמן נתפרסם ברשות מרן שליט"א חלקים קטנים מתוך הספר, ועדין פה ועדין שם).

בימים אחרונים הופיע הספר 'מלאכת שמואל' שחיבר הרב שמואל דרוז שליט"א, בנו של הגר"י יצחק דרוז שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור הגר"י ש' אלישיב זצוק"ל, ואת הספר מעטרים כמה וכמה עמודים שזכה לקבל מתוך ספר הזכרונות למרן שליט"א, בנושאים של 'יורה דעה', ואינם ידועים לציבור כלל וכלל. במסגרת מועטה זו לא נוכל להקיף את הכל רק נביא כאן כמה חידושי הלכה מענינים כפי שיכל הדף.

לימוד הקבלה

בענין לימוד חכמת הנסתר בימינו, ידוע שרבים וטובים מבקשים ללמוד מפי מקובלים וחכמים שונים, מהם חכמים נסתרים וכדומה - מרן החזון איש התבטא כי בתקופה שלנו אין אנו ראוים ללמוד כלל חכמה זו מעצמנו, אלא רק מי שזוכה לגילוי אליהו או שלומד מפי רב שקיבל בעצמו מרב אחר, רב מפי רב עד לדורות קדומים יותר.

אשה שלומדת גמרא

בימינו יש 'מתקדמים' שמלמדים שיעורי גמרא לנשים כדי למנוע 'הפלייה'... ובקהילות שונות של רפורמים אשה מוסרת דף היומי עפ"י, רבינו מוסר בזה באופן נחרץ את הוראת החזון איש: מותר ואין כל בעיה ללמד אשה סוגיא תורנית או הלכה בעיון, ובתנאי שיהיה באופן עראי, אך באופן קבוע - חליצה.

והוסיף רבינו כי מותר ומצוה יש בכך, ללמד נשים את ההלכות שנוגעות להם. והוסיף בדרך צחות - כי בצעירותו כשהיה ילד צעיר, ביקשה ממנו אחותו שתחי' ללמוד איתה סוגיא בגמרא... רצתה לדעת מה כל כך קשה ומאמץ בלימוד הגמרא - וכן להיפך, רצתה לטעום טעמה המתוק והערב של סוגיה... מרן למד איתה סוגיא של תגרי לוד בפרק הזהב.

בפולמוס הדגים

התייחסות מענינת ביותר נוגעת ל'סערת הדגים' שהיתה לפני תקופה של כמה שבועות. כידוע נתעורר נדון במין של דגים כשרים שיש מהם שאין עליהם סנפיר או קשקשת, האם חובה לבדוק כל אחד ואחד או אפשר להקל בכך, והנה הוראת החזון איש בנושא דומה מאוד, וזו לשונה "על דגים פיל"ה: אם אין עליהם קשקשים אין לאכלם! וצוה (מרן החזון איש) לאחד להכשיר הכלים שבישולם בהם. והקשקשים צריכים להיות קבועים, ואף שעל הארזיה היה רשום שהם מדג פלוגי, הידוע לדג טהור, לא התיר".

מודעה רבה לאורייתא

א"ה בשבוע הבא ביום שלישי י"ד חשוון יום היארצייט הס"ג למרן בעל החזו"א יתקיים השיעור הקבוע של מרן שליט"א לע"נ דודו מרן בעל החזו"א זי"ע, בהיכל בית מדרשו 'לדרמן' (קומה ב), לאחר תפילת שחרית (6:35 בערך), לאחר השיעור יעלה מרן שליט"א לבית החיים.

כמדי שנה א"ה בשבוע הבא נביא בגליון "דברי שי"ה" את שיעורו של רבינו שליט"א.

חופיע ויצא לאור הספר
מלאכת שמואל יורה דעה
בירורי הלכה במשנתם של רבותינו
וכן קונטרס הזכרונות למרן שר התורה
רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א
דינים ומנהגים מסרן החזו"א זצוק"ל
הרואים אור לראשונה מרשימות ומכת"י
להשיג בחנויות הספרים
או אצל המחבר: 02-5813746

זקניך ויאמרו לך

(הדברים שלהלן הובאו בקוני "דברי שי"ח" ח"ג שיצא לאור לפני ג' שנים במלאת ס' שנים להסתלקותו של מרן החזו"א ז"ע)
עם גמר הכנת הקונטרס לדפוס, נכנסנו קמיה רבינו מרן שליט"א וביקשנו לשאול אותו כמה שאלות בהליכות ואבני דרך בחייו של מרן החזו"א איש זללה"ה, לזכות את הרבים בכל רחבי תבל. באנו ביראת כבוד וזכינו לנשיאות חן מיוחדת קמיה מרן שליט"א, שהשיב תשובות ברורות על כל שאלה ושאלה, אמנם כדרכו, קיצר בדבריו אך זהו "מועט המחזיק את המרובה", העלינו את הדברים על גבי הכתב וכמובן אין לראות בזה יותר מאשר כתבי תלמידים, וכל טעות אין לתלות אלא בכותב ודכוותיה.

שאלנו: העולם אומר כי אחרי חמישים שנה אין עולים על הקבר, ושבוה הבא כבר היא"צ השישים של מרן זצ"ל, האם הרב שליט"א עולה או לא? תשובה: **בודאי אני עולה בעז"ה, לא שמענו ממנהג זה.**

ביררנו אצל רבינו שליט"א מה הסיבה שמרן החזו"א איש עלה לארץ ישראל ולא נשאר שם במקום מגוריו ווילנא, הלא ישב שם בצנעה והגה בתורה ללא הרף ומה הביא אותו לעזוב כל משפחתו ולבוא לארץ ישראל - והשיב: **הלא הוא מצוה דאורייתא של מצות ישוב ארץ ישראל. אבל באמת היה שם עוד סיבה, שהוא עלה, כי רשכבה"ג הגר"ע גרוזינסקי זצ"ל יעץ לו לעלות כן שאולי יזכה פה בא"י לזרע של קיימא, שהמקום גורם.**
הוסיף מרן שליט"א: **אני הייתי ילד קטן כשעלינו לא"י, כשאנו עלינו מרן זללה"ה כבר היה פה, שהוא בא לפנינו.**

שאלנו ביראת כבוד: מהי הסיבה שמרן החזו"א כל חייו הקדיש לכתבת ספרים, האם מפני שראה בכך תועלת לעצמו שעל ידי זה יברר היטב ויקיים אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא או שכל מטרתו היה למען הכלל, והשיב על אתר: **הלא זה מצוה מפורשת בהלכות תלמוד תורה, ללמד לאחרים תורה. וזה היה מטרתו, לזכות את הכלל.**
אח"כ הוסיף: **באמת שהיה חשוב לו שידעו ויהיה ברור כל דבר הלכה למעשה. ולכן הוא כ"כ עמל שיהיה הלכות ברורות בפרט בנושא השמיטה ושאר הלכות זרעים. שבזה ההלכות היו עמומות יותר.**

"מרן שליט"א למד יחד "חברותא" עם מרן ז"ל? תשובה: **לא למדתי איתו חברותא! אכן, כל דבר שהיה קשה, כל שאלה, כל הלכה כמובן היינו מיד שואלים אותו. הוא היה רגיל לבוא פעם בשנה לעיר צפת לנוח שם, באחד השנים ביקשתי ממנו שילמד איתי, למדנו מסכת תענית, אבל זה היה רק שבוע אחד...**

ש: האם לחזו"א קראו "ישעיה" או "ישעיהו"? תשובה: **לחזו"א איש קראו ישעיהו, אביו קרא לו על שם ישעיהו הנביא, והשם "אברהם" הוא על אברהם אבינו! ש: יש אומרים שהשם אינו ראוי כ"כ, היות וזה ישעיהו הנביא, וכידוע מת במיתה משונה ת. אין לחשוש בכך, הוא שם מצוין.**

עוד שאלנו: כיצד מנהג מרן שליט"א בנושא שנחלקו בו אביו מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל ורבו המובהק מרן החזו"א? ת: **לא חלקו בשום מקום. יש דברים שהם מנהגים ולא הלכות ובהם אני נוהג לפי הענין.**

דברים שסיפר רבינו שליט"א על מרן ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל

- סח רבינו פעם מרן הגרא"מ שך זצ"ל העביר אלי מכתב שקיבל, היה שם שאלה בהלכות שבת, וביקש שאענה על המכתב במקומו, ושאלתי את אבא ומה שהשיב כתבתי לשואל.
- שאלו לרבינו אם היה מגיע הרבה למרן הגרא"מ שך זצ"ל, השיב רבינו: **לא הרבה, לפעמים הייתי מגיע אליו. הוא הכיר אותי כי הייתי תלמיד שלו בלומז'א בפתח תקוה. הוא מסר שם שיעורים והתלמידים אהבו אותו מאוד.**
- עי' בספר 'סכותה לראשי' ח"א עמ' רל, שהביא נוסח המשלוח מנות שכתבו רבינו והגר"ד וינטרוב [בבחרותם כשלמדו בישיבת לומז'א בפתח תקוה] למרן הגרא"מ שך זצ"ל "לכבוד מורינו ורבינו הגאון הגדול המפורסם מוה"ר אליעזר מנחם שך שליט"א בעמח"ס אבי עזרי לכבוד שמחת פורים הרינו מתכבדים לכתוב להדר"ג מו"ר איזה קושיות מה שנתקשינו בהם עד מקום שידינו מגעת וזה החילונו בע"ה. וכך כתוב על כל מסכת קושיה, ברכות פאה וכו' עד מסכת ב"ב, ובסופו כתוב "עד כאן היינו מהלכים ונקוה שהדר"ג ישיב לנו ויעמידנו על האמת ועוד רצינו להארך אך מפני חובת היום אנו מוכרחים לקצר וכבוד הדר"ג יחוג שמחת היום בדיצה וחדוה מאת תלמידיו". ומובא שם שמרן הגרא"מ שך זצ"ל מאד היה מתפעל ומשבח דבר זה.
- שיטת רבינו שגדר ברכה זו שמברכים על מי שנחשב מגדולי הדור שיודע ללמוד אפשר לברך. ודעתו היה שאפשר לברך על מרן הגרא"מ שך זצ"ל, [וכן על מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ועכשיו מורה רבינו לברך על מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א].
- סח רבינו, החזו"א הכיר היטב את מרן הרב שך בצעירותו כבר, הרב שך האריך ימים הרבה. אני למדתי אצלו לפני חמישים שנה בערך, אני זוכר את השיעורים למדנו כתובות, נכנסתי לשיעורים, הוא מאד הצליח ומאד אהבו אותו.
- סיפר רבינו שסנדקאות לבנו הגדול נתן לרבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כי הברית היה בשבת ולא רצה להטריח את אביו זצ"ל לעלות לירושלים. סנדקאות לבנו השני נתן לאביו הסטיפלר זצ"ל, ושלישי נתן למרן הגרא"מ שך זצ"ל.
- סיפר רבינו, מרן הרב שך כשמסר שיעור בלומז'א רצה שיתערבו ושאלו וכך השיעור היה מלא חיות, והבחורים אהבו את זה.
- [סכות] רבינו הסתכל על תמונה שרואים שם את מרן הגרא"מ שך זצ"ל, ומרן הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל עם כיפה גבוהה ואמר שהחזו"א סבר שכיפה זו כמו כובע, ואין צריך כובע נוסף על זה, וכן החזו"א הלך עם כיפה כזו, פעם כולם הלכו עם כזאת כיפה.
- סיפר רבינו, כשהגרי"ז היה חולה בסוף ימיו, ביקש מאבא ומרן הגרא"מ שך זצ"ל וממני לנסוע למירון להתפלל שיהיה לו רפו"ש.

(מנחת תודה)

לע"נ הרה"ח ר' יהודה אפשן ז"ל אביו של ידידנו החשוב ר' אברהם חיים מוינה, נלב"ע ה' מר חשוון תשע"ז

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק